

Louis de Bernières

Mandolína
kapitána
Corelliho

PLUS

Louis de Bernières
Mandolína
kapitána
Corelliho

Přeložil a slovníčkem opatřil
Viktor Janiš

PLUS

First published by Secker & Warburg, 1994
Copyright © 1994 by Louis de Bernières
Translation © Viktor Janiš, 2000, 2015
Cover Illustration © Tympanum, s. r. o., 2015

ISBN 978-80-259-0427-5

*Mému otci a matce, kteří v různých zemích a každý
jinak bojovali proti fašistům a nacistům, přišli o mnoho blízkých
přátel a zatím jim nikdo nepoděkoval.*

Voják

Po zmrzlém poli v zvláštním světě ticha
jdou mladí muži, štíhlí, vysocí,
a ačkoli se smějí, neslyšíš je ani dýchat,
ani hlas nepronikne do noci.

Mluví spolu o tom, co tu marně milovali,
řídký vzduch ale nedá slovům těla.
Byli mladí, plní světla, než je život spálil –
teď zestárli a záře zšedivěla.

Uvnitř se ale nezměnili – a bratr bratra ptá se:
Kam dali mi můj život, zač jsem padl?
Jsou ti dnes mladí naším mládím, září naším jasem?
Můžou díky nám už lehčeji umírat?

Na zmrzlém poli v labyrintu světa
očima jeden druhého se ptají
na svoje mládí, na svá šťastná léta,
na ten svět, o němž, oloupení, sní v svém tichém ráji.

Humbert Wolfe

Doktor Jannis započne práci na svých Dějinách, leč jeho snaha přijde vniveč

Doktor Jannis prožil uspokojivý den, kdy žádný z jeho pacientů nezemřel, ba ani jednomu z nich se nepřítížilo. Dohlížel na překvapivě snadné otelení, prořízl jeden absces, vytrhl stoličku, ženštině pochybné pověsti naordinoval salvarsan, dalšímu pacientovi dal nepříjemný, avšak kromobyčejně účinný klystýr a eskamotérským lékařským kouskem se postaral o zázrak.

Spokojeně se usmíval, protože už teď si lidé nepochybně vyprávějí, že za takový div by se nemusel stydět ani svatý Gerasimos. Zašel za starým Stamatisem, byv povolán vyléčit bolení ucha, a stanul nad ušním otvorem tak zatuchlým, obrostlým lišejníkem a stalagmity, že ani jeskyně Drogarati se mu v tom nevyrovnala. S pomocí trochy bavlny namotané na hlavičku dlouhé sirky a namočené do alkoholu se jal lišejník odstraňovat. Dobře věděl, že starý Stamatis je na tohle ucho hluchý již od dětství a že ho neustále pobolívá, ale přesto ho překvapilo, když hluboko v té chlupaté jeskyňce narazila hlavička sirky na něco tvrdého a nepoddajného, tedy něco, co pro svoji přítomnost nemělo pražádný fyziologický ani anatomický důvod. Vzal staříka k oknu, prudce otevřel okenice a do místnosti vmžiku vtrhl polední žár a jasné světlo, jako by si tu světlici nějaký neodbytný a nadmíru zářivý anděl omylem vybral pro zjevení Páně. Stamatisova žena nespokojeně mlaskla – žádná správná hospodyně by v takovou hodinu tolik světla do místnosti nepustila. Byla pevně přesvědčená, že se tím víří prach; ostatně sama dobře viděla, jak se odevšad zvedají smítka.

Doktor Jannis staříkovi sklonil hlavu a zadíval se mu do ucha. Dlouhou sirkou rozrazil houštinu tuhých šedých chlupů ozdobených vločkami odloupaných šupinek kůže. Tam uvnitř se skrývalo cosi kulatého. Zbavil to tuhého hnědého ušního mazu a spatřil hrášek. Byl to nade vši pochybnost hrášek – světle zelený, povrch měl trochu svařetělý, nic jiného to být nemohlo. „Strčil sis někdy něco do ucha?“ udeřil na svého pacienta.

„Jenom prst,“ odpověděl Stamatis.

„A jak dlouho už na tohle ucho neslyšíš?“

„Já si ani nevzpomínám, že bych na něj kdy slyšel.“

Doktoru Jannisovi vytanula na mysli absurdní scéna. Viděl v ní Stamatisa coby batole, s toutéž sukovitou tváří, ohnutými zády a porostem chlupů v uších, jak sahá do dřevěné misky na stole a bere si suchý hrášek. Strčí ho do pusy, zjistí, že na kousání je moc tvrdý, a nacpe si ho do ucha. Doktor se uchechtl. „Ty jsi musel být zamlada pěkný číslo.“

„Byl to diblík.“

„Kuš, ženo, vždyť jsi mě tenkrát ještě ani neznala.“

„Mám na to slovo tvé matky, Pánbu jí dej věčnou slávu,“ nechala se slyšet stařenka, stiskla rty a dala si ruce v bok. „A taky to tvrdí tvoje sestry.“

Doktor Jannis se zamyslel. Byl to nepochybně zatvrzelý a vzpurný hrášek a v uchu vězel příliš pevně, než aby ho mohl vydloubnout. „Máte tu rybářský háček s dlouhým dříkem, na který se chytají parmice? A lehké kladívko?“

Manželé se na sebe podívali a dospěli k jedinému závěru, totiž že doktorovi přeskočilo. „Co to má společného s bolením v uchu?“ zeptal se Stamatis podezřívavě.

„Ve tvém zvukovodu se nachází superficiální auditivní obstrukce,“ odpověděl doktor, který nezapomínal, že trocha lékařské mystiky nikdy neuškodí, a bylo mu nad slunce jasné, že z odpovědi „máš v uchu hrášek“ žádné body nekoukají. „Mohl bych ji odstranit háčkem a kladívkem – to je ideální způsob, jak se vypořádat s *un embarras de petit pois*.“ Ta francouzská slůvka pronesl s afektovaným pařížským přízvukem, ačkoli jejich ironie docházela jenom jemu.

Háček a kladívko byly neprodleně přineseny a doktor háček na kamenných dlaždicích opatrně narovnal. Pak zavolal staříka a nařídil mu, ať si položí hlavu do světla, na parapet. Stamatis si na něj lehl, koulel očima a jeho stará žena si zakryla obličej rukama a dívala se jen skrz prsty. „Pospěšte si, doktore,“ dožadoval se pacient, „ten parapet pálí jako čert.“

Doktor opatrně vsunul vyklepaný háček do zarostlého otvoru a pozvedl kladívko, ovšem od zamýšlené akce ho odradil chraplavý výkřik, který se dost podobal krkavčímu zakrákání. Zděšená a popletená stará paní lomila rukama a naříkala: „Ó, ó, ó, zarazíte mu háček do mozku, Ježíši, slituj se, Panenko Maria a všichni svatí, orodujte za nás.“

Tenhle výkřik doktora zadržel; napadlo ho, že pokud je hrášek velmi tvrdý, dost dobře by se háček nemusel zabodnout, ale naopak zatlačit hrášek hlouběji do otvoru. Mohl by Stamatisovi dokonce prorazit bubínek. Vstal a ukazováčkem si začal kroutit bílý knír. „Změna plánu,“ ohlásil. „Po důkladném rozvážení jsem se rozhodl, že bude lepší nalít mu do ucha vodu a změkčit tak onu extraordinární okluzi. Kyria, musíš mu dolévat do ucha vlažnou vodu, dokud se večer nevrátím. Postarej se o to, aby se pacient nehýbal a ležel na boku s uchem plným. Jasně?“

Doktor Jannis se vrátil v šest večer a úspěšně nabodl nabobtnalý hrášek na háček bez pomoci lehkého či jakéhokoli jiného kladívka. Poměrně obratně ho vytáhl a předložil manželskému páru k inspekci. Odporný zápachající hrášek, potažený hustým černým mazem, nikterak nepřipomínal luštěninu. „Je skutečně leguminózní, že ano?“ dožadoval se souhlasu.

Stařenka kývla, jako by jí bylo všechno absolutně jasné. To sice nebyla ani v nejmenším pravda, přesto jí oči zářily údivem smíšeným s posvátnou úctou. Stamatis si poklepal rukou na ucho. „Táhne mi tam. Bože, to to duní. Vlastně teď duní všechno. I můj vlastní hlas.“

„Léčba tvé hluchoty proběhla úspěšně,“ pronesl doktor Jannis. „Dle mého skrovného mínění to byla velmi zdařilá operace.“

„Tak mě operovali,“ nadýmal se Stamatis. „Vím o jednom jediném člověku, kterého operovali, a tím jsem já. A jak teď slyším. No bodejť, učiněnej zázrak. Skoro jako bych měl najednou prázdnou, dutou hlavu, která je vrchovatě plná studené, průzračné pramenité vody.“

„Tak je prázdná, nebo plná?“ obořila se na něj stará paní. „Aspoň nemluv z cesty, když si pan doktor dal tu práci a vyléčil tě.“ Vzala doktorovu ruku do dlaní, políbila ji a on už za chvíli rázoval domů se dvěma tučnými slípkami v podpaží, kapsami kabátu naditými dvěma lesklými černými baklažány a prastarým, do kapesníku zabaleným hráškem, který měl obohatit jeho soukromé lékařské muzeum.

I co se týče odměny za odvedenou práci to vůbec nebyl špatný den – mimo jiné mu jeho zákroky vynesly dva obzvláště urostlé raky, hrnec malých sledů, celou bazalku a nabídku pohlavního styku (ježž může uskutečnit, kdykoli se mu zachce). Rozhodl se, že

této konkrétní nabídce nevyužije, dokonce i kdyby salvarsan měl kýžené účinky. Zbýval celý večer, který může zasvětit psaní dějin Kefallénie, pokud tedy Pelagia nezapomněla dokoupit petrolej do lamp.

„Nové dějiny Kefallénie“ se mu už stačily zašmodrchat – vypadalo to, že nedokáže psát, aniž se mu do textu promítaly jeho sympatie a předsudky. Objektivita se zdála být nedostižným cílem a on měl takový pocit, že na nevydařené verze úvodní kapitoly padlo více papíru, než se na celém ostrově spotřebuje za celý rok. Jeho díkce mu vzpurně pronikala do líčení událostí, a tak nebylo ani za mák historické. Postrádalo vznešenost a nestrannost. Nebylo olympské.

Sedl si a začal psát: „Kefallénie je továrnou, která vyrábí děti na export. V cizině a na moři najdete víc Kefalléňanů než na ostrově samotném. Není tu žádný průmysl, který by držel rodiny pohromadě, není tu dost orné půdy a dokonce i ryb na pobřeží je pomálu. Naši muži odjíždějí do ciziny a vracejí se sem zemřít, a tak jsme ostrovem dětí, starých panen, kněží a starců. Pozitivní je na tom pouze skutečnost, že jen ty nejkrásnější ženy si najdou ženička mezi muži, kteří tu zůstanou, a tak se díky přirozenému výběru můžeme pyšnit nejkrásnějšími manželkami v Řecku a možná i v celé oblasti Středozemního moře. To má ovšem svou stinnou stránku – spanilé a temperamentní ženy mají ty nejpitvornější, zcela nevhodné manžely, zkrátka budižkničemy, z nichž nikdy nic nebude, a pak tu jsou zoufalé a ošklivé ženy, které nikdo nechce a jež jsou od narození předurčeny stát se vdovami, aniž kdy poznaly manžela.“

Doktor si znovu nacpal dýmku a přečetl si po sobě dokončený odstavec. Zaposlouchal se do harašení ze dvorku – to se jeho dcera Pelagia chystala vařit raky. Pročetl si, co napsal o krásných ženách, a vybavila se mu ta jeho, do jejíž krásy teď Pelagia dorostla a která přes všechnu jeho péči podlehla tuberkulóze. „Tento ostrov zraňuje svůj lid už jen tím, že existuje,“ napsal, ale pak papír zmačkal do kuličky a hodil do kouta. Takhle to dál nejde. Proč nemůže psát jako historik? Proč se nedokáže oprostít od vášně? Od vzteku? Od hořkosti zrady a útlatku? Vytáhl titulní list, který už teď měl oslí uši. Stálo na něm „Nové dějiny Kefallénie“. Přeškrtnl první slovo a nahradil ho přívlastkem „Osobní“. Takže teď už se nemusí ome-

zovat co do emocionálních adjektiv a pradávne historické předpoklady, teď se může sžíravě rozepisovat o Římanech, Normanech, Benátčanech, Turcích, Britech a dokonce i o samotných ostrovanech. Napsal:

„Polozapomenutý ostrov Kefallénie se neprozřetelně a nepředloženě zvedá z Iónského moře. Je to ostrov tak prastarý, že ze samotných skal dýchá nostalgie a červená půda leží zmámená nejen prudkým sluncem, ale hlavně nesnesitelnou tíhou vzpomínek. Odysseovy lodě byly postaveny z kefallénských sosen, jeho tělesná stráž se skládala z kefallénských obrů a podle některých autorů nestál jeho palác na Ithace, leč na Kefallénii.

Ale dávno předtím, než se tento lstivý král a cestovatel stal oblíbencem Pallas Athény či se i přes neutišitelný Poseidónův hněv vydal brázdřit moře, mezolitické a neolitické kmeny zde otloukáním vyráběly nože z obsidiánu a lovily ryby do sítí. Pak přišli mykénští Helénové – zanechali po sobě úlomky amfor, kupolovité, řnadrům podobné hrobky a potomstvo, jež dávno po odjezdu Odysseově bude bojovat po boku Athén, nechá se zotročit Spartou a pak porazí dokonce i megalomanského Filipa Makedonského, otce ještě většího megalomana Alexandra, jenž si kdovíproč vysloužil přízvisko Veliký.

Byl to ostrov plný bohů. Na hoře Ainos se tyčil chrám zasvěcený Diovi, další stával na ostrůvku Thios. Uctívána tu byla Démétér, protože z Kefallénie učinila obilnici Iónie, stejně jako bůh Poseidón, jenž jmenovanou bohyni znásilnil v podobě hřebce. Démétér pak porodila černého koně a záhadnou dceru, jejíž jméno se nedochovalo, neboť křesťané potlačili eleusínská mystéria. Byl tu Apollón, přemožitel Pythóna, onoho strážce pupku světa, krásný, mladý, moudrý, spravedlivý, silný, přepjatě bisexuální a rovněž jediný bůh, kterému kdy včely postavily chrám z vosku a peří. Uctíván zde byl také Dionýsos, bůh vína, rozkoše, civilizace a květeny, jenž s Afroditou zplodil klučinu s tím nejohromnějším údem, kterým byl kdy obtížen člověk či bůh. Svě ctitele tu měla i Artemis obdařená mnoha řnadrý, panenská lovkyně zastávající názory tak radikálně feministické, že nechala Aktaióna roztrhat psy, neboť jí zahlédl nahou, a svého ctitele Órióna ubodat škorpióny, protože se jí náhodou dotkl. Etiketa a hromadné tresty byly jejímu úzkostlivě pedantickému srděčku natolik drahé, že celé dynastie mohly

být vyhlazeny pro jedno nevhodně zvolené slovo či pro pět minut opožděnou oběť. Své chrámy tu měla i Athéna, rovněž věčná pan-
na. Ta v porovnání s Artemidou prokázala velkou zdrženlivost, když Teiresia, který ji spatřil nahou, pouze oslepila. Jinak ovšem oplývala nadáním v řemeslech nezbytných pro hospodářství i do-
mácnost a byla patronkou volů, koní a oliv.

Ve výběru svých bohů se Kefalléňané blýskli ohromným a na-
prosto nekompromisním zdravým rozumem, bez něhož by mnohá
staletí nepřežili – je zjevné, že vládce bohů by měl být uctíván, je
zjevné, že mořeplavci by si měli usmířit boha moře, vinaři by zjev-
ně měli ctít Dionýsa (dodnes je to nejběžnější jméno na ostrově),
očividně by se nemělo zapomenout na Démétér, díky níž byl ost-
rov soběstačný, a Athéna by pochopitelně měla být uctívána pro
svou moudrost a zručnost při řešení každodenních úkolů a v ne-
poslední řadě také proto, že ona měla v popisu práce bdít nad ne-
spočetnými případy vojenského ohrožení. Nikoho by také nemělo
překvapovat, že i Artemis měla svůj kult, neboť ten byl v podstatě
spolehlivým pojištěním proti nezvládnutelnému živlu, jenž se měl
pokud možno vyřádit někde jinde.

Volba Apollónova kultu je velmi překvapivá, anebo možná vů-
bec ne. Nedá se vysvětlit těm, kteří ostrov nikdy nenavštívili, a jeví
se jako nevyhnutelná všem, kteří ho znají, neboť Apollón je bůh
spojovaný s mocí světla. Cizinci, kteří zde přistanou, chodí po dva
dny jako slepí.

To světlo vypadá, jako by vůbec neprošlo vzduchem nebo strato-
sférou. Je naprosto panenské, umožňuje nevidanou ostrost obra-
zu, má obrovskou sílu i zář. Ukazuje barvy tak, jak původně vypa-
daly, než byl člověk vyhnán z ráje, jakoby přímo z obrazotvornosti
Boží, z jeho mládí, kdy pořád ještě věřil, že všechno je dobré. Tem-
ná zeleň borovic přechází do nezměrných hloubek, oceán v pohle-
du z vrcholku útesu ztělesňuje platónskou ideu azuru, tyrkysové
modři, smaragdové zeleni, chromové zeleni a barvy lapisu lazuli.
Oko kozy je polodrahokamem jantarově okrové barvy a cvrčci jsou
zase zářivě zelení jako ty nejmladší výhonky trávy v ráji. Jakmile
si oči zvyknou na výjimečnou vestálskou neposkrvněnost tohoto
světla, jakékoli jiné pak v porovnání s ním vypadá uboze, nemast-
ně neslaně, jako pouhý zprostředkovatel vidění, prostě zklamání
a konec. Dokonce i mořská voda kolem Kefallénie je průhlednější

než ovzduší kdekoli jinde – z hladiny lze sledovat vzdálené mořské dno a při tom jasně vidět ponuré rejnoky, které z jakéhosi záhadného důvodu vždy doprovázejí drobní platiši.“

Učený doktor se opřel o opěradlo a přečetl si, co právě sepsal. Případalo mu to vskutku poetické. Ještě jednou si text přečetl a tentokrát vychutnával zvuk některých formulací. Na okraj připsal: „Nezapomenout – všichni Kefalléňané jsou básníci. Kde se o tom můžu zmínit?“

Vyšel na dvorek a ulevil si do záhonku s mátou. V hnojení rostlin měl přesný pořádek a zítra tedy bude řada na oreganu. Vrátil se dovnitř zrovna včas, aby zahlédl, jak si Pelagiin malý kozel s očividným uspokojením pochutnává na jeho spisu. Vytrhl papír zvířeti z huby a vyhnal kozlíka ven. Ten vylítl ze dveří a za masivním kmenem olivovníku začal rozhořčeně mečet.

„Pelagie,“ rozčiloval se doktor, „tvůj kletý přežvýkavec sežral všechno, co jsem dnes večer napsal. Kolikrát ti mám říkat, abys ho nepouštěla dovnitř? Ještě jedna taková vylomenina a skončí na rožni. Tohle je moje poslední slovo. Už tak je těžké držet se tématu a já se klidně obejdu bez toho, aby mi to zvíře ničilo mou práci.“

Pelagia vzhlédla k otci a usmála se. „Večere bude tak v deset.“

„Slyšela jsi, co jsem ti řekl? Řekl jsem, že nechci kozla v domě, jasné?“

Přestala krájet papričku, odhrnula si vlasy z obličeje a odpověděla: „Máš ho rád stejně jako já.“

„Tak za prvé, nechovám k tomu přežvýkavci žádné vřelé city, a za druhé, ty se se mnou nebudeš hádat. Za mého mládí se dcery s otci nehádaly. Tohle prostě nesnesu.“

Pelagia si dala jednu ruku v bok a ušklíbla se. „Papas,“ připomněla mu, „vždyť ty jsi pořád mladý. Snad ještě nejsi mrtvý, nebo ano? Každopádně ten kozlík tě rád má.“

Doktor Jannis se odvrátil, tohle ho odzbrojilo a dostalo. Je to k vzteku, když dcera používá ženské zbraně na vlastního otce a zároveň mu tak připomíná svou matku. Vrátil se ke stolu a vytáhl nový list papíru. Vybavilo se mu, že se mu v jeho posledním pokusu nějak povedlo přejít od bohů k rybám. Z literárního hlediska bylo tedy možná ku prospěchu věci, že kapitola skončila v kozlí tlamě. Napsal: „Jen ostrov natolik troufalý a bezstarostný jako Kefallénie se může usadit na geologickém zlomu, který jej vystavuje

nebezpečí opakovaných kataklyzmatických zemětřesení. A jen ostrov stejně bohorovný se mohl nechat zamořit stády nevyčvalaných a odrzlých koz.“

2

Duce

Pojď sem. No ano, ty. Pojď sem. A teď mi řekni – vypadám z profilu lépe zprava nebo zleva? To si vážně myslíš? No, já si nejsem tak jistý. Myslím, že třeba ten dolní ret má hezčí křivku z druhé strany. Cože, ty s tím souhlasíš? Mám takový dojem, že kývneš na všechno, co řeknu. Á, takže ano. Jak se ale potom mám spolehnout na tvůj úsudek? Když řeknu, že Francie je z bakelitu, je to pravda? Budeš se mnou souhlasit i v tomhle? Co to má znamenat, „ano, pane“, „ne, pane“, „já nevím, pane“ – co je tohle za odpověď? To jsi slaboduchý nebo co? Přines mi pár zrcadel, abych se mohl podívat sám.

Vskutku, je nadmíru přirozené a rovněž velmi důležité, aby ve mně lidé spatřovali apoteózu italského ideálu. Mě s kamerou nepřistihnete v nedbalkách. A co se toho týče, už mě ani nevidíte v obleku a kravatě. Nedovolím, aby si o mně lidé mysleli, že jsem nějaký obchodník nebo úředník – a navíc mi uniforma sluší. Já jsem ztělesněním Itálie, možná ještě víc než sám král. Tohle je řízná a vojenská Itálie, kde všechno šlape jako hodinky. Itálie nepodajná jako ocel. Jedna z velmocí, o to jsem se postaral.

Á, tady máme zrcadla. Postav je tam. Ne, tam, ty trdlo. Ano, tam. A teď postav to druhé sem. Pro Kristovy drahý rány, musím si všechno obstarat sám? Co to s tebou je, člověče? Nakloň to zrcadlo trochu k zemi. Víc, ještě víc. Stačí. To je ono. Skvělé. Musíme to zařídit tak, aby se na mě lidé vždycky dívali zezdola. Pošli někoho, ať se po celém městě poohlédne po nejlepších balkónech. Zapiš si to. A abych nezapomněl, poznamenej si i tohle. Z rozkazu Duceho musí být všechna italská pohoří co možná nejvíc zalesněna. Co tím chceš říct, proč jako? To je přece jasné, ne? Čím více stromů, tím více sněhu, to ví každý. Itálie by měla být studenější, aby byl její lid tvrdší, nápaditější a odolnější. Je to smutné zjištění, ale pořád holá pravda – z našich mladíků nerostou takoví vojáci, jakými bývali

jejich otcové. Je třeba, aby byli chladnější, jako Němci. Přisahám, že se tu od Velké války nějak oteplilo. Vojáci jsou potom línější a neschopnější. Takoví do našeho impéria nepatří. To horko dělá ze života siestu. Mně neříkají Bdělý diktátor pro nic za nic, mě odpoledne nenačapáte, jak spím. Piš si. Tohle bude naše nové heslo: „Libro e moschetto – fascista perfetto“. Chci, aby lidé pochopili, že fašismus není jen revolucí sociální a politickou, ale i kulturní. Každý fašista musí mít v batohu knihu, rozumíš? Z nás nebudou žádní ignoranti. Chci vidět fašistické knižní kluby i v nejmenších městyších a nechci, aby se tam ještě někdy objevili ti zatracení squadristi a začali je zapalovat, je to jasné?

A copak jsem to slyšel o pluku horských myslivců, kteří pochodovali Veronou a zpívali „Vogliamo la pace e non vogliamo la guerra“? To se musí vyšetřit. Nemám zájem na tom, aby se mi elitní jednotky producovaly za zpěvu pacifistických a defetistických písniček, když válka ještě pořádně ani nezačala. A když už jsme u horských myslivců, co se to dozvídám o jejich bitkách s fašistickými legionáři? Co ještě mám udělat, abych přinutil armádu zvyknout si na milici? A co bys řekl tomuhle heslu: „Válka je pro muže totéž co mateřství pro ženu“? Jistě se mnou budeš souhlasit, že je povedené. Výborné heslo, na mou věru daleko lepší než „Kostel, kuchyň a děti“. Zavolej Kláře, že se dnes večer stavím, jestli se mi povede utrhnout se od manželky. A co tenhle slogan: „Směle, ale obezřele“? Vážně? Nějak si nevzpomínám, že by ho Benni použil ve svém projevu. To už musí být léta. Možná že to heslo není zas tak dobré.

Tohle si poznamenej. Chci, aby našim lidem v Africe bylo naprosto jasné, že takzvanému „madamismu“ se musí učinit přítrž. Opravdu nemohu trpět, aby italská vojska zakládali rodiny s domorodými ženami a ředili tak čistou italskou krev. Ne, domorodé prostitutky mi nevadí. Sciarmute jsou pro morálku tamějších vojáků nepostradatelné. Já jen nechci vidět žádné milostné pletky, to je všechno. Co tím chceš říct, že staří Římané v praxi prosazovali rasovou asimilaci? To vím, stejně jako že obnovujeme jejich impérium, jenže dnes je jiná doba. Fašistická.

A když už jsme u těch přičmoudlých, viděl jsi ten pamflet „Partito e Impero“? Líbí se mi ta pasáž, kde se tvrdí: „Stručně řečeno, musíme italskému lidu vštípit imperialistickou a rasistickou

mentalitu.“ Ach ano, Židi. No, mám za to, že jsme v tomto ohledu nenechali nikoho na pochybách – italská Žid se prostě musí rozhodnout, jestli jsou v první řadě Italové, nebo Židé. Jednoduché jako facka. Nemohl jsem si nevšimnout, že mezinárodní židovstvo zastává antifašistické názory. Nejsem včerejší. Jsem si velmi dobře vědom toho, že sionisté jsou nástrojem britské zahraniční politiky. Mně jde jen o to, abychom prosadili kvóty na počet Židů ve státních službách, a je mi jedno, jestli kvůli tomu nějaké městečko skončí bez starosty. Musíme držet krok s našimi německými soukmenovci. Ano, vím, že se to papeži dvakrát nezamlouvá, ale ten má příliš co ztratit, než aby si teď začal vyskakovat. Ví, že můžu vypovědět Lateránské dohody. Má v zadku zapíchnutý trojzubec a dobře ví, že já mu s ním můžu začít kroutit. Já se kvůli míru s církví vzdal ateistického materialismu a dál už nepůjdu.

Zapiš si – chci zmrazit růst mezd, aby se inflace udržela v rozumných mezích. A taky zvýšit přídavky na děti o padesát procent. Ne, nedomnívám se, že tohle vyruší účinky předchozího opatření. Myslíš si, že nerozumím ekonomii? Kolikrát ti musím opakovat, ty tupče, že fašistická ekonomika je vůči cyklickým kapitalistickým výkyvům imunní? Jak se mi opovažuješ odmlouvat a tvrdit, že podle všeho je tomu právě naopak? Proč jsem asi celá ta léta usiloval o soběstačnost? Měli jsme jen problémy růstu, a to je všechno, ty zuccone, ty sciocco, ty balordo! Pošli Farinaccimu telegram, jak je mi líto, že přišel o ruku, ale co jiného čekat, když rybaří pomocí granátů? Namluv tisku, že o ni přišel při nějakém hrdinském činu. V pondělí o tom uveřejníme článek v *Il Regime Fascista*. Něco na způsob „Stranický funkcionář zraněn při smělému výpadu proti Etiopanům“. A když už jsme u toho, jak pokračují experimenty s otravnými plyny? Proti těm černým partyzánům? Jenom doufám, že rifiuti budou umírat dlouho, nic víc. Co největší utrpení. Pour encourager les autres. Měli bychom vpadnout do Francie? Co takhle „Fašismus překonává třídní antagonismy“? Už přišel Ciano? Z celé země dostávám hlášení, že drtivá většina obyvatelstva je proti válce. To nedokážu pochopit. Průmyslníci, buržoazie, dělnická třída, dokonce i armáda, probůh. Jistě, vím, že na mě čeká delegace umělců a intelektuálů. Cože? Že mi chtějí udělit cenu? Pošli je bez prodlení dovnitř.

Dobry večer, pánové. Musím říct, že je mi velkým potěšením získat takové vyznamenání od našich, ehm, největších mozků. Budu ho hrdě nosit. Tak co dělá váš román? Ach, omlouvám se, úplně mi to vypadlo z hlavy. Samozřejmě že jste sochař. To jsem se jen přerekl. Nová socha mojí maličkosti? Skvělé. Milánu je třeba dalších pomníků, není-liž pravda? Jistě vám nemusím připomínat, že fašismus je ve své podstatě, ve svém jádru estetická koncepce a že vy jako tvůrci krásných věcí máte za úkol co možná nejpůsobivěji zachytit majestátní krásu a osudovou realitu fašistického ideálu. Nikdy neztrácejte ze zřetele, že jestli naše ozbrojené síly představují koule fašismu a já jeho mozek, vy jste jeho fantazií. Na svých bedrech nesete velkou zodpovědnost. A teď už mě omluvte, pánové, volají mne státní záležitosti, víte, jak to chodí. Mám audienci u Jeho Veličenstva krále. Jistě, vynasazím se mu vylíčit, jak hluboce jste mu oddáni. Nic menšího by ani nečekal. Na shledanou.

Tak jsme se jich zbavili. Hezká věcička, což? Mohl bych ji dát Kláře. Nepochybně jí bude připadat legrační. Á, Ciano je na cestě, ano? Taky už bylo na čase. Určitě se zase předváděl na golfovém hřišti. Pěkně pitomý sport, aspoň podle mě. Rozuměl bych mu, kdyby se člověk snažil strefit do králíka nebo složit nějakou tu koroptev. Ale hůl si člověk do salátu nenastrouhá a golfový míček na hniličku neuvaří, co?

Á, Galeazzo, rád tě zase vidím. Jen směle dál. Bene, bene. A jak se má moje dcera? Není nad to, když otěže státu zůstanou v rodině, abych tak řekl. Je moc dobré mít kolem sebe důvěryhodné lidi. Z golfu? No já si to myslel. Úžasná hra, přímo fascinující, náročná jak fyzicky, tak intelektuálně, pokud tomu rozumím. Kéž bych tak na ni měl čas. Jeden úplně tápe, když poslouchá ty řeči – samý džigr, drajvr a niblich. Úplně eleusínské mystérium. Říkal jsem „eleusínské“. No, to je jedno. Skvělý oblek. A takový střih! A k tomu slušivé boty. Že to jsou původně holínky britské koloniální armády? Ale nejsou z Anglie, ne? Mně úplně stačí poctivé vojenské jezdecké boty, Galeazzo, i když s těmi tvými se co do elegance nedají srovnávat, to uznávám. Jsem prostě venkovan, ale není nad to, když je ten venkov italský, nemyslíš?

Podívej se, musíme vyřešit tenhle řecký problém jednou provždy. Shodneme se asi na tom, že po všech našich úspěších potřebujeme vytyčit nový směr. Zamysli se nad tím, Galeazzo – když

jsem byl novinář, Itálie neměla impérium, které by stálo za řeč. A teď, když jsem se stal Duce, ho máme. Je to velký a trvalý odkaz, o tom nemůže být pochyb. Za symfonii se ti dostane větších ovací než za kvartet. Ale můžeme se zastavit u Afriky a několika ostrůvků, o kterých nikdo nikdy neslyšel? Můžeme usnout na vavřínech, když ve straně vypukají každou chvíli spory a když se zdá, že naše politika nemá žádný jasný cíl? Není už na čase vetknout do zadnice našeho národa dynamitovou nálož? Je nám třeba velkého, sjednocujícího podniku. Potřebujeme nepřítele a potřebujeme udržet setrvačnost imperiální mašinerie. Proto se vracím k již zmíněným Řekům.

Díval jsem se do záznamů. Tak za prvé musíme vymizíkovat jednu historickou kaňku, vyrovnat jeden vroubek. Jak ses nepochybně dovtipil, mám na mysli zavraždění našeho vyjednavče Telliniho v roce 1923. Mimochodem, můj drahý hrabě, nemohl jsem si nevšimnout, že jsi v zahraniční politice podnikal kroky zcela nezávisle na mně, takže jsme často táhli za jeden provaz, ale každý na jiném konci. Ne, neprotestuj, zmiňuji se o tom pouze jako o politováníhodném faktu. Náš velvyslanec v Athénách je navýsost zmatený a snad je v našem zájmu, aby zmatený zůstal i nadále. Nechci, aby Grazzi dělal před Metaxasem narážky, a vyhovuje nám, aby ti dva zůstali přáteli. K žádné škodě nedošlo – obsadili jsme Albánii a já napsal Metaxasovi, abych ho ukonejšil a vyjádřil mu svůj dík za to, jak se postaral o krále Zoga. Všechno se nám daří. Ano, vím, že Britové nabídli Metaxasovi pomoc v případě, že Řecko bude napadeno. Ano, vím, že Hitler chce Řecko pro Osu, ale řekněme si na rovinu, copak Hitlerovi něco dlužíme? Vyvolává rozbroje v celé Evropě, jeho chamtivosti a nezodpovědnosti není konce a všechno korunoval tím, že zabral rumunská ropná pole, aniž nám nechal sebemenší podíl na kořisti. Taková drzost! Co si to o sobě myslí? Galeazzo, obávám se, že budeme muset svůj postup založit na odhadu, jak jsou karty rozdány, a musím říci, že Hitler zatím očividně vynášel samé trumfy. Budťo se k němu přidáme a rozdělíme si kořist, nebo riskujeme invazi z Rakouska, jakmile to ten prcek uzná za vhodné. Jde o to, uchopit příležitost za pačesy a vyhnout se nebezpečí. Jde o rozšíření impéria. Musíme nadále podporovat osvobozenecké hnutí v Kosovu a iredentistické snahy v Tsamurii. Dostaneme Jugoslávii a Řecko.

Jen si to představ, Galeazzo, celé pobřeží Středozemního moře transformované do nové říše Římské. Máme Libyi a pak už jde jen o to, spojit pár teček na mapě. Tohle musíme dokázat bez Hitlera; čistě náhodou jsem se dozvěděl, že Řekové se na něm snažili získat záruky. Představ si, jaký na Führera uděláme dojem, až se za pouhých pár dní proženeme Řeckem. Dvakrát si ještě rozmyslí, než něco udělá, to je jasné. Představ si, jak v čele fašistické legie vjíždíš na věži tanku do Athén. Představ si naši vlajku, jak se třepotá na Parthenonu.

Vzpomínáš si na Guzzonihho plán? Osmnáct divízi a rok příprav? A pak jsem řekl: „Řecko nám neleží v cestě a my od něj nic nechceme.“ A Guzzonimu jsem řekl: „Válka s Řeckem se nekoná. Řecko je ohlodaná kost a nám nestojí za život jediného sardinského granátníka.“ Nu, okolnosti se změnily, Galeazzo. Tenkrát jsem to řekl, protože jsem chtěl Jugoslávii. Ale proč si nevzít ty země obě? Kdo tvrdí, že se potřebujeme připravovat celý rok? Leda nějaký zbedněný starý generál. Mohli bychom to dokázat s jedinou kohortou legionářů. Na celém světě neexistují vojáci statečnější a rozhodnější než ti naši.

A Britové nás provokují. Nemám teď na mysli blábolení De Vecchiho. Když už jsme u toho – De Vecchi ti řekl, že Britové napadli naši ponorku u Lefkady, další dvě u Zakynthu a vybudovali základnu na Mélu. Dostal jsem hlášení od kapitána Morise, že nic z toho není pravda. Musíš si už jednou provždy zapamatovat, že De Vecchi je šílenec a megaloman, a až si jednou vzpomenu, uškrtním ho tím jeho bujným knírem a uříznu mu koule, a to bez umrtvení. Díkybohu je v Egejském moři a ne tady, jinak bychom se topili v těch jeho kydech. Ještě chvíli a obarví Egejské moře dohněda.

Ale Britové potopili *Colleoni* a Řekové bezostyšně povolují britským lodím kotvit v jejich přístavech. Cože, my jsme nešťastnou náhodou potopili řeckou zásobovací loď a torpédoborec? Nešťastnou náhodou? No bůžé, aspoň jich později budeme muset potopit o to míň. Grazzi hlásí, že v celém Řecku nemají Britové ani jednu základnu, ale to ponecháme stranou, že? Vůbec neuškodí, když budeme tvrdit, že tam jsou. Záleží jen na tom, že Metaxas je podělanej strachy. Doufám, že se můžu spolehnout na tvoje hlášení, že řečtí generálové jsou s námi. Jenže jestli to je pravda, jak to, že zatkli Platise? A kam zmizely všechny ty peníze, kterými se měli

podplatit všichni ti státní úředníci? Ty úplatky jdou do miliónů, drahocenných miliónů, které by byly lépe využity na nákup pušek. A opravdu je jisté, že obyvatelstvo Epiru touží po poalbánštění? A jak to víš? Ach tak, zprávy tajné služby. Čistě mimochodem, rozhodl jsem se neptat se Bulharů, jestli nechtějí zaútočit současně s námi. Samozřejmě bychom pak postupovali snadněji, ale tak jako tak to bude procházka, a jestli Bulhaři získají ten svůj koridor k moři, jenom nám to přetne naše zásobovací a komunikační linie, ne? V žádném případě nemáme zapotřebí, aby si urvali slávu, která je po právu naše.

Taky chci, abys zařídil pár útoků proti nám samotným. Pro to tažení musíme mít legitimní důvod, abychom ukonejšili mezinárodní společenství. Ne, z Američanů strach nemám, Amerika není z vojenského hlediska důležitá. Nezapomeň ale na to, že do Řecka chceme vtrhnout, až se nám to bude hodit – nechci žádný kolosální casus belli, který by nás přinutil jednat, ještě než budeme připraveni. Avanti piano, quasi indietro. Podle mě bychom si měli vybrat albánského vlastence, nechat ho zavraždit a pak to hodit na Řeky. Taky bychom měli potopit nějakou řeckou bitevní loď, aby bylo jasné, že za to můžeme my, ale ne zas tak jasné, abychom z toho nemohli obvinít Brity. Jde o to, najít správnou míru zastrašování, které oslabí řeckou vůli k odporu.

Abych nezapomněl, Galeazzo, rozhodl jsem se, že těsně před invází armádu demobilizujeme. Co tím chceš říct, že to je zvrhlý nápad? Jde jen o to, aby Řekové polevili v opatrnosti, my sklídili úrodu a zachovali zdání normalizace vztahů. Přemýšlej o tom, Galeazzo, pomysli, jak by takový tah byl obratný. Řekové si zhluboka vydechnou a my je promptně porazíme jediným úderem.

Promluvil jsem si s náčelníky štábů, můj drahý hrabě, a požádal je, aby připravili plány k invazi na Korsiku, do Francie, na Iónské ostrovy a k novému tažení do Tunisu. Tohle nepochybně zvládneme. Pořád skuhrají, jak málo mají dopravních prostředků, tak jsem vydal rozkaz, že pěchota se má vycvičit tak, aby dokázala urazit osmdesát kilometrů denně. Letectvo nám trochu dělá starost – všechna letadla máme v Belgii, takže na tohle se asi jednou budu muset podívat. Nezapomeň mi to čas od času připomenout. Musím si o tom taky promluvit s Pricolem, není přece možné, aby

šéf leteckých sil jako jediný nebyl v obraze. I vojenské tajemství má své meze. Náčelníci štábů jsou proti mně, Galeazzo. Badoglio na mě pořád vejrá, jako bych se zbláznil. Jednoho dne ale pohlédne Nemesis do tváře a zjistí, že ta tvář patří mně. Tohle nestrpím. Také si myslím, že bychom měli dobýt Krétu a uchránit ji tak před britským vlivem.

Jacomoni mi telefonoval, že v řeckých řadách můžeme počítat se značným množstvím zrádců, že Řekové nenávidí Metaxase a krále, jsou velmi sklíčení a zvažují vyklizení Tsamurie. Zdá se, že Bůh je s námi. Něco se musí udělat s tím, že jak Jeho Veličenstvo, tak já jsme prvními maršály království, v takových zmatcích se prostě nedá žít. Apropó, Prasca mi poslal telegram, že pro invazi nebude požadovat další posily, takže pročpak mi všichni tvrdili, že se bez posil neobejdeme? To je prostě zbabělost. Sám jsem zažil, že jestli má někdo velké oči, pak je to vojenský poradce. Musím tu práci dělat za ně. A neslyším nic jiného než stížnosti, že všeho je málo. Kam se poděly všechny finanční rezervy pro krizové situace? Chci, aby se to vyšetřilo.

Rád bych ti připomněl, Galeazzo, že Hitler se staví proti téhle válce, protože Řecko je totalitní stát, který by měl přirozeně být na naší straně. Takže mu nic neříkej. Ukážeme mu takový blitzkrieg, že zezelená závistí. A je mi jedno, jestli si tím zneprátelíme Brity. Ti taky dostanou nářez.

KDO SEM PUSTIL TU KOČKU? ODKDY TU MÁME PALÁCOVOU KOČKU? JE TO SNAD TA KOČKA, CO MI NASRALA DO HELMY? DOBŘE VÍŠ, ŽE KOČKY NEMŮŽU ANI VYSTÁT. CO TÍM CHCEŠ ŘÍCT, ŽE SE UŠETŘÍ NA PASTIČKÁCH? LASKAVĚ MI NEŘÍKEJ, KDY MŮŽU NEBO NEMŮŽU STŘÍLET DOMA Z REVOLVERU. JDI STRANOU, NEBO TAKY JEDNU SCHYTÁŠ. Bože, mně je špatně. Jsem citlivý člověk, Galeazzo, mám uměleckou duši, neměl bych se dívat na ten krvavý svinčík. Sežeň někoho, ať to uklidí, je mi blivno. Co tím chceš říct, že to ještě není mrtvý? Vynes to ven a zakruť tomu krkem. NE, NEHCI TO UDĚLAT SÁM. To si myslíš, že jsem nějaký barbar nebo co? Ach Bože. Rychle, podej mi helmu, potřebuju se do něčeho vyzvracet. Vyhod' ji a přines mi novou. Jdu se natáhnout, už je určitě dávno po siestě.

Nevyzpytatelné kozy z hory Ainos se za rozbřesku obrátily proti větru a nasály vlhké výpary z moře, které jediné svlažovaly tuto vyprahlou, divokou a nezrotnou zemi. Jejich pastýř Alekos, který natolik odvykl lidské společnosti, že mu bylo zatěžko promlouvat byť jen sám k sobě, se převálil pod příkrývkou z kůží, nahmatal uklidňující pažbu pušky a zase upadl do spánku. Má ještě dost času, aby se probudil, pojedl chleba okořeněný oreganem, spočítal stádo a vyhnal ho na pastvu. Jeho život běžel mimo čas, klidně mohl být jedním ze svých předků, a přece by se jeho kozy chovaly tak, jak se kefallénské kozy chovaly odjakživa – spaly by o poledni, ukryty před sluncem na závratně vysokých severních srážech, a večer by zase možná i obyvatelé vzdálené Ithaky slyšeli jejich zvukné zvonky. Klinkání se ve ztichlém povětří dobře neslo a vesničané se vždycky porozhlédli, které že to stádo prochází kolem. Alekos patřil k těm mužům, kteří ještě ve svých šedesáti letech vypadají na dvacet – vyzábílí a silní, zázračně odolní a stejně jako jejich kozy neschopní jakéhokoli živějšího pohybu.

Hluboko pod ním se z hořícího údolí zvedal proužek kouře. V údolí nikdo nežil, a tak se plameny v křovinách zvaných maquis šířily zcela živelně. S obavou se na ně dívali jen ti, co měli strach, že se vítr zvedne a přeneše jiskry do jejich cenných stavení, záhonků bylinek či drobných kamenitých políček, ohraničených hromadami větších kamenů, jež celá staletí z polí vybírali a při vhodné příležitosti skládali do zdí, které se chvějí při pouhém dotyku ruky, ale spadnou jen za zemětřesení. A protože Řekové milují barvu panenství, mnohé z nich jsou natřeny na bílo, jako by nestačilo, že člověka oslepuje slunce. Nějaký potulný vlastenec potom většinu zdí neuměle opatřil nápisem ENOSIS v tyrkysové modři, ovšem žádný Kefalléňan neuznal za vhodné obnovit jejich neposkrvněnost. Zdálo se, že každá zeď jim připomíná jejich členství v rodině roztržené vyšinitými hranicemi senilních soupeřících impérií, rozptýlené bouřlivým mořem a šikanované dějinami, které je usadily na křižovatku světa.

Nové říše se teď valily proti břehům starých. Zakrátko už nepůjde jen o hořící údolí a upálené ještěrky, ježky a kobyly; budou se pálit mrtvolky Židů, homosexuálů a mentálně postižených. Přes

oblohu Evropy, severní Afriky, Singapuru a Koreje budou plát písma slova *Guernica* a *Habeš*. Samozvané nadřazené rasy, zpité Darwinovým učením a nacionalistickou propagandou, zmámené eugenikou a svedené mýtem, již promazávaly kolečka vražedných strojů, které se brzy vrhnou na svět, už tak do morku kostí unavený nekonečnou pitomostí a opovržením nadutostí.

Každý ovšem obdivuje sílu a nechá se jí svést, Pelagii nevyjímaje. Když od sousedů slyšela, že nějaký silák předvádí na náměstí divy a zázraky hodné titána Atlanta, odložila koště, jímž předtím zametala dvorek, a rychle se připojila k houfu senzacechtivých zvědavců, který se shromáždil u studně.

Stál tam Megalo Velisarios, muž proslavený po celých Iónských ostrovech, podle vlastního názoru nejsilnější člověk všech časů, převlečený za Turka v pantalonech a papučích s obrácenou špičkou, s vlasy tak úžasně dlouhými jako nějaký Nazarejec nebo samotný Samson, a za rytmického potlesku poskakoval na jedné noze. Na každém obrovském bicepsu natažených paží nesl vzrostlého muže. Jeden z nich se mu pevně přivinul k tělu, zatímco ten druhý, znalý mužných cirkusových kousků, jakoby nic kouřil. Aby toho nebylo málo, za Velisariovým krkem seděla nervózní, asi šestiletá holčička, která mu ztěžovala manévrování tím, že se ho ručičkami pevně držela přes oči. „Lemoni!“ zařval silák jako tur. „Okamžitě mi sundej ruce z očí a chytni se mých vlasů, nebo toho nechám.“

Lemoni měla takový strach, že rukama ani nepohnula, a Megalo Velisarios tedy přestal. Jediným elegantním pohybem, asi jako labuť při přistání, odhodil oba chlapy na nohy, pak si zvedl Lemoni z hlavy, vyhodil ji vysoko do vzduchu, chytil ji v podpaží, teatrálně ji políbil na špičku nosu a posadil na zem. Lemoni samou úlevou zakoulela očima a energicky natáhla ruku – bylo zavedeným zvykem, že Velisarios odměňuje své malé oběti pamlsky. Lemoni si svoji odměnu snědla před celým davem, když bystře a jasnozřivě usoudila, že si ji nemá schovávat, protože by jí bratr pochoutku stejně sebral. Obr jí něžně načechrал lesklé černé vlasy, pak je uhladil, znovu ji políbil a potom se vztyčil v celé své výši. „Zvednu cokoli, co by jinak uzvedli tři,“ vykřikl a vesničané se k němu připojili se slovy, která už předtím slyšeli tolikrát, s refrénem dobře nacvičeným. Velisarios byl sice možná silák, ale od svého zavedeného slovního doprovodu se nikdy neodchýlil.

„Zvedni koryto.“

Velisarios si koryto dobře prohlédl – bylo vytesané ze solidního kamenného bloku a přinejmenším dva a půl metru dlouhé. „Je moc dlouhé,“ usoudil. „To nemůžu pořádně popadnout.“

Posměváčci v davu začali vyluzovat skeptické zvuky a zamračení silák si to k nim namířil, mával pěstmi, přehnaně gestikuloval a takto si tropil posměch sám ze sebe i z představy o rozhněvaném obrovi. Lidi se smáli, protože věděli, že Velisarios je hodný člověk, který se v životě ani jedinkrát nezapletl do rvačky. Jediným nečekaným pohybem vrazil mezkovi ruce pod břicho, roztáhl mu nohy a zvedl si ho až k prsům. Překvapené zvíře, jemuž zděšením vylézaly oči z důlků, se tomuto nezvyklému zacházení podvolilo, ale když se zase lehce jako pírkó sneslo na zem, rozhořčeně zahýkalo a poklusem vyrazilo ulicí; jeho majitel ho v těsném závěsu následoval.

A právě v tomto okamžiku se ze svého malého domku vynořil otec Arsenios a začal se důležitě kolébat směrem k davu cestou do kostela. Hodlal tam přepočítat obsah dřevěné pokladničky, kam lidé strkali mince za svíčky.

Otec Arsenios nepožíval žádné větší úcty nikoli proto, že vypadal jako glóbus na nožičkách, jemuž jakýkoli pohyb činil takové problémy, že se neustále potil a hekal, ale protože byl tak banálně prostopášný – žrout, rádoby smilník, neúnavný sběratel almužen a ořer, antropomorfizovaný dlužní úpis. Říkalo se, že porušil pravidlo, podle něhož se kněz nemůže znovu oženit, a že vážil cestu sem až z Epiru, aby mu to prošlo. Říkalo se, že svou ženu bije. Jenže to se říkalo o většině manželů a často to byla pravda.

„Zvedni otce Arsenia,“ zavolal někdo.

„To není možné,“ ozval se druhý.

V tu chvíli Velisarios nečekaně čapl otce Arsenia v podpaží a vysadil na zídku. Duchovní tam seděl, mrkal, natolik vyvedený z míry, že ani neprotestoval, jen jako ryba otvíral a zavíral rty a na čele se mu ve slunci třpytil pot.

Pár lidí se zahihňalo, ale pak zavládlo provinilé mlčení. Utekla minuta trapného ticha. Kněz zrudl až do karmínova, Velisarios by se nejradši někam odplazil a Pelagiino srdce přeteklo rozhořčením a lítostí. Ponížít na veřejnosti Boží hlásnou troubu byl hrozný zločin, jakkoli si Arsenios jako člověk a kněz zasloužil opovržení. Prošla davem k němu a podala mu ruku, aby mu pomohla dolů.

Velisarios mu nabídl druhou, ale i přes jejich snahu dopadl ten nešťastný duchovní hodně ztěžka a rozplácl se v prachu. Pak se zvedl, oprášil se a beze slova odkráčel s hořkým pocitem divadelního klauna. V temnotě kostela, za ikonostasem, si opřel obličej do dlaní. Ze všeho nejhorší je být úplným ztroskotancem, který nemá vyhlídky v žádném jiném zaměstnání.

Venku na náměstí dostála Pelagia své pověsti ženské od rány. Bylo jí jen sedmnáct, ale byla hrdá a umíněná, a protože její otec pracoval jako lékař, měla i mezi muži respekt. „To jsi neměl dělat, Velisario,“ hubovala ho právě. „Bylo to kruté a hrozné. Jen si představ, jak se ten chudák asi teď cítí. Koukej mazat do kostela a omluvit se mu.“

Velisarios na ni shlížel ze své ohromné výšky. Prekérní situace. Napadlo ho, že ji zvedne nad hlavu. Možná by ji měl vysadit na strom; jistě by si tím od davu vysloužil salvu smíchu. Bylo mu ale nad slunce jasné, že by si to měl jít u kněze vyžehlit. Z náhlé nelibosti davu vycítil, že takhle za svoje představení moc peněz nevybere. Co by měl dělat?

„Konec čísla,“ zamával rukama na znamení, že z dalšího vystoupení už nic nekouká. „Vrátím se dneska večer.“

Nepřátelství vesničanů se okamžitě proměnilo ve zklamání. Kněz si to koneckonců zasloužil, ne? A jak často vidí člověk ve vesnici takové vystoupení?

„Chceme vidět kanón,“ ozvala se stará paní, jiný hlas jí to potvrdil a potom další. „Chceme kanón, chceme kanón.“

Velisarios byl na svůj kanón nesmírně pyšný. Byla to stará turecká kulverina, kterou by nikdo jiný zvednout nedokázal. Odlita byla z pravého bronzu, damascénská hlaveň byla zpevněná železnými obručemi a z klikyháků vyrytých na povrchu se dalo vyčíst jenom datum 1739. Byl to velmi záhadný, nepochopitelný kanón, po kterém se měděnka rozlézala bez ohledu na to, jak často se leštil. Tajemství Velisariovy síly spočívalo mimo jiné v tom, že ho s sebou tahal tak dlouho.

Znovu se podíval na Pelagii, která čekala, jak se postaví k jejímu požadavku na omluvu, a řekl jí: „Zajdu tam později, krasavice.“ Pak zvedl ruce a ohlásil: „Lidé dobří, abyste mohli vidět kanón v akci, musíte mi dát nějaké zrezivělé hřebíky, stržené šrouby, střepy z hrnců a šterků z ulice. Jděte se po nich poohlédnout a já

zatím nabiju dělo prachem. Jo, a někdo by mi mohl přinést pořádný hadr.“

Malí kluci začali rozhrnovat prach na ulici a hledat v něm kamínky, staříci prohledávali kůlny, ženské se rozběhly pro tu košili svého muže, o jejíž likvidaci i přes manželovy námitky už dávno usilovaly, a zakrátko se všichni zase shromáždili, aby se stali svědky velkého výbuchu. Velisarios odsypal do nábojové komory štědrou dávku prachu, obřadně ji upěchoval, nezapomínaje, jak důležité je celé drama náležitě protáhnout, utěšnil nálož hadrem a pak dovolil malým klukům, aby do hlavně nasypali plné hrsti nashromážděné munice. Potom už jen přidal další potrhaný hadr a obrátil se na shromážděný lid: „Koho mám zastřelit?“

„Premiéra Metaxase,“ vykřikl Kokolios, který se za své komunistické názory nestyděl a v kafenionu zasvětil mnoho hodin kritice diktátora i krále. Několik lidí se zasmálo, pár se jich zamračilo a někteří si pomysleli: „Starej Kokolios už zase začíná.“

„Zastřel Pelagii, dřív než někomu ukousne kulky,“ navrhl Nikos, mladík, jehož pokusy o sblížení Pelagia úspěšně odrážela sžíravými poznámkami ohledně jeho inteligence a poctivosti vůbec.

„Zastřelím tebe,“ odsekl Velisarios. „Před slušnými lidmi si dávej pozor na jazyk.“

„Mám starou oslici sužovanou špánkem. Loučit se s touhle starou kamarádkou budu jen nerad, ale teď už není fakt k ničemu. Jenom žere, a když ji naložím, tak spadne. Byl by z ní dobrý cíl, já bych se jí zbavil a nadělá to pěknou paseku.“ To se ozval Stamatis.

„Ať se ti rodí samé dcery a berani, že tě něco tak příšerného vůbec napadlo,“ vykřikl Velisarios. „Copak jsem Turek? Ne! Protože nemám lepší cíl, prostě vypálím z kanónu po silnici. Všichni z cesty. Odstupte si a děti si bez výjimky zacpou uši.“

S teatrální sebedůvěrou zapálil ten ohromný chlap doutnák kanónu, který zatím stál opřený o zeď, zvedl ho, jako by nevážil víc než karabina, zapřel si ho o nakročenou nohu a usadil si kanón nad bokem. Nastalo ticho. Doutnák jasně prskal. Všichni tajili dech. Děti si rukama zacpaly uši, šklebily se, zavíraly oči a začaly skákat z jedné nohy na druhou. Chvilka napětí – plamínek na doutnáku dospěl až k zátravce a pak s prskáním zhasl. Možná že prach nechytl... Ale potom se spustil kolosální bengál, vyšlehl oranžovofialový plamen, vyvalil se impozantní oblak štiplavého kouře, střelivo

se zarylo do cesty, zvedlo úžasnou spršku prachu a pak se ozvalo táhlé zasténání.

Na okamžik převládl zmatek a váhání. Lidé se rozhlíželi, kdo pak byl zraněn odraženou střelou. Další sten, Velisarios pouští kanón a rozbíhá se kupředu. V řídnoucím prachu zahlédl schoulené tělo.

Za to, že ho postřelil tureckým dělem, zrovna když se vynořil ze zatačky na kraji vesnice, Mandras Velisariovi později ještě poděkoval. Ale tehdy mu bylo proti srsti, že mu silák nedovolil důstojně odkráčet k doktorovi a odnesl ho v náručí, a rozhodně neměl prážádné potěšení z toho, jak mu doktor bez umrtvení vytáhl z ramene ohnutý hřebík z mezkovy podkovy. Vůbec si nevyčutil, jak ho obr při operaci držel, protože by tu bolest dokázal snést docela dobře sám. A rovněž se mu nevyplatilo ani nepřišlo vhod, že musel na ty dva týdny, co se mu rána hojila, přestat rybařit.

Velisariovi ovšem poděkoval především za to, že v lékářově domku poprvé spatřil Pelagii, lékářovu dceru. Nedokázal určit, kdy si uvědomil, že ho někdo obvazuje a že ho na tváři šimrají dlouhé ženské vlasy vonící po rozmarýnu. Otevřel oči a zjistil, že se dívá do dívčích očí plných účasti. „V tom okamžiku,“ říkával pak rád, „jsem poznal svůj osud.“ Pravda, říkával to pouze tehdy, když byl trochu nametený, ale tak jako tak to myslel vážně.

Vysoko na hoře Ainos, střeše světa, zaslechl Alekos hlučný výstřel, a tak ho napadlo, jestli to neznamená začátek další války.

4

L'Omosessuale (I)

Já, Carlo Piero Guercio, píšu tato slova, aby je někdo našel po mé smrti, kdy mne ani opovržení, ani ztráta pověsti již nemohou pronásledovat či poškodit. Soudobé poměry znemožňují, aby si tento testament o mé povaze našel svou cestičku do světa předtím, než vydechnu naposled, a do té doby budu muset nosit masku, kterou mi krutý osud přisoudil.

Byl jsem donucen k věčnému a nekonečnému mlčení, nezmínil jsem se o tom ani kaplanovi při zpovědi. Dopředu vím, co by mi

řekl: že je to perverze, že sodomii si Bůh oškliví, že se musím sebrat a bojovat, že se musím oženit a vést normální život, že mám na vybranou.

Neřekl jsem to ani lékaři. Dopředu vím, že mě označí za zvráceného, bude tvrdit, že jsem se zvláštním způsobem zamiloval sám do sebe, že jsem nemocný a mohu se léčit, že za to může moje matka, že jsem zženštilý, i když jsem silný jako býk a bez potíží dokážu nad hlavu zvednout tolik, kolik sám vážím, že se musím oženit a vést normální život, že mám na vybranou.

Co bych mohl takovým kněžím a doktorům říct? Knězi bych odpověděl, že jsem takový, jakého mě Bůh stvořil, že jsem neměl na vybranou, že On mne takto stvořil z určitého důvodu, že On zná příčiny všech věcí, a proto musí moje ustrojení být ku prospěchu věci, dokonce i když nemůžeme vědět, v čem to dobro spočívá. Knězi mohu odpovědět, že pokud je Bůh příčinou všech věcí, pak je na vině Bůh a mě by neměli ostouzet.

A pak kněz řekne: „Toť dílo Dáblů, nikoli Boží.“ A já na to pravím: „A nestvořil Bůh Dábla? Není snad vševědoucí? Jak mi můžete vyčítat to, co On věděl od počátku času?“ A kněz mi připomene zkázu Sodomy a Gomory a řekne, že Boží úradky jsou pro nás nevyzpytatelné. A pak mi ještě řekne, že Bůh nám přikazuje, abychom byli plodní a množili se.

Lékaři bych odpověděl: „Jsem takový odmalička, příroda mě odlila z tohoto kadlubu, jakpak se mám změnit? Jak se můžu rozhodnout toužit po ženách? Není to snad stejně nemožné, jako bych se najednou rozhodl, že mi zachutnají ančovičky, když jsem je celý život nesnášel? Zašel jsem do Casa Rosetty, do nevěstince, ale přičilo se mi to a bylo mi po tom špatně od žaludku. Cítil jsem se poníženy. Měl jsem pocit, že jsem zrádce. Ale musel jsem to udělat, abych vypadal normální.“

A lékař řekne: „Ale jak by tohle mohlo být přirozené? Příroda nás ve svém vlastním zájmu nutí k reprodukci. Tohle je proti přírodě. Příroda po nás chce, abychom byli plodní a množili se.“

Tohle je spiknutí kněžů a lékařů, kteří opakují stejné věci jinými slovy. Je to lékařská teologie a teologická medicína. Jsem jako špión, který se podpisem smlouvy zavázal k věčnému mlčení, jsem jako člověk, který jediný zná pravdu, a přesto ji má zakázáno vyslovit. A tahle pravda váží víc než celý vesmír, takže se jako Atlas

hrbím pod břemenem, z něhož mi praskají kosti a tuhne krev v žilách. Na tomto světě, kde je mi souzeno žít, nemohu dýchat, jsem jako rostlina, kterou dusí nedostatek vzduchu a světla, jako rostlina, které ustříhli kořeny a listy potřeli jedem. Pukám žárem lásky, ale není tu nikdo, kdo by ji přijal a živil. Jsem cizinec ve vlastní zemi, vetřelec ve vlastní rase, všichni si mne oškliví jako rakovinu, i když jsem ze stejného masa jako kterýkoli doktor či kněz.

Podle Danta jsou mně podobní uvěznění v třetím pásnu sedmého kruhu spodního Pekla, v nepravděpodobné společnosti lichvářů. Předkládá mi poušť plnou duchů bičovaných sprškami ohně, nutí mě – navěky a bezúspěšně – běhat v kruzích a poohlížet se po těch, jejichž těla jsem zneuctil. Vidíte, jak to je – nakonec jsem byl donucen hledat zmínky o sobě všude. Těch zmínek jsem moc nenalezl, takřka žádné, ale i v těch několika málo případech mě odsuzují. Stojí za povšimnutí, páni doktoři a kněží, že Dante se slitoval, zatímco Bůh ne. „Jsem celý zkormoucený, jen na ně pomyslím.“ A Dante měl pravdu, vždycky jsem bezvýsledně běhal pořád dokolečka, hledal jsem teplo lidského těla, zapuzený Bohem, který mne stvořil, a celý život jsem prožil na poušti pod mrakem, z něhož se sypou ohnivé jiskry.

Ano, četl jsem všechno, hledal jsem důkazy, že existuju, že jsem možný. A víte, kde jsem se našel? Víte, v jakém dalším ztraceném světě jsem zjistil, že jsem krásný a opravdový? Byl jsem v řeckých spisech.

Ta ironie! Jako italský voják utlačuju jediný národ, jehož předkové mně a mým bratrům propůjčili právo ztělesňovat tu nejdokonalejší lásku.

Dal jsem se k armádě, protože muži v ní jsou mladí a krásní. A také proto, že mi tu myšlenku vnukl Platón. Jsem pravděpodobně jediným vojákem v dějinách, který šel na vojnu kvůli nějakému filosofovi. Víte, hledal jsem povolání, ve kterém by mi moje postižení mohlo být užitečné, a neměl jsem ani tušení o lásce mezi Achillem a Patroklem a dalšími dávnými Řeky. Zkrátka a dobře, přečetl jsem si *Symposion*, v němž Aristofanes vysvětluje, že existují tři druhy pohlaví – muži a ženy, jež spojuje láska; muži milující muže a konečně ženy milující ženy. To, že jsem jiného pohlaví, pro mne bylo zjevení, konečně myšlenka, která dávala smysl. Našel jsem i toto Faidrovo líčení: „Kdyby tak bylo nějak možno

zařídít, aby vznikla obec nebo tábor z milovníků a milovaných, nemohli by lépe žít ve svém společenství nežli tak, že by se zdržovali všeho ošklivého a závodili vespolek o čest, a podobně kdyby takoví pospolu bojovali, zvítězili by i při malém počtu takřka nad celým světem. Neboť pro milujícího muže by bylo jistě méně příjemné, aby byl spatřen od svého miláčka ve chvíli, kdy by opustil své stanoviště nebo odhodil zbraně, nežli kdyby ho při tom viděli všichni ostatní, a raději by tisíckrát zemřel než to. Věru opustit svého miláčka nebo nepomoci mu v nebezpečnosti – nikdo není tak zbabělý, koho by sám Erós nenaplnil božským zápallem ke zdatnosti, tak aby byl podoben muži již přirozenou povahou nejlepšimu; a praví-li Homér, že sílu vdechl některým z hrdinů bůh, docela tak to dává svým působením Erós milujícím. Vždyť toliko milující se odhodlávají za druhého podstoupit i smrt.“

Věděl jsem, že v armádě najdu muže, které budu moci milovat, i když se jich nikdy nebudu moci dotknout. Najdu si někoho drahého a ta láska mě povznese. Neopustím ho v bitvě a on ze mě udělá hrdinu bez bázně a hany. Měl bych člověka, na něhož bych mohl udělat dojem, člověka, jehož obdiv by mi dal to, co si nemůžu dát sám – úctu a čest. Odvážil bych se pro něj zemřít, a až bych umíral, věděl bych, že jsem struska, která jakýmsi nevysvětlitelným alchymistickým procesem transmutovala ve zlato.

Byl to divoký nápad, romantický a nepravděpodobný, a je zvláštní, že vyšel. Nakonec mi však přinesl nevýslovný žal.

5

Muž, který řekl „Ne“

Premiér Metaxas v zoufalství klesl do oblíbeného křesla ve své křivé vile a zabral se do trpkých úvah nad dvěma neřešitelnými otázkami svého života: „Co udělám s Mussolinim?“ a „Co udělám s Lulu?“ Bylo by těžké posoudit, která otázka ho víc vyváděla z konceptu a bolela, protože obě byly nestejnou měrou jak osobní, tak politické. Metaxas sáhl po svém deníku a napsal: „Dnes ráno jsem se pokusil usmířit se s Lulu. Do jisté chvíle to docela šlo, ale pak jsme se zase rozhádali. Ona mi prostě nerozumí. Naprosto přesně

vím, kdo ji navádí a kdo ji také podvádí. Dokonce jsem zapomněl na schůzku s britským velvyslancem. Zůstal jsem s ní až do poledne. Je mi jí líto. Holčička moje nešťastná! Lulu, Lulu, moje milovaná dcerka. Prudce jsme se objali a společně plakali nad naším osudem.“

S Lulu nikdy nevěděl, kde si pravda stojí – zdálo se, že v Athénách se o ní šeptem šíří víc nepravděpodobných legend než kdysi příběhů o Diovi. Tak třeba ten o policajtovi, který přišel o kalhoty a čepici, kteréžto byly později nalezeny na kandelábru. Nebo historka o mladíkovi s bugatkou a divokých výletech do Pirea a pak to líčení, jak hrála anglickou hru „na sardinky“, takovou hru na schovávanou, kde se hledači musí nacpat do stejného prostoru jako pronásledovaní; Lulu byla podle všeho nalezena v kredenci, propletená s jedním mladíkem tak, že nešla vyprostit. Říkalo se o ní, že kouří opium a opíjí se do němoty. Umí všechny ty rychlé americké tance jako tango (tak humpolácké, vulgární, takzvaný „tanec“ z bordelů v Buenos Aires), quickstep, sambu a tance s nepřeložitelnými a idiotskými názvy jako jitterbug, které se neobejdou bez frenetického mávání rukama a nohama. Bylo to svým způsobem neslušné. Na sto honů to smrdělo necudností a neukázněností. Mladí lidé jsou tak snadno ovlivnitelní, tak náchylní podlehnout výstřelkům a módám z nezralých civilizací jako Amerika, tak zaujatí proti disciplíně a důstojnosti, která jde ruku v ruce s přirozenou sebeúctou. Vždycky mu ve všem odporovala, anebo ještě hůř, odbývala jeho obavy smíchem a mávnutím rukou. Bůh ví, že člověk je mladý jen jednou, ale v jejím případě už toho bylo příliš.

A to se na veřejnosti ještě ke všemu otevřeně neznala k jeho politice a podrývala ji. Jidáška jedna. Tohle ho strašně bolelo, že jeho dcera staví na odiv svou neposlušnost. Tvrdila, že ho miluje. Jistě, to věděl, tak proč se vysmívá Národní organizaci mládeže? Proč se směje vtipům o jeho malé postavě? Proč je taková zatracená individualistka? To si neuvědomuje, že když je tak do větru, zpochybňuje všechno, co by chtěl v Řecku zavést? Jak může tepat plutokraty, když se jeho dcera stýká a spouští s těmi nejhoršími z nich? Jak potom může velebit disciplínu a sebeobětování?

Ještě že srovnal tisk do latě, protože každý novinář v zemi měl o Lulu svou oblíbenou historku. Díky Bohu, že jsou jeho ministři příliš diskrétní, než aby se o tom zmiňovali, díky Bohu, že se ještě

nenakazili a neztratili úctu. Jenže to lidem jako Grazzi nebránilo, aby se na něj úlisně neusmívali a neptali se: „A jakpak se daří vaší dceři Lulu? Slyšel jsem, že je to pěkná rošťáčka. Ach, co my otcové musíme vytrpět!“ Jako by už viděl všechny ty úsměšky a slyšel to šeptání. Že je vládcem celého Řecka, ale nedokáže zvládnout vlastní dceru. Vypadalo to, že i tajné službě je příliš trapné psát hlášení o jejích eskapádách a zacházet do větších detailů. Říká se, že lidé pořádající večírky naléhají na své hosty: „Ale ne abyste přivedli Lulu.“ Ten smutek a ta hanba byly nesnesitelné.

Klid sosen venku a bílá zář světlometů se spikly, aby v něm ještě zjitřily pocit, že se stal vězněm za vlastními ocelovými vraty; naplnil požadavky klasické tragédie, když sám vyvolal okolnosti, které ho polapily. Celé Řecko se sevrklo do téhle skrovné pseudobyzantské vily a jejího buržoazního nábytku, a to z toho prostého důvodu, že má osud a čest své milované země ve svých rukou. Podíval se na ně a napadlo ho, že jsou drobné stejně jako on. Nakrátko zatoužil po tom, aby tehdy odešel do důchodu s plukovníckou penzí a tiše užíval života v nějakém bezejmenném koutku, někde, kde by mohl bezúhonně žít a zemřít.

V poslední době se často zaobíral smrtí, protože si uvědomoval, jak jeho tělo chátrá. Netrápilo ho nic konkrétního, nenacházel soubor nápadných symptomů, byl jenom k smrti vyčerpaný. Věděl, že na prahu smrti padne na umírající jakýsi odtažitý, pasivní smutek, že dosáhnou míru a vyrovnanosti, a právě tahle odtažitost a vyrovnanost se v něm zvedala, zrovna když okolnosti po něm vyžadovaly, aby sebral víc síly, odhodlání a ušlechtilosti než kdy předtím. Někdy měl chuť předat otěže státu do jiných rukou, ale věděl, že osud si ho vybral jako protagonistu tragédie a že nemá jinou možnost než uchopit jílec a tasit. „Tolik věcí jsem měl udělat,“ pomyslel si a najednou ho zdrtilo vědomí, jak jen ten život mohl být sladký, kdyby před třiceti lety věděl, jak dopadnou lékařské analýzy v tom dalekém okamžiku v budoucnosti, který se na něj pomalu, ale potměšile valil a z něhož se stala nevyhnutelná, obtížná a nesnesitelná přítomnost. „Kdybych jenom žil svůj život u vědomí smrti, všechno mohlo být jinak.“

Zamyslel se nad neuvěřitelnými výkyvy osudu za své kariéry a napadlo ho, jestli k němu dějepisci budou aspoň trochu shovívaví. Byla to dlouhá cesta z Pruské vojenské akademie v Berlíně; při-

padalo mu, že obdivu k teutonskému smyslu pro pořádek, disciplínu a serióznost, přesně těm kvalitám, které chtěl vštípit své rodné zemi, se snad musel naučit v minulém životě. Dokonce nechal pořídit první gramatiku lidového jazyka a zavedl ji do osnov, a to kvůli teorii, že výuka gramatiky podporuje rozvoj logického myšlení a pomůže potlačit divoký a nezodpovědný řecký individualismus.

Připomněl si fiasko za Velké války, když se Venizelos chtěl přidat k Dohodě a král chtěl zase zůstat neutrální. Jak tehdy argumentoval, že kdyby se Řecko mělo zapojit do války, Bulharsko se chopí této příležitosti k invazi; jak noblesně odstoupil z postu náčelníka generálního štábu, jak noblesně přijal exil! Na pokus o puč roku 1923 lépe nevzpomínat. A teď to vypadalo, že Bulharsko doopravdy vtrhne do Řecka, aby vyplnilo vakuum po Turcích, a využije k tomu příležitosti poskytnuté Itálií.

Vybavilo se mu, jak potlačil stávkou soluňských dělníků v tabákovém průmyslu; dvanáct mrtvých. Na základě těchto nepokojů přesvědčil krále, aby pozastavil platnost ústavy a umožnil tak rozdrtit komunisty; přesvědčil krále, aby ho ustanovil premiérem, ačkoli stál v čele té nejmenší pravicové strany v zemi. Ale proč to udělal? „Metaxasi,“ řekl si v duchu, „dějiny usoudí, že to bylo z oportunistu, protože jsi nedokázal uspět normálními demokratickými prostředky. Nikdo nebude po ruce, aby místo tebe vyřkl pravdu, totiž že země byla v krizi a že naše demokracie byla příliš zženštilá, než aby se s ní vyrovnala. Je lehké vykládat, co mělo být, ale těžší je uznat neúprosnou sílu nutnosti. Byl jsem ztělesněním nutnosti, toť vše. Aspoň jsem Němcům nepropůjčil žádný zjevný vliv, ačkoli Bůh ví, že takřka ovládají naše národní hospodářství. Aspoň jsem udržel spojení s Británií, aspoň jsem zkusil přetavit slávu středověké a starověké civilizace do nové síly. V životě nemůže někdo říci, že jsem jednal bez ohledu na Řecko. Řecko bylo mojí jedinou opravdovou ženou. Možná vejdu do historie jako člověk, který zakázal čtení Periklovy pohřební řeči, nebo jako člověk, který si zneprátelil rolnictvo tím, že stanovil maximální počet chovaných koz, jež ničí naše lesy. Ó Bože, možná jsem vážně byl jen směšný pidimužik.

Ale vynasnažil jsem se, udělal jsem všechno ve svých silách, abych zemi připravil na válku, na jejímž odvrácení pořád pracuji. Nechal jsem postavit železniční tratě a opevnění, povolal jsem

záložníky, svými proslovy jsem pozvedal bojovou morálku lidu a málem jsem se zsměšnil pokusy o diplomatické urovnání. Ať historie řekne, že jsem byl člověk, který dělal všechno možné, aby zachránil svou rodnou zemi. Všechno beztak končí smrtí.“

Nebylo pochyb, že byl až příliš posedlý historickým vědomím, myšlenkou, že byl vybrán naplnit mesiášské poslání. Myslel si, že nikdo jiný by to nedokázal, že on je tím pravým, kdo čapne řecký národ za krk a dotáhne ho ke správnému cíli, byť by se bránil zuby nehty. Cítil se jako doktor, který způsobí nutnou bolest, protože dobře ví, že po nadávkách a stížnostech pacientů přijde čas, kdy ho ještě vděčně korunují věncem z květin. Vždycky jednal podle toho, co považoval za správné, ale možná že ho nakonec přece jen hnala marnivost, něco tak prostého a hanebného jako megalomanie.

Ale teď byl jeho duch vržen do ohně a on věděl, že prochází zkouškou ve výhni osudu. Stane se zachráncem Řecka? Nebo mužem, který mohl zachránit Řecko, ale nezachránil? Anebo člověkem, který nemohl zachránit Řecko, ale vynaložil veškeré úsilí, aby zachránil jeho čest? To bylo ono; šlo o otázku převyšující osobní a národní čest, protože ze všeho nejvíc záleželo na tom, aby Řecko prošlo touto zkouškou a neposkvřnilo se při tom ničemností. Když vojáci padnou, když je země zničena a zdevastována, přežije a přetrvá jedině čest. A právě čest vdechne život mrtvému tělu, až zlé časy pominou.

Není to ironické, že se mu osud takhle vysmívá? Ne zvolil si pro sebe roli „Prvního rolníka“, „Prvního dělníka“ a „Otce národa“? Neobklopil se pompézní stafáží, která patří k modernímu fašistovi? Nezaložil snad Řežim čtvrtého srpna 1936? Třetí helénskou civilizaci, v níž měla znít ozvěnou Hitlerova třetí říše? Národní organizaci mládeže, jejíž členové pořádali průvody a mávali fangličkami zrovna jako Hitlerjugend? Neopovrhoval snad liberály, komunisty a parlamentáři stejně jako Franco, Salazar, Hitler a Mussolini? Nezasel nesváry mezi levičáky, přesně podle fašistické učebnice? Co mohlo být snadnější vzhledem k jejich směšnému sektářství a ochotě zradit jeden druhého na základě falešného přesvědčení nebo kterékoli z bezpočtu ideologických úchylek? Nezavrhl snad plutokracii? Neznala snad tajná policie přesné aroma a chemické složení každého podvratného prdu v Řecku?

Tak proč ho jeho zahraniční bratři opustili? Proč mu Ribbentrop posílá uklidňující prohlášení, kterým se nedá věřit? Proč Mussolini vyvolává pohraniční incidenty a vhání jeho diplomaty do slepých uliček? Co se pokazilo? Jak k tomu došlo, že nabral do plachet vítr doby a povzněl se do takových výšin, jenom aby čelil největší krizi v moderních dějinách své otčiny, krizi zinscenované přesně těmi lidmi, které si vzal za vzor, za své mentory? Není to ironické, že se dnes může spolehnout jen na Brity – parlamentářské, liberální, demokratické, plutokratické Brity?

Premiér Metaxas si na papír sepsal rozdíly mezi sebou a ostatními. Nebyl rasista. To není nic moc. Blesklo mu hlavou to, co mělo být zcela zjevné – ostatní toužili po říších a už je budovali, zatímco on chtěl jenom spojit všechny Řeky. Chtěl Makedonii, Kypr, Dodekanéské ostrovy, a dá-li Bůh, Konstantinopol. Na rozdíl od Mussoliniho nechtěl severní Afriku a na rozdíl od Hitlera nechtěl celý svět.

Takže ostatní možná po delším pozorování usoudili, že nemá ambice, touhu po velikosti, že tohle naznačuje absenci nezbytné vůle k moci, typický to rys podlidí, a že on je jen pudlík mezi vlky. V novém světě, kde právo vládnout měli jen ti nejsilnější, protože byli nejsilnější, kde síla byla ukazatelem přirozené nadřazenosti, kde přirozená nadřazenost dávala morální právo podmanit si jiné národy a méněcenné rasy, v takovém světě byl anomálií. Chtěl jenom sjednotit vlastní národ. Řecko bylo potom přirozenou kořistí. Metaxas napsal slovo „pudlík“ a pak ho přeškrtnl. Podíval se na dvě slova, „rasismus“ a „říše“. „Myslí si, že jsme méněcenní,“ zamumlal, „chtějí nás připojit ke své říši.“ Bylo to nechutné a odporné, bylo to k vzteku. Dal ta dvě slova do závorky a napsal vedle nich NE. Vstal a přešel k oknu, aby se pokochal pohledem na ztichlé borovice. Chvilí se opíral o parapet a pak se zase narovnal. Došel k rozhodnutí – budou to další Thermopyly. Jestli se tři sta Sparťanů dokázalo bránit pěti miliónům nejstatečnějších Peršanů, co by on nedokázal s dvaceti divizemi proti Italům? Kdyby jen bylo tak snadné připravit se na příšernou a nekonečnou samotu smrti. Kdyby jen bylo tak jednoduché vycházet s Lulu.

Já, Carlo Piero Guercio, tímto dosvědčuji, že v armádě jsem našel novou rodinu. Mám otce i matku, čtyři sestry a tři bratry, ale od puberty mi byli cizí. Musel jsem mezi nimi žít tajně, jako člověk, který skrývá lepru. Nebyla to jejich chyba, že ze mne nutnost udělala herce. O svátcích jsem musel tancovat s děvčaty, musel s nimi flirtovat na školním hřišti a při večerních procházkách na piazze. Musel jsem odpovídat babičce, když se mě ptala, s jakou dívkou bych se chtěl oženit a zdali bych raději měl syny nebo dcery. Musel jsem s požitkem naslouchat svým kamarádům, když popisovali každý záhyb ženského ohanbí, musel jsem se naučit vyprávět fantastické historky o tom, co jsem dělal s děvčaty. Zvykl jsem si na tak strašnou osamělost, že větší snad už nemůže existovat.

V armádě se vedly stejně lechtivé řeči, ale byl to svět bez žen. Pro vojáka je žena imaginární bytost. Je dovoleno chovat sentimentální city k matce, ale to je všechno. Jinak jsou tu doroty z vojenských bordelů, vybájené či nevěrné milenky doma a holky, na které člověk hvízdá na ulici. Nejsem misogyn, ale měli byste chápat, že ženská společnost je mi obtížná, protože mi připomíná, co nejsem a co bych býval mohl být, kdyby se Bůh nehrabal v matčině lůnu.

Hned na začátku jsem měl štěstí. Neposlali mě do Habeše či severní Afriky, ale do Albánie. Zdejší šarvátky nestály za řeč a my žili v blahé nevědomosti, že by nám Duce mohl rozkázat vtrhnout do Řecka. Připadalo nám daleko pravděpodobnější, že se nakonec chytíme s Jugoslávií, jejíž obyvatelé jsou stejně nemožní a zbabělí jako Albánci. Bylo všeobecně známo, že národy Jugoslávie se navzájem nenávidí víc, než by kdy mohli nenávidět cizince či útočníka.

Brzy vysvitlo, že všemu vládne chaos. Jakmile jsem se zabydlel v jedné jednotce a nadělal si v ní kamarády, už mě převeleli, abych pomohl zalepit díry v početním stavu druhé, a pak mne převeleli znovu. Neměli jsme žádné dopravní prostředky a museli jsme maširovat od jugoslávské hranice k řecké a zase nazpátek, zdánlivě z pouhého rozmaru vrchního velení. Myslím, že jsem musel vystřídat asi sedm jednotek, než jsem se konečně usadil v divizi Julia.

Řecké tažení skončilo fiaskem z mnoha důvodů, ale jedním z nich byly příliš rychlé obměny mužstva, takže se v jednotkách nemohl vyvinout žádný bojový duch a pocit solidarity. Zpočátku jsem ani já coby Kastor neměl čas najít svého Polluxe.

Ale v divizi Julia jsem se těšil z každého okamžiku. Žádný civil nedokáže pochopit radosti vojenského života. To je, prostě řečeno, nepominutelný fakt. A dalším faktem je, že bez ohledu na sexuální preference si vojáci jeden druhého postupně zamilují, a opět bez ohledu na sexuální preference nemá tahle láska v civilním životě obdoby. Jste mladí a silní, plní života, a jste v tom svrabu společně.

Nakonec už dokážete rozpoznat každou nuanci nálady svých společníků, víte přesně, co ten druhý řekne, odhadnete, kdo se zasměje a jak dlouho se bude smát určitému druhu vtipu; důvěrně se seznámíte se smradem jejich nohou a potu, můžete ve tmě položit někomu ruku na tvář a budete vědět, o koho jde; poznáte, čím výstroj to visí přes opěradlo židle, i když se jinak neliší od ostatní, dokážete rozpoznat, po kom zbyly oholené vousy v lavoru; budete do detailu vědět, kdo vám vymění mrkev za vaši bramboru, paklík cigaret za náhradní pár ponožek, pohlednici ze Sieny za tužku. Zvyknete si na to, že jste jeden k druhému upřímní a s ničím se netajíte. Pokud vámi ovšem nezmítají takové vášně jako mnou.

Byli jsme všichni bez výjimky mladí. Už nikdy nebudeme pohlednější, už nikdy nebudeme tak štíhlí a silní, už nikdy nesvedeme v moři takové bitvy, už nikdy nebudeme mít takový pocit nesmrtnosti a neporazitelnosti. Dokázali jsme pochodovat osmdesát kilometrů denně, zpívat při tom bojové a přisprostlé písně, unisono švihat nohama a rukama nebo se jenom vléct s vlajíci kohoutími péry na černých, lesklých přilbách. Byli jsme s to společně močit na kola plukovníkova auta, ožrali jako dogy, dokázali jsme se bez jakéhokoli studu v přítomnosti druhých vykadit, mohli jsme si společně předčítat z dopisů, takže to vypadalo, jako by matka každého synka psala nám všem, dokázali jsme celou noc za silného lijáku kopat ve tvrdé skále zákop a ráno odpochodovat, aniž jsme se v něm kdy natáhli; při střelbách ostrými náboji jsme bez dovolení házeli po králících granáty, koupali jsme se nazí a krásní jako Apollóni, přičemž se stávalo, že někdo ukázal na penis svého druha a zakřičel: „Hej, ty, jak to, žes tohle nepředal do zbrojnice?“ a my se tomu zasmáli, nic si z toho nedělali a pak na to

někdo řekl: „Dej si pozor, nebo ti to z nepozornosti spustí,“ na což oběť obvykle odpověděla: „To se mi bohužel nestává.“

Byli jsme mladí a krásní, milovali jsme se víc než bratři, a to nepřeháním. Tohle štěstí nám ovšem vždycky zkalila skutečnost, že nikdo z nás nevěděl, proč jsme v Albánii, a nikdo z nás také nebyl dvakrát nadšený z tohoto obnovování Římské říše. Často jsme se porvali s příslušníky fašistických legií. Byli to nadutí a hloupí budižkničemové – a mnozí z nás navíc patřili ke komunistům. Nikomu nevadí položit život za vznešenou věc, ale v duchu nás dělila podivná bezúčelnost lásky k životu, pro něž nebylo žádného rozumného opodstatnění. Chci říct, že jsme byli jako gladiátoři, hotoví konat svoji povinnost, připravení zaujmout stoický postoj, ale pořád zmatení. Hrabě Ciano hrál golf, Mussolini vedl křížáckou výpravu proti kočkám a my jsme trčeli v nezmapované pustině a flákali se, dokud najednou nebylo pozdě a my nebyli vrženi do fušersky řízené bitvy proti lidem, kteří bojovali jako bozi.

Nejsem cynik, ale přesto vím, že historie je propagandou vítězů. Víím, že jestli vyhraje válku, vynoří se historiky o britských válečných zločinech, budou sepsány celé svazky o nevyhnutelnosti a spravedlnosti naší věci, budou shromážděny nevyvratitelné důkazy o spiknutí židovských plutokratů, objeví se fotografie hald kostí nalezených v hromadných hrobech na předměstích Londýna. Na druhou stranu bude ovšem platit opak, pokud vyhrají Britové. Víím, že Duce jasně řekl, že řecké tažení bylo pro Itálii jedno ohromné vítězství. Jenže on tam nebyl. Neví, k čemu tam došlo. Nezná nejčistší pravdu, a sice že historie by se měla skládat pouze z příběhů lidiček, kteří byli nedobrovolně při tom. Měl by vědět, že pravda se má jinak – válku jsme pěkně projížděli, dokud přes Bulharsko nezaútočili Němci. Nikdy to nepřizná, protože „pravda“ patří vítězům. Ale já tam byl a já víím, co se dělo v mém úseku. Válka byla pro mne zkušeností, která zformovala celé moje myšlení, byla nejtvrdějším šokem, který jsem kdy zažil, nejhorší a nejniternejší tragédií mého života. Zabíla ve mně vlastenectví, proměnila mé ideály, přinutila mne přehodnotit pojem povinnosti, vydělila mě a celého sklíčila.

Sókratés tvrdil, že tragédie se nese ve stejném duchu jako komedie, ale v textu se tento výrok nevysvětluje, protože lidé, jimž byl určen, už buďto spali, nebo byli namol. Zní to jako větičky,

kterými se šlechtici častují na večírcích, ale já pravdivost tohoto výroku mohu jednoduše osvětlit na základě událostí, které nás potkaly za tažení severním Řeckem.

Začnu konstatováním, že já, Carlo Piero Guercio, jsem se po příchodu do divize Julia zamiloval do mladého ženatého desátníka, jenž mne přijal jako svého nejlepšího přítele a nikdy nepojal podezření, že on sám zalidnil moje nejhorečnatější sny. Jmenoval se Francesco a pocházel z Janova, a tak dostal do vínku nejen janovský přízvuk, ale i znalost moře, což mu v horách Epiru těžko mohlo být k užítku. Bylo nad slunce jasné, že měl působit v námořnictvu, ale pokřivená logika těch časů tomu chtěla, aby dobrovolně narukoval k námořnictvu, byl přidělen ke karabinierům a skončil u pozemního vojska. K nám doputoval přes pluk horských myslivců a pluk bersaliérů, nepočítaje v to dva dny strávené u granátníků.

Byl to po všech stránkách nádherný chlapec. Pleť měl tmavší než já, jako Ital z jihu, ale byl štíhlý a kůži měl hladkou. Vybauvuji si, že měl všeho všudy tři chlupy na hrudi a na nohou neměl ochlupení vůbec žádné. Byla na něm vidět každá šlacha a já jsem se zvlášť podívoval těm svalům, které člověk vidí jen u lidí ve výjimečné kondici – rovnoběžné koleje na spodní straně předloktí a břišní svaly, které se stáčejí a sbíhají k slabinám. Připomínal jednu z těch elegantních, vytáhlých koček, které vyvolávají představu ohromné, a přitom bezděčné síly.

Ze všeho nejvíc mne přitahovala jeho tvář. Jeden neposlušný pramínek černých vlasů mu padal do očí. Ty byly černé, posazené po slovanském způsobu nad ostrými lícními kostmi. Měl široké rty, které se mu věčně křivily do ironického úsměvu, a etruský nos, který mu u kořene tak trochu záhadně ujížděl. Ruce měl velké a já si uměl velmi snadno představit, jak mi jeho prsty jako špachtle putují po těle. Jednou jsem ho viděl spravovat mrňavý kroužek na filigránském zlatém řetízků a můžu dosvědčit, že za tak dokonalý cit v prstech a přesnost by se nemusela stydět ani vyšíváčka. Měl ty nejjemnější nehty na rukou, jaké si jen dokážete představit.

Jistě pochopíte, že my muži jsme často spolu nazí, ať už za těch či oněch okolností, a že jsem znal a do posledního detailu si zapamatoval celé jeho tělo; ale bouřím se proti obviněním ze zvrácnosti a obscénnosti, která budou vznesena proti mé památce, a tak si nechám tyto vzpomínky pro sebe. Mně obscénní nepřipadají,

jsou mi vzácné, jsou nádherné a čisté. Tak jako tak by nikdo nevěděl, co znamenají. Jsou pro soukromé muzeum, které si každý nosí v hlavě a do něhož není vstup povolen ani expertům či korunovaným hlavám.

Francesco byl člověk impulsivní, naprosto nevážný, autor směšných šprýmů. Netajil se tím, že k nikomu nemá úctu, a bavil nás předváděním kohoutích způsobů Duceho a fraškovitého průšáctví Adolfa Hitlera. Dokázal napodobit gesta a intonaci Viscontiho Prasecy a pronášet absurdní proslovy po prascovském způsobu, plné extravagantního optimismu, divokých plánů a servilních odkazů na fašistickou hierarchii. Každý ho miloval, ale on nikdy nebyl povýšen, což mu bylo srdečně jedno. Ochočil si divokou myšku, které říkal Mario – zčásti žila v jeho kapse, ale když jsme byli na pochodu, vídali jsme ji, jak vystrkuje vousky z vršku jeho batohu a myje si tvářičku. Jedla slupky z ovoce a zeleniny a měla k smrti ráda kůži, což bylo mrzuté. Ještě teď mám od ní na špičce boty malou kulatou díru.

My vojáci jsme víceméně neměli ani potuchy, co se děje v mocenských centrech. Dostávali jsme tolik rozkazů a rozkazů rušících platnost předchozích rozkazů, že jsme čas od času neposlušali žádné rozkazy, protože jsme dobře věděli, že budou takřka okamžitě postaveny na hlavu. Albánie byla něco jako prázdninový tábor bez záchodů a my předpokládali, že jediným účelem veškerých nařízení je nějak nás zaměstnat a že jiný význam nemají.

V retrospektivě mi ale připadá jasné, že jejich konečným cílem byla invaze do Řecka; stopy byly všude, jen je vidět. Tak především nám propaganda líčila Středozevní moře jako „Mare nostrum“ a pak ze všech těch silnic, které jsme údajně stavěli pro blaho Albánců, nevzešlo nic jiného než dálnice přímo k řecké hranici. Za druhé začalo mužstvo zpívat anonymní bojové písně neznámé provenience se slovy jako: „Pomašírujem až k Egejskému moři, dobudeme Pireus, a jestli se to povede, Athény nám taky spadnou do klína.“ Nadávali jsme na Řeky, protože poskytlí útočiště romantickému králi Zogovi, a noviny byly pořád plné zpráv o údajných britských útocích z řeckých vod na naši obchodní flotilu. Píšu „údajných“, protože dnes už nevěřím, že k nim došlo. Mám kamaráda u námořnictva, který mi řekl, že pokud on ví, nepřišli jsme o jedinou loď.

O nic víc nevěřím ani té historce, že Řekové zabili Dauta Hodžu. Myslím, že jsme to udělali my a pokusili se to hodit na Řeky. Píše se mi to strašně těžko, protože to ukazuje, do jaké míry jsem ztratil svou vlasteneckou víru, ale faktem je, že teď znám řeckou verzi událostí (vyprávěl mi ji Dottor Jannis, když jsem za ním zašel se zaníceným nehtem na noze). Ukázalo se, že ten Hodža v žádném případě nebyl albánský patriot a iredentista. Byl odsouzen na více než dvacet let za vraždu pěti muslimů, krádež dobytka, pirátství, vydírání, pokus o vraždu, přepadení, nezákonné ozbrojování a znásilnění. A tohohle člověka se nám snažili předhodit coby mučedníka. Nikdy nám neřekli, že Řekové pro vraždu tohoto člověka zatkli dva Albánce a čekali na naši žádost o jejich vydání. V každém případě se teď podivuji, jak mohl být celý italský národ tak naivní, a docela by mě zajímalo, proč jsme měli mít takovou starost o Albánce, když jsme jim teprve přednedávnem obsadili zemi, ale brzy jsme se dovtípili, že nemají zájem na ničem jiném než se vraždit navzájem. Ti dva chlapi „vlastence“ Hodžu podle všeho otrávil a uřízli mu hlavu, což je na albánské poměry docela slabota.

Víru jsem ztratil z mnoha důvodů. Svěřuji teď papíru vylíčení událostí, do nichž jsem byl zapleten společně s Franceskem a z nichž jasně vysvítá, že válku rozpoutala naše strana, a ne Řekové. Víím, že pokud válku vyhrajeme, tato fakta nikdy nevyjdou na světlo, protože je cenzura potlačí. Ale pokud prohrajeme, je tu nějaká šance, že se svět dozví pravdu.

Je dost těžké žít usmířen sám se sebou, když je člověk sexuální outsider, ale je to ještě těžší, když víte, že jste při výkonu povinnosti spáchali hnusné a ohavné skutky. V posledních dnech tuším blízkost smrti, a tak níže najdete vyznání viny, za něž jsem už od kněze dostal rozhřešení, ale které mi nikdy neodpustí ani Řekové, ani rodiny dotyčných italských vojáků.

7

Drastické prostředky

Otec Arsenios trpce přemítal za ikonostasem, jak má asi chodit mezi lid, utěšovat nemocné a umírající, rozsuzovat spory, šířit slo-

vo Boží a prosazovat sjednocení Řecka, když už nikdo nemohl pochybovat o tom, že ztratil u lidí úctu? Chvilku se zaobíral romantickou možností zmizet po anglicku – mohl by zamířit do Pirea a pracovat jako úředník, mohl by se z něj stát rybář, mohl by se vypravit do Ameriky a začít od píky. Zahloubal se nad prchavým preludem svého nového já, osvobozeného od groteskních záhybů sádla, jak v athénských bordelech zpívá oplzlá rebetika, chlemtá kokkineli a balí mladé holky. Pak si zase představoval, jak se stáhne do poustevny v horách Epiru, nechá se krmit krkavci a dosáhne úžasné svatosti. Pomyslel na zázraky, které by mohly být vykonány v jeho jménu, a napadla ho nepříjemná myšlenka, že by se z něj mohl stát patron všech ohavně tlustých. Možná by místo toho mohl začít psát poezii a těšit se stejně slávě a úctě jako Kostis Palamas. Ale proč zůstat jen u toho? Mohl by z něj být druhý Homér. Za ikonostasem zaburácel svým hlubokým basem: „Zvláštní je to, jak viní nás bohy ti smrtelní lidé! Od nás jen veškeré zlo prý pochází, sami však sobě strojí (i proti vši sudbě) svou špatností útrapy.“ Pak zaváhal, zamračil se a zmlkl – pokračuje to pasáží o Aigisthovi, nebo rozhovorem Athény s Diem? „Mé dítě,“ zaburácel Zeus hromovládny, „jaká to slova ti vyklouzla z ohrady zubů...“

Vyrušilo ho diskrétní zakašlání z hlavní lodi kostela. Rychle se vzpamatoval, cítil, jak mu z nesmírných rozpaků zahořely uši a zrudl krk, a seděl tiše jako myška. Byl přistižen, jak sní s otevřenými očima a ještě při tom nevědomky recituje, a teď si budou vesničané říkat, že je slabomyslný. Zaslechl ozvěnu slábnoucích kročejů, vykoukl za stěnu a zahlédl tam bochník chleba. Přistihl se, jak si olizuje rty a přeje si, aby mu tam k němu onen neznámý nechal i sýr. Ozvaly se další kroky, a tak se rychle schoval, jako dítě při hře. Nohy se vzdálily, a tak zašvidral skrz díрку. Někdo mu tam zůstavil velký, měkký a šťavnatý sýr. „Zázrak,“ řekl si. „Budiž Bohu za to dík.“ Je omluvitelné, že za takových okolností zatoužil ještě po baklažánu a lahvi oleje, dočkal se však nikoli dalšího zázraku, leč dvou pantoflů. „Bože, můj Bože,“ vzhlédl ke stropu, „jak jsi jen zvrhlý.“

Vchod do kostela se postupně začal plnit dárky, které tam zanechávali kající vesničané. Otec Arsenios zíral skrz díрку s prostomyslnou chamtivostí, jak po rybách následuje zelenina a vyšívané kapesníky. Začal si všimnout, že se tam nashromáždilo slušné množství Roboly, a v duchu si postěžoval: „Cože? To si všichni myslí,

že jsem ochlasta?“ Začal počítat, jak dlouho mu ty zásoby vydrží, když vypije dvě lahve denně. A pak když vypije tři. Pro matematické obveselení a procvičení svého intelektu začal uvažovat případ tří lahví a pěti osmin denně, ale pak to zmotal a musel začít znovu.

Jak hromada dále rostla, bylo mu čím dál tím jasnější, že se bezodkladně potřebuje vymočit. Celý nesvůj se znovu posadil, po těle mu vyrazily krůpěje potu. Bylo to vskutku strašné dilema – buďto vyjde z kostela, přičemž svou přítomností dost možná lidi odradí od zanechání dalších dáreků, anebo tu bude sedět v stále tíživějším zoufalství, dokud si nebude jistý, že proud dáreků na usmíření už vyschl. Trpce zalitoval, že před odchodem z domu vypil celou lahev. „Tohle je Boží trest, který dopadne na všechny násosky,“ pomyslel si. „Už nikdy nepolknu ani kapku vína.“ Pomodlil se ke svatému Gerasimovi o pomoc.

Když se domodlil, osvítila ho inspirace. Uvnitř kostela měl velkou zásobu lahví. Nastražil uši, jestli někdo nejde, a když nic neslyšel, začal uhánět, jak mu to jen jeho břicho dovolilo. Bleskurychle se dokolébál ke vchodu, ztěžka se ohnul pro lahev a pak se stáhl do úkrytu za stěnu mezi chrámovou lodí a chórem. Zuby vytáhl korek a pak se dal do řešení dalšího problému – aby mohl lahev použít, musí ji nejprve vyprázdnit. Co udělá s vínem? Připadala mu škoda jen tak ho vylít. Obrátil lahev vzhůru nohama a prolil její obsah hrdlem. Čírky sladkého nápoje mu stekly po bradě až na kleriku. Prozkoumal lahev, našel jednu dvě zbylé kapky a rozmáchlým gestem je sklepal do úst.

Otec Arsenios jukl dírkou, aby si byl jistý, že ho nikdo neslyší, zvedl sutanu a zacílil do lahve mohutný proud moči. Ten zabušil do jejího skleněného dna a pak už jen syčel a šplouchal, jak se lahev plnila. S obavami si povšiml, že čím je krk nádoby užší, tím rychleji se plní. „Měli by je všechny dělat válcové,“ dumal kněz, ale překvapit se nechal tak jako tak. Vytrysklou tekutinu rozetřel botou do prachu na podlaze a uvědomil si, že bude muset počkat v kostele, dokud mu mokré skvrny na šatech neuschnou. „Kněz,“ pomyslel si, „se nemůže ukazovat na veřejnosti počúraný.“ Postavil lahev moči na zem a poposedl si. Někdo přišel a nechal mu tam pár ponožek.

Uběhlo čtvrt hodiny a dovnitř přišel Velisarios. Doufal, že se bude moci osobně omluvit. Podíval se do kampanily, do hlavní

lodi a už byl na odchodu, když zpoza stěny zaslechl dlouhé bublavé krknutí. „Patir?“ zavolal Velisarios. „Přišel jsem se omluvit.“

„Jdi pryč,“ zazněla podrážděná odpověď a potom: „Snažím se modlit.“

„Ale Patir, já se vám chci omluvit a políbit vám ruku.“

„Nemůžu ven. Z mnoha důvodů.“

Velisarios se poškrábal po hlavě. „Z jakých důvodů?“

„Náboženských. Krom toho mi není moc dobře.“

„Chcete, abych zaběhl pro doktora Jannise?“

„Ne.“

„Omlouvám se, Patir, za to, co jsem vám provedl, a abych vás odškodnil, nechal jsem tu lahev vína. Budu se modlit k Bohu, aby mi odpustil.“ Odešel z kostela a vrátil se do domu doktora Jannise, aby se podíval, jak se vede Mandrasovi. Našel ho tam, jak se psí oddaností vzhlíží k Pelagii, zašel za doktorem a řekl mu, že knězi není dobře.

Otec Arsenios zjistil, že jeho řešení problému plného měchýře se samo stalo příčinou opětovného naplnění. Po Velisariově odchodu vyprázdnil další lahev a stočil do ní proměněný obsah té předchozí. Tentokrát se ovšem jeho muška, rovnováha i odhad okamžiku, kdy je nutno přestat, již nevyznačovaly ani tou pochybnou přesností předchozího pokusu. Znovu musel moč zašlapat do prachu a zase si potřísnil šaty. Arsenios si znovu mátožně přesedl a udělalo se mu špatně od žaludku. Ztěžka sklouzl ze stoličky, pomhoždil si kostrč a až za dvacet minut ho probudila naléhavá potřeba vyprázdnit a zase naplnit další lahev. Zapřisáhl se, že tentokrát přestane čúrat, než díky zužujícímu se krku dojde k dalšímu Venturiho jevu, leč vysoký tlak v měchýři ho natolik zdeptal, že jeho úsudek znovu selhal. Katastrofálně.

V průzračném odpoledním světle kráčel doktor Jannis ke kostelu. Ve všední den na sobě měl takové oblečení, které rolníci nosí o občanských i církevních svátcích – ucouraný černý oblek s oblyskanými záplatami, košili bez límečku, odřené černé boty vyšperkované prachem a klobouk se širokou krempou. Kroutil si knír, zamýšleně potahoval z dýmky a svou pozornost věnoval simultánně dvěma tématům – vyplundrování ostrova křížáky a tomu, co řekne knězi. Představil si následující scénu:

Řekne: „Patir, hluboce se mne dotýká pokoření, kterému jste byl dnes dopoledne vystaven,“ na což kněz odpoví: „To mě u nevěřícího překvapuje,“ a on na to řekne: „Ale já mám za to, že ke knězi by se lidé měli chovat uctivě. Vesnici je třeba kněze, tak jako je ostrovu třeba moře. Zajděte k nám, prosím, zítra na večeři. Pelagia bude péct jehněčí s brambory ve furnu. Taky pozvu učitele. Mimochodem, nerad slyším, že se vám udělalo nevolno. Můžu vám být nějak nápomocen?“

Ale když vešel do kostela, okamžitě zjistil, že k takovému rozhovoru pravděpodobně nikdy nedojde. Zpoza zástěny zaslechl sténání a dávení. „Patir,“ zavolal. „Jste v pořádku? Patir?“

Ozval se další žalostný, zmučený sten a zvuky doprovázející bolestné zvracení, tak trochu jako u psa. Ze svých zkušeností se zvratky bezpočtu pacientů si je docela dobře dokázal představit – budou převážně žluté barvy. Zaťukal kloubem o zástěnu a zvýšil hlas: „Patir, jste tam?“

„Bože, ó Bože,“ zakňučel kněz.

Doktor stál před zapeklitým problémem. Faktem bylo, že za zástěnu mohou jenom vysvěcení kněží. Sám už dávno ztratil víru a teď zastával machovskou verzi materialismu, nicméně měl pocit, že tenhle zákaz překročit nemůže. Takové tabu se nedá tak lehce odbyť pokrčením ramen, dokonce ani když jeden nevěří premisám, na nichž je založeno. Nemohl tam vejít, stejně jako nemohl dělat jep-tiškám nemravné návrhy. Zaklepal ještě důrazněji. „Patir, to jsem já, doktor Jannis.“

„Iatre,“ zalkal kněz. „Jsem těžce nemocen. Ó Hospodine, zdaliž jsi nadarmo stvořil všechny syny lidské? Pomozte mi, pro lásku Boží.“

Doktor vyslal kajícínou modlitbičku k Bohu, v nějž nevěřil, a vstoupil za zástěnu. Spatřil kněze na zádech, s obličejem obráceným k němu, jak se bezmocně válí v kaluži moči a zvratků. Jedno oko měl zavřené a z druhého se mu valily slzy. Doktor nevzrušeně zaznamenal překvapivý fakt, že páterovy zvratky jsou spíš bílé než žluté a že ostře kontrastují s monotónní černí sutany. „Musíte vstát,“ nařídil mu. „Klidně se mi opřete o rameno, ale nést vás bohužel nemůžu.“

Následoval nerovný a směšný zápas, v němž se sušinka doktor snažil zvednout kulaťoučkého duchovního. Velmi rychle si uvě-

domil marnost svého počínání a zase se narovnal. Všiml si, že se v tomto svatém místě nalézají tři lahve s močí. Z profesionální zvědavosti zvedl jednu lahev ke světlu a zkoumal, zdali neobjeví nitky slizu, které by neklamně svědčily o infekci močové trubice. Moč byla čirá. Došlo mu, že si zašpinil ruce zvratky. Chvilí se na ně díval – to by ho vzal čert, aby si je otřel do kalhot, natožpak aby je otřel o zástěnu. Sklonil se a utřel si je o knězovu kleriku. Pak zašel pro Velisaria.

Za to, že ráno vystavil kněze posměchu, musel teď Velisarios svou vinu odčinit tím, že těžkotonážního duchovního donesl do doktorova domu. Je dost dobře možné, že šlo o nejtitanštější skutek síly a odhodlání, který kdy musel předvést. Po cestě dvakrát zavrával a jednou málem upadl. Potom mu připadalo, že jeho ruce a záda nesly celý vesmír, a dokázal se vcítit do pocitů svatého Kryštofa, jenž přenesl Ježíše přes řeku. Seděl ve stínu, potil se, ztěžka oddychoval a srdce mu děsivě bilo o závod. Pelagia ho zatím častovala citrónovou šťávou oslazenou medem a ji zase na oplátku častoval úsměvy Mandras, který se obrátil na bok, aby ji mohl sledovat. Jeho pohled působil na Pelagii jako žhavé objetí, a tak kvůli němu zakopávala a boky se jí houpaly víc než obvykle, což ji znepokojovalo. Ve skutečnosti jí potíže s nohama způsobilo právě úsilí ovládnout své boky.

Uvnitř v domě nutil doktor kněze vypít jednu sklenici vody za druhou, což byl podle jeho nejlepšího vědomí a svědomí jediný rozumný lék na otravu alkoholem. Uvědomil si, že ke svému pacientovi zaujal až nepatřičně mravokárný přístup; přistihl se, jak v duchu rozvíjí vnitřní monolog na téma „Kněz by snad měl dávat lepší příklad, ne? Není to ostuda, takhle přebrat dlouho před večerem? Jak si tenhle člověk může v kraji uchovat nějakou vážnost, když je hrabivý opilec? Nevzpomínám si na horšího duchovního, než je tenhle, a Bůh ví, že jsme tu pár špatných zažili...“ Mračil se a roztrpčeně pomlaskával celou dobu, co tomu chlapovi utíral ze šatů zvratky, a svou podrážděnost si vybil na Pelagiině kozlovi, který vešel do místnosti a vyskočil na stůl. „Tupé hovado,“ křikl na něj a kozel si ho drze změřil přimhouřenýma očima, jako kdyby chtěl říct: „Já přinejmenším nejsem opilý. Jenom dělám neplechu.“

Doktor nechal svého pacienta, ať se z otupělosti vylíže sám, a posadil se ke stolu. „Roku 1082 se nechvalně známý normanský baron

Robert Guiscard pokusil ostrova dobýt, v čemž mu bránily výjimečně odhodlané houfy povstalců. Svět se baronovy otravné maličkosti zbavil roku 1085, kdy podlehl horečce, a tak po něm zůstala pouze jediná stopa – Fiskardo bylo pojmenováno právě podle něj, i když dějiny už nám neprozradí, jak se z G stalo F. Jinému Normanovi jménem Bohemund nezabránila ani okázalá zbožnost čerstvě nabytá v nedávné křížové výpravě v tom, aby ostrov krajně brutálně a neomluvitelně vyraboval. Zde není na škodu čtenáři připomenout, že první nevydrancovali Konstantinopol Osmané, leč křižáci, pročež měla zavládnout věčná skepse ohledně hodnoty veškerých ušlechtilých záměrů. K tomu zjevně nedošlo, neboť lidský rod se z historie nedokáže poučit ani v nejmenším.“

Pohodlně se opřel, promnul si knír a zapálil si dýmku. Viděl, jak kolem okna jde Lemoni, a zavolal si ji dovnitř. Holčička vážně, se široce otevřenýma očima naslouchala doktorově prosbě, ať zaběhne za kněžovou ženou a přivede ji sem. Doktor ji pohladil po vlasech, řekl jí, že je jeho „malá koritsimu“, a pak už jenom s úsměvem sledoval, jak děvčátko rozmarně poskakuje po cestě. Pelagia byla stejně sladká, když byla v jejím věku, a doktora z toho přepadla nostalgie. Cítil, že mu co nevidět vyhrkne slza, a hned ji potlačil další nemilosrdně kritickou větou na adresu Normanů. Znovu se opřel, načež ho vyrušil příchod Stamatise, který v ruce držel klobouk a nervózně mačkal jeho krempu. „Kalispera, Kyrie Stamatís,“ pozdravil ho, „co pro tebe mohu udělat?“

Stamatís zašoupal nohama, starostlivě se zadíval na kněze, tu bečku sádla na podlaze, a začal: „Víte, to... tamta věc, co jsem ji měl v uchu?“

„Ona leguminózní superficiální auditivní obstrukce?“

„Jo, to je vona, Iatre. Jenom by mě zajímalo... No prostě, mohl byste mi ji tam zase dát zpátky?“

„Dát zpátky, Kyrie Stamatís?“

„To moje žena, víte.“

„Rozumím,“ utrousil doktor a vypustil z dýmky štiplavý oblak dýmu. „Vlastně nerozumím. Snad budeš tak laskav a vysvětlíš mi to.“

„No, když jsem byl na to ucho hluchý, tak jsem ji neslyšel. Tam, kde sedím, jsem měl zdravý ucho na druhý straně, takže jsem to mohl svým způsobem snášet.“

„Snášet?“

„To její věčný sekýrování. Chci říct, že předtím to bylo něco jako ševelení moře. Líbilo se mi to. Dobře se mi u toho usínalo. Ale teď je to poštvání hlasitý a ne a ne přestat. Prostě to jde pořád dokola.“ Stamatis potřásl rameny jako naštvaná ženská a napodobil svou manželku: *„Ty nejsi vůbec k ničemu, proč už jsi nepřinesl dříví, proč nikdy nemáme žádné peníze, proč tu všechno musím dělat sama, proč jsem si jenom nevzala pořádného mužského, jaktože se nám narodily samy dcery, co se stalo s tím chlapem, kterého jsem si vzala? Z toho všeho se mi snad hlava rozskočí.“*

„A zkusil jsi ji seřezat?“

„Ne, Iatre. Když jsem jí naposled jednu vrazil, rozbila mi talíř o hlavu. Pořád tam ještě mám jizvu. Podívejte se.“ Stařík se k němu sklonil a ukázal na cosi neviditelného na čele.

„No, neměl bys ji bít tak jako tak,“ usoudil doktor. „To si pak najde ještě podvratnější způsoby, jak se ti dostat na kobytku. Třeba ti přesolí jídlo. Radím ti, abys na ni byl hodný.“

Stamatis to šokovalo. Šlo o jednání tak nepředstavitelné, že si ho ani nikdy představit nepokoušel. „Iatre...“ chtěl se ohradit, ale nenalézal slov.

„Prostě přines dříví, než tě o něj požádá, a dones jí květinu po každé, když se vrátíš z pole. Když je zima, dej jí kolem krku šálu, a za horka jí přines sklenici vody. Je to jednoduché. Ženy sekýrují, jenom když mají pocit, že si jich nevážíme. Představ si, že je to tvoje matka, která se rozstonala, a chovej se k ní podle toho.“

„Takže mi tam nedáte zpátky tu... é... legislativní superoficiální auditorskou obsesi?“

„To vskutku nikoliv. Bylo by to proti Hippokratově přísaze, a to si nemůžu dovolit. Mimochodem, byl to právě Hippokratés, kdo řekl, že k léčbě drastických chorob se nejlépe hodí drastické prostředky.“

Stamatis vypadal sklesle. „Tohle říká Hippokratés? Takže k ní musím být milý?“

Doktor otcovsky pokývl a Stamatis si nasadil klobouk. „Bože,“ uklouzlo mu.

Doktor sledoval starého pána z okna. Stamatis vyšel na silnici a začal se vzdalovat. Zastavil se a zadíval se na pomenší purpurovou květinu na náspu. Sehnul se, aby ji utrhl, ale hned se zase

narovnal. Rozhlédl se, jestli se nikdo nedívá. Zatahal se za opasek, jako by se hotovil k boji, vrhl na květinu zuřivý pohled a obrátil se na podpatku. Začal rázovat pryč, ale pak se zastavil. Jako klučina, který se zapletl do malé zlodějny, vyrazil zpátky, utrl kvítka za stonek, ukryl ho do kabátu a přehnaně bezstarostně a nenuceně odkráčel. Doktor se vyklonil z okna a zavolal na něj: „Bravo, Stamatise,“ jen pro to prosté, leč zlomyslné potěšení z toho, že Stamatise zahanbí a přivede do pořádných rozpaků.

8

Taková zvláštní kočička

Lemoni vběhla do Jannisovic dvora, právě když se doktor chystal vydat do kafenionu na snídani; měl v plánu zajít tam za všemi mangasy a řešit s nimi celosvětové problémy. Včera s Kokoliem svedl rozhořčenou při o komunismus a v noci ho napadl úžasný argument, který si v duchu připravoval tak důkladně, až z toho nemohl usnout, a tak musel vstát a připsat něco ke svým Dějinám, malý jízlivý výpad proti rodu Orsiniů. Takto vypadal jeho proslav ke Kokoliov:

„Poslyš, když jsou všichni zaměstnanci státu, pak je zřejmé, že stát taky všechny platí, ne? Takže všechny daně, které doputují do státní pokladny, stát vlastně předtím vyplatil, co? Takže stát možná dostane nazpátek přinejlepším třetinu toho, co vyplatil minulý týden. A další týden může vyplatit mzdy jen tak, že si natiskne nové bankovky, ne? Z toho tedy vyplývá, že v komunistickém státě peníze velmi rychle pozbudou jakékoli hodnoty, protože nebudou ničím kryty.“

Představoval si, jak na to Kokolios opáčí: „Aha, Iatre, ale ty chybějící peníze přijdou ze zisků,“ načež on bleskurychle namítne: „Ale podívej se, Kokolie, stát může realizovat zisk jen tehdy, když prodá zboží do zahraničí, a to v jednom jediném případě – když toto zboží koupí kapitalistické státy ze svých daňových přebytků. Nebo bys to zboží musel prodat kapitalistickým firmám. Takže je nad slunce jasné, že komunismus nemůže přežít bez kapitalismu a popírá tím sám sebe, protože komunismus má být koncem

kapitalismu a ještě navíc má být internacionalistický. Z mé argumentace vyplývá, že kdyby celý svět přešel na komunismus, planetární ekonomika by se za jediný týden zadřela. Tak copak mi na to řekneš?“ Doktor si právě nacvičoval dramatické gesto (zasunutí dýmky za stisknuté zuby), kterým chtěl projev zakončit, když ho Lemoni zatahala za rukáv a vyhrkla: „Prosím tě, Iatre, já jsem ti našla takovou zvláštní kočičku.“

Shlédl na děvčátko, zaznamenal její vážný výraz a odvětil: „Ahojky, koritsimu. Copak že jsi to říkala?“

„Takovou zvláštní kočičku.“

„Hmmm, ano, a copak je s tou zvláštní kočičkou?“

Holčička rozčileně zakoulela očima a umouněnou ručkou si otřela čelo, až na něm zůstala špinavá šmouha. „Našla jsem takovou zvláštní kočičku.“

„No, to jsi moc šikovná. A pročpak to neběžíš říct svému tatínkovi?“

„Ta kočička je nemocná.“

„Jakpak nemocná?“

„Je unavená. Možná ji bolí hlava.“

Doktor zaváhal. Vábil ho šálek kávy a nádvakem k němu mohl před shromážděním nezvratně vyvrátit komunismus jako takový. Pomyšlení na to, že si bude muset nechat ujít uznání a potlesk, ho tak trochu dětinsky ranilo. Podíval se dolů na konsternovanou tvář malé dívenky, se šlechetnou odevzdaností se usmál a vzal ji za ruku. „Ukaž mi ji,“ vybídl Lemoni, „ale měj na paměti, že kočky nemám rád. A taky si nejsem úplně jistý, jak bych jim měl léčit bolení hlavy. Obzvláště těm zvláštním.“

Lemoni ho netrpělivě vedla po cestě a na každém kroku ho pobízela, aby si pospíšil. Přinutila ho, aby přešel přes nízkou zídku a pokračoval příkrčený pod větvemi olivovníků. „To ty stromy nemůžeme obejít?“ dožadoval se odpovědi. „Nezapomeň, že jsem vyšší než ty.“

„Přímou cestou je to rychlejší.“ Zavedla ho k porostu kleče a vřesovce, spustila se na všechny čtyři a začala se plazit tunelem, který si tam prorazilo nějaké divé zvíře. „Tudy já nemůžu,“ vzpíral se doktor, „na to jsem moc velký.“ Klestil si cestu holí a sledoval dívenčin mizející zadeček, seč mu síly stačily. Mrzutě si představoval, jak se asi Pelagia bude na ty díry v kalhotách a vytahané nitě

mračit, až jí to dá spravit. Už teď ho začínaly škrábance svědit. „Co jsi tady proboha vyváděla?“ chtěl vědět.

„Hledala jsem šneky.“

„A to víš, že dětství je jediné období v životě, kdy je šílenství nejen přípustné, ale vlastně se od nás očekává?“ zeptal se doktor řečnický. „Kdybych se tu plazil a hledal šneky já, skončil bych v Pireu ve svěrací kazajce.“

„Spousty velkéjch šneků,“ upřesnila Lemoni.

Když už doktor z podráždění a toho horka málem vybuchl vzteky, dorazili na mýtinku, kterou kdysi kdosi rozdělil na dvě půlky mizerným, povislým plotem z ostnatého drátu. Lemoni vyskočila a rozběhla se ke drátu, přičemž mu ukazovala rukou. Doktorovi chvíli trvalo, než si uvědomil, že se nemá dívat směrem špinavého prstíku (který tupě mířil k obloze), ale spíš tam, kam mířila celá paže. „Tamhle,“ prohlásila, „je ta zvláštní kočička a je pořád ještě unavená.“

„Není unavená, koritsimu, jenom se chytila do drátu. Bůh ví, jak dlouho už tu visí.“ Klekl si na kolena a zadíval se na to zvíře. Mrkla na něj dvě jasná černá očička, jejichž výraz vypovídal o neuvěřitelném zoufalství a vyčerpání. Dojalo ho to, na jeho poměry neobvykle a nelogicky.

Zvíře mělo plochou, trojúhelníkovitou hlavu, ostrý čumáček a chundelatý ocas. Celé bylo tmavě kaštanově hnědé, až na náprsenku, jejíž barevný odstín neurčitě kolísal mezi žlutou a krémově bílou. Uši mělo zakulacené a široké. Doktor se mu zadíval do očí – to visící zvířátko už mělo života pomálu. „Není to kočka,“ obrátil se k Lemoni, „ale kuna lesní. Už tady může viset strašně dlouho. Nejlíp asi udělám, když ji zabiju, protože umře tak jako tak.“

Pobouřeněji už Lemoni vypadat nemohla. Do očí jí vhrkly slzy, začala dupat a skákat, zkrátka a dobře doktorovi zakázala kunu zabít. Hladila ji po hlavě, stojíc mezi ní a mužem, jehož pověřila záchranou kuního života. „Nedotýkej se jí, Lemoni. Pamatuj, že král Alexandr zemřel na opičí kousnutí.“

„Tohle není opice.“

„Může mít vzteklinu. Mohla bys od ní dostat tetanus. Jen se jí nedotýkej.“

„Hladila jsem ji už předtím, a to mě nekousla. Je unavená.“

„Lemoni, ta kuna má v břicho zapíchnutý drát, možná už mnoho hodin. Nebo dní. Není unavená, umírá.“

„Balancovala po tom drátu jako provazolezec,“ dodala Lemoni. „Viděla jsem je už mockrát. Přejdou po drátě, pak vyskočí na strom a sežerou vajíčka v hnízdě. Já jsem to viděla.“

„Netušil jsem, že tady dole vůbec nějaké máme. Myslel jsem si, že zůstávají na stromech v horách. To jenom dokazuje...“

„Co?“

„Že děti vidí víc než my dospělí.“ Doktor si ke kuně znovu klekl a vyšetřil ji. Bylo to ještě mládě a podle doktora poprvé rozlouplo víčka ani ne před několika dny. Bylo neuvěřitelně krásné. Doktor se s ohledem na Lemoni rozhodl, že to zvířátko zachrání a zbaví se ho až doma. Nikdo by mu nepoděkoval, že zachránil dravce, který zabíjí slepice a husy, krade vajíčka, žere lesní plody ze zahrádky a dokonce plení včelí úly; holčičce pak může namluvit, že ta kunička zemřela sama od sebe, a třeba jí mrtvolku dát, ať si ji pohrbí. Podíval se na kunu ze strany a zjistil, že se na osten nejen napíchla, ale dokázala se kolem drátu dvakrát obtočit. Musela houževnatě bojovat a nepochybně trpěla mučivými bolestmi.

Velmi opatrně ji uchopil za krk a začal tělíčkem otáčet. S rukama překříženými ji konečně odvinul; Lemonina hlava se celou tu dobu skláněla nad jeho a bedlivě ho sledovala. „Opatrně,“ radila mu.

Doktorovi se křivil obličej při pomyslení, že po jediném smrťícím kousnutí by mohl skončit s pěnou u huby nebo v posteli se strnulou čelistí. Považte, nasazovat vlastní život kvůli škodné. Co vás jenom děti nepřinutí udělat? Musí být praštěný nebo pitomý nebo obojí.

Obrátil zvířátko břichem vzhůru a prohlédl si ránu. Propíchnutá byla pouze volná kůže ve slabinách, sval nebyl vůbec zasažen. Pravděpodobně nešlo o nic víc než o akutní dehydrataci. Všiml si, že je to samička, a ucítil sladký, pižmový pach. Připomnělo mu to jednu ženu za časů, kdy se ještě plavil na moři, vůni, k níž si nedokázal přiřadit tvář. Ukázal to Lemoni a poznamenal: „Je to holčička,“ na což ona nevyhnutelně odpověděla: „A proč?“

Doktor si strčil kuničku do kapsy kabátu, odvedl Lemoni domů a slíbil jí, že udělá vše, co bude v jeho silách. Pak se vydal k vlastnímu domu, jen aby na dvoře potkal Mandrase v živém rozhovoru s Pelagií, která se pokoušela zametat. Rybář k němu ostýchavě

zvedl obličej a řekl: „Á, kalimera, Iatre. Přišel jsem za vámi, a protože jste nebyl doma, povídal jsem si zatím s Pelagií, jak vidíte. Už zase mě pobolívá ta rána.“

Doktor Jannis si ho skepticky změřil a najednou se v něm zvedla vlnka podráždění; utrpení toho zvířátka ho opravdu rozčílilo. „Na té ráně nic není. Předpokládám, že mi teď řekneš, že tě svědí.“

Mandras se lichometnický usmál a navázal: „Přesně tak, Iatre. Vy jste asi kouzelník. Jak jste se toho domáknul?“

Doktor se lakonicky pousmál a naznačil hluboký vzdech. „Mandrasi, ty moc dobře víš, že když se rány hojí, vždycky to v nich svědí. Stejně tak moc dobře víš, že já moc dobře vím, že jsi sem přišel jenom proto, abys mohl tokat s Pelagií.“

„Tokat?“ opakoval mladý muž, předstíraje jak nevinnost, tak na-prosté zděšení.

„Ano. Tokat. Pro to není jiné slovo. Včera jsi nám přinesl další ryby a pak jsi tokal celou hodinu a deset minut. Takže by ses této činnosti měl věnovat i nadále, protože já nebudu plýtvat časem na naprosto čistou ránu. Krom toho jsem dneska nesnídal a v kapse mám takovou zvláštní kočičku, na kterou se doma musím ještě podívat.“

Mandras svedl heroický zápas, aby na sobě nedal znát pobavení, a pak do něj vjela nezvyklá troufalost. „Můžu tedy s vaším svolením mluvit s vaší dcerou?“

„Mluvit, mluvit, mluvit,“ rozhodil doktor Jannis rozčileně rukama. Obrátil se na podpatku a zašel do domu. Mandras se podíval na Pelagii a utrousil: „Tvůj táta je srandovní pošuk.“

„Na mém tatínkovi není nic špatného,“ vykřikla, „a ti, co tvrdí opak, dostanou ode mě koštětem do obličej.“ Špásově ho tím nástrojem šfouchla a on ho chytil a vykroutil jí ho z ruky. „Vrať mi ho,“ dožadovala se se smíchem.

„Vrátím... výměnou za hubičku.“

Doktor Jannis opatrně položil zmírající mládě na kuchyňský stůl a zadíval se na něj. Sundal si jednu botu, chytil ji za špičku a zvedl nad hlavu. Takovou maličkou a křehoučkou lebku jistě lehce rozdrtí už prvním úderem. Vůbec nebude trpět. Bude to tak nejlepší.

Zaváhal. Nemůže přece to mládě dát Lemoni pohrbít s rozbitou hlavou. Snad by mu spíš měl zakroutit krkem. Zvedl kunu pravou

rukou, prsty nahmatal krk a palec jí položil pod bradu. Stačilo teď jen zatlačit palcem.

Pár vteřin si ten čin rozmýšlel a cítil, jak se mu palec dává do pohybu. Kuní mládě bylo nejen hrozně krásné, ale i okouzující a nepředstavitelně dojemné. Sotva si užilo života. Položil ho zase na stůl a zašel pro lahev čistého lihu. Pečlivě jím ránu potřel a zašil ji jediným stehem. Zavolal Pelagii.

Ta vešla dovnitř přesvědčená, že ji otec viděl, jak se líbá s Mandrasem. V duchu se připravovala na zatvrzelou obranu, tváře měla zapálené a každou chvíli očekávala zlostný výbuch. Zcela ji vyvedlo z konceptu, že k ní táta ani nevzhlédl. „Chytly se dnes do pastiček nějaké myši?“ uhodil na ni.

„Dostali jsme dvě, Papakis.“

„Tak jdi, vykopej je odkudkoli, kam jsi je vlastně zahodila, a pak je rozemel.“

„Cože je mám – rozemlít?“

„Jo. Nadrobno je nasekej. A přines mi trochu slámy.“

Pelagia, celá popletená a zároveň uklidněná, vyběhla ven. K Mandrasovi, který tam kolem olivovníku nervózně kopal kameny sem a tam, prohodila: „Všechno je v pořádku, jen po mně chce, abych nasekala nějaký myši a sehnala mu trochu slámy.“

„Šmarjá, já jsem říkal, že je to pošuk.“

Zasmála se. „To jenom znamená, že si zase umanul něco nového. Ve skutečnosti není cvok. Jestli chceš, můžeš se mi poohlédnout po slámě.“

„Díky,“ opáčil, „hledání slámy přímo zbožňuju.“

Šibalsky se na něj usmála. „Mohla bych ti to vynahradiť.“

„Za hubičku,“ zadeklamoval, „bych vylízal dočista i prasečí chlívěk.“

„Snad si namouduši nemyslíš, že bych tě políbila po vylízáni prasečího chlívku?“

„Já bych tě políbil, i kdybys vylízala sliz ze dna mojeho rybářského člunu,“ dušoval se Mandras.

„To ti věřím. Jsi daleko větší cvok než můj táta.“

V domě zatím doktor naplnil kapátko kozím mlékem, a to začal kuně po troškách kapat přímo do hrdla. Když se mu nakonec vyčůrala na koleno kalhot, pocítil coby lékař nezměrné zadostiučinění. Svědčilo to o zdravém fungování ledvin. „Zabiju ji, až se

vrátím z kafenionu,“ rozhodl se a jedním prstem jí pohladil hustou hnědou srst na čele.

Za půl hodiny už pacient tvrdě spal v hnízdečku ze slámy a Pelagia na dvoře sekala myši sekerkou. Z jakéhosi nepochopitelného důvodu se Mandras usadil na větvi olivovníku. Doktor Jannis se prohnal kolem nich na cestě do kafenionu, přičemž si znovu navrhoval zničující kritiku komunistické ekonomiky a představoval si ten výraz naprostého zmatku, který se měl zakrátko objevit na Kokoliově tváři. Pelagia se rozběhla za otcem a zatahala ho za rukáv úplně stejně jako předtím Lemoni. „Papakis,“ napomenula ho, „to sis nevšiml, že jsi vyšel ven jenom s jednou botou?“

9

Patnáctý srpen 1940

Na cestě do kafenionu doktor Jannis narazil na Lemoni, která se právě zaobírala tím, že prutem píchala prašivého, strakatého voríška do čenichu. Pes poskakoval sem a tam, zuřivě štěkal a chňapal po klacku; jeho již tak mdlý intelekt byl pak neúměrně zatížen otázkou, jejíž řešení spočívalo v rozhodnutí štěkat ještě zuřivěji – tak hraje si s ním, nebo ho jenom nefalšovaně provokuje? Sedl si na zadní, zaklonil hlavu a zavyl jako vlk.

„Zpívá, zpívá,“ výskala Lemoni roz dováděně a přidala se k němu: „A-ee-ra, a-ee-ra, a-ee-ra.“

Doktor si strčil prsty do uší a zaprotestoval: „Okamžitě toho nech, koritsimu, už teď je horko a z toho hluku by se člověk opotil. A nechej toho pejska na pokoji, nebo tě kousne.“

„Ne, nekousne, ten kouše jenom klacky.“

Doktor se sehnul a podrbl psa na hlavě. Vzpomněl si, že mu jednou zašil hlubokou ránu na tlapce, a zachvěl se při vzpomínce, jak mu z ní tahal střepy. Věděl, že ho všichni kvůli tomu nutkání léčit i zvířata mají za podivína, a sám to vpravdě pokládal za zvláštní, ale taky věděl, že každý chlap potřebuje nějakou posedlost, jinak se nedokáže těšit ze života, a pokud je ta posedlost konstruktivní, nu, tím lépe. Podívejte se na Hitlera a Metaxase a Mussoliniho, ty megalomany. Podívejte se na Kokolia, kterému

neleží v hlavě nic jiného než přerozdělování cizího majetku, nebo na otce Arsenia, otroka vlastních chuťových buněk, nebo na Mandrase, který je do jeho dcery tak zamilovaný, že se dokonce houpe na větvi olivovníku a pro Pelagiinu kratochvíli se opičí po opicích. Otřásl se, když se mu vybavil na řetězu uvázaný opičák, kterého viděl na stromě ve Španělsku – onanoval a pak pojídal plody své práce. Bože na nebesích, jen si představte, že by tohle dělal Mandras.

„Neměl byste ho hladit,“ řekla Lemoni, která byla ráda, že může doktora vytrhnout ze zamyšlení a vytáhnout se před dospělým svou moudrostí, „má blechy.“

Rychle odtáhl ruku a voříšek se stáhl za něj, do bezpečné vzdálenosti od holčičky s klackem. „Už sis rozmyslela, jak se bude ta kuna jmenovat?“ zeptal se.

„Psipsina,“ oznámila mu. „Jmenuje se Psipsina.“

„Tak jí nemůžeš říkat, přece není kočka.“

„No, já taky nejsem citrón, a stejně mi říkají Lemoni.“

„Byl jsem u toho, když ses narodila,“ vyprávěl jí doktor, „a nikdo z nás nevěděl, jestli jsi děťátko nebo citrón, a tak jsem tě málem vzal do kuchyně a vymačkal z tebe všechnu šťávu.“ Lemonina tvář se nevěřicně stáhla a pes využil příležitosti, překvapivě vystřelil mezi doktorovými nohama, vyrazil jí prut z ruky a odběhl s ním na hromadu sutí, kde ho začal rvát na cucky. „Chytrý pejsek,“ poznamenal doktor a odkráčel od dívenky, která si pořád ještě užasle prohlížela prázdné ruce.

Dorazil do kafenionu, který byl plný obvyklých mangasů: Kokolios se svým neuvěřitelně bujným a maskulinním knírem, Stomatis, který se zde skrýval před vyčítavými pohledy a nenechavým jazykem své ženy, kulaťoučký a upocený otec Arsenios. Doktor si vzal miniaturní koflík se zrnkovou kávou a sklenku s vodou a jako vždycky si sedl vedle Kokolia. Zhluboka se napil vody a ocitoval Pindara, rovněž jako vždycky. „Voda je nejlepší.“

Kokolios zhluboka potáhl z vodní dýmky, vyfoukl oblak modrého kouře a zeptal se: „Ty jsi byl námořník, Iatre, ne? Je pravda, že řecká voda chutná víc jako voda než voda kdekoli na světě?“

„O tom není pochyb. A kefallénská voda chutná vodovatěji než jakákoli jiná voda v Řecku. Také máme nejlepší víno a nejlepší světlo a nejlepší námořníky.“

„Až přijde revoluce, budeme mít také nejlepší život,“ prohlásil Kokolios, aby shromážděné vyprovokoval. Ukázal na portrét krále Jiřího na zdi a dodal: „A ksicht toho pitomce nahradí Lenin.“

„Ničemo,“ zašeptal Stamatis. Po odstranění hrášku z ucha byl vystaven nejen strastem manželského života, ale i Kokoliovu šokujícím, nevlasteneckému antimonarchismu. Stamatis plácl hřbetem jedné ruky do dlaně druhé, aby naznačil míru Kokoliovu hlouposti, a dodal: „Putanas jie.“

Kokolios se nebezpečně usmál a opáčil: „Tak já jsem zkurvysyn, jó? No, tak ty mi zase můžeš spolykat prdy.“

„Ai gamisu. Theh gamisi.“

Doktor při těchto urážkách a výzvách k políbení prdele pohoršeně zvedl hlavu a praštil sklenicí o stůl. „Pedia, pedia, tak to by stačilo. Takové nepříjemnosti tady máme každé ráno. Vždycky jsem byl liberál a venizelista; nejsem monarchista ani komunista. Neshodnu se ani s jedním z vás, ale vyléčil jsem Stamatisovu hluchotu a Kokoliovu zase vypálil bradavice. A tak by to mělo být. Měli bychom si hledět víc jeden druhého než ideologií, jinak se nakonec povraždíme navzájem. Nemám pravdu?“

„Nemůžeš udělat omeletu, aniž rozbiješ vejce,“ zacitoval Kokolios a významně se zadíval na Stamatisa.

„Tvoje omeleta mi není po chuti,“ odtušil Stamatis. „Je z pukavců, chuť má odpornou a mám po ní sračku.“

„Revoluce ti už ucpe zadek,“ kontroval Kokolios a dodal: „Spravedlivý podíl z toho mála, co máme, výrobní prostředky v rukou dělníků a rolníků, a pracovní povinnost pro všechny.“

„Ty nepracuješ ani o chlup víc, než musíš,“ přidal se svým pomalým basem otec Arsenios.

„A ty nepracuješ vůbec, Patir. Den ode dne jsi čím dál tím tlustší. Dostáváš všechno, a sám nedáváš nic. Jsi parazit.“

Arsenios si otřel baculaté ruce do černé sutany a doktor podotkl: „Existují i nepostradatelní parazité. Třeba parazitické bakterie ve střevech, které napomáhají trávení. Já nejsem člověk nábožensky založený, jsem materialista, ale i já vidím, že kněží jsou svého druhu bakterie, které pomáhají ostatním lidem učinit život stravitelným. Otec Arsenios mnohokrát pomohl těm, kteří u něj hledali útěchu; je členem každé rodiny a je rodinou těm, kteří žádnou nemají.“

„Děkuji ti, Iatre,“ řekl na to kněz. „Nikdy mě nenapadlo, že uslyším takovou chválu od tak notorického bezvěrce. V životě jsem tě neviděl v kostele.“

„Empedoklés pravil, že Bůh je kruh, jehož střed je všude a obvod nikde. Pokud je to pravda, pak nepotřebuju chodit do kostela. A nemusím být stejného vyznání jako ty, abych viděl, že ve společnosti máš svou roli. Co kdybychom teď v klidu a míru pokouřili a popili kávy? Pokud se tady budeme napořád hádat, pak začnu snídat doma.“

„Z pana doktora se nám koukám stává kacír, přesto bych s ním souhlasil v jednom, a sice že náš kněz dokáže skvěle utěšovat vdovy,“ zakřenil se Kokolios. „Asi bych si nemohl nabrat trochu tvého tabáku, že ne? Už mi dochází.“

„Kokolie, ježto sám zastáváš názor, že veškeré vlastnictví je krádež, logicky by ses s námi měl spíš podělit o to málo, co sám máš. Podej mi svou plechovku a já to dokouřím za tebe. Spravedlnost musí být. Nebo jsou to jenom ti druzí, co se v utopii musí podělit o svůj majetek?“

„Až přijde revoluce, Iatre, bude blahobyť pro každého. Zatím mi podej váček a já ti tvou laskavost oplatím příště.“

Doktor mu podal tabák a Kokolios si spokojeně nacpal vodní dýmku. „Co je nového ve válce?“

Doktor si zakroutil konce kníru a spustil: „Německo vítězí na všech frontách, Italové dělají hloupé, Francouzi zdrhli, Belgičané byli převálcováni, zatímco se dívali na opačnou stranu, Poláci útočili proti tankům jezdeckem, Američané zatím hrajou baseball, Britové pijou čaj a upravují si monokly, Rusové sedí se založenýma rukama, pokud nemají jednomyslně hlasovat tak, jak se jim řekne. Díkybohu jsme mimo. Co kdybychom takhle zapnuli rádio?“

Velké britské rádio v rohu kafeniionu bylo zapnuto a jeho elektronky začaly měkce zářit skrz mosaznou mřížku. Díky uvážlivému otáčení knoflíky a pečlivému postrkování přijímače tam a zase zpátky takřka utichlo hvízdání, praskání a šumění, a tak se společnost usadila, aby si vyslechla vysílání z Athén. Očekávali, že uslyší zprávy o poslední přehlídce Národní organizace mládeže před ministerským předsedou Metaxasem, pak by tam mohlo být cosi o králi a možná něco o nejnovějších nacistických výbojích.

Ze zpravodajství se dozvěděli o Churchillově novopeceném spo-

jenectví se Svobodnými Francouzi, o vzpouře Albánců proti italské okupaci, též o anexi Lucemburska a Alsaska-Lotrinska. A v tom okamžiku se u dveří kafeniou objevila Pelagia. Naléhavě na otce gestikulovala a propadla by se rozpaky při pomýšlení, že ženská přítomnost kdekoli v blízkosti takového zařízení je větší svatokrádeží než plivnout na hrob svatého.

Doktor Jannis si nacpal dýmku do kapsy, vzdychl a zdráhavě se vydal ke dveřím. „Co je, kori, co je?“

„To Mandras, Papakis. Spadl z olivovníku na hrnec a má pár střepů v... no, víš... v té části, co se na ni sedá.“

„V zadku? Copak dělal na stromě? Zase se předváděl? Další opičárny? Ten kluk je blázen.“

Pelagia byla zklamaná, ale svým způsobem se jí i ulevilo, když jí otec zakázal vstup do kuchyně, zatímco z hladké a svalnaté zadnice jejího nápadníka tahal střípky a úlomky terakoty. Stála venku, zády opřená o dveře, a otrásala se soucitem pokaždé, když Mandras zaječel. Vevnitř přiměl doktor rybáře, aby si lehl na stůl obličejem dolů s kalhotami staženými ke kolenům, a hloubal nad všeobecnou pitomostí lásky. Jak se mohla Pelagia zamilovat do nýmanda, kterému se každou chvílí něco stane, člověka sice okouzujícího, ale zároveň nezralého? Vzpomněl si na věci, které kdysi sám dělal, aby se vytáhl před svou manželkou, ještě než se zasnoubili – vyšplhal k nim na střechu, zvedl tašku a vyprávěl jí všechny vtipy o Turcích, které znal; v noci připínal na sloupek zárubně „anonymní“ veršičky, vypočítávající všechny aspekty její rozkošné osobnosti; stejně jako Mandras vyvinul mimořádné úsilí, aby si naklonil jejího otce.

„Jsi blbec,“ oznámil svému pacientovi.

„Já vím,“ vzdychl mladík a zamrkal bolestí při vytažení dalšího střípku.

„Nejdřív se necháš náhodou postřelit a teď spadneš ze stromu.“

„Když jsem byl v Athénách, viděl jsem film s Tarzanem,“ vysvětloval Mandras, „a právě jsem předváděl Pelagii, o čem to asi tak bylo. Au. Při vší účtě, Iatre, dávejte pozor.“

„Zraněn na kulturní frontě, co? Mladej blázen.“

„Ano, Iatre.“

„Přestaň se mnou mluvit zdvořile. Víš, co máš za lubem. Chceš ji požádat o ruku, nebo ne? Varuju tě, žádné věno jí nedám.“

„Žádné věno?“

„Tak mladého pána to odrazuje? A byla by to snad pro vaši rodinu novinka? Nikdo si mou dceru nevezme jenom proto, aby si přilepšil. Ta si zaslouží něco onačejšího.“

„Ne, Iatre, tady nejde o peníze.“

„Tak to je dobře. Chceš mě tedy požádat o svolení?“

„Ještě ne, Iatre.“

Doktor si posunul brýle na nose. „Nejlepší bude držet se trochu při zdi. Jseš do všeho až moc hrrr, máš až moc kefi, aby z tebe byl dobrý manžel.“

„Ano, Iatre. Každý říká, že bude válka, a já po sobě nechci nechat vdovu, to je všechno. Víte přece, jak se všichni chovají ke vdovám.“

„Skončí jako děvky,“ pokýval hlavou doktor.

Mandrased to šokovalo. „Věřím, že Bůh by nikdy nedopustil, aby Pelagii potkal takový osud.“

Doktor tampónem otřel čúrek krve a zamyslel se, zdali měl někdy takhle krásný zadek. „Bohu bys v ničem věřit neměl. Je na nás, abychom si tyhle věci ohlíželi.“

„Ano, Iatre.“

„Přestaň s tou zdvořilostí. Doufám, že nám v brzké době přineseš náhradu za hrnec, který jsi tak štědře přerozdělil do vlastní kůže...“

„Přijal byste náhradou ryby, Iatre? Mohl bych vám přinést kbelík mladých sledů.“

Do kafenionu se doktor vrátil až za šest hodin, protože kromě samotného chirurgického zákroku musel uklidnit dceru; vysvětlil jí, že Mandras bude v pořádku, až na těch několik modřin a pár neodstranitelných terakotových teček v zadku. Dále jí musel pomoci chytit kozlíka, který se jakýmsi způsobem vyšvihl na střechu sousedovy kůlny, musel nakrmit Psipsinu rozsekanými myšmi a hlavně se musel ukrýt před nesnesitelným srpnovým vedrem. Držel siestu a probudil ho až večerní koncert cvrčků a vrabčáků – a rovněž vesničané, kteří se shromáždili k oslavám svátku Zesnutí Panenky Marie. Vydal se na peripato, večerní procházku, kterou bez výjimky přerušoval návštěvou kafenionu, z něhož potom vyrazil dál. Očekával, že až se vrátí, Pelagia už bude mít uvařenou večeři. Doufal, že dnes večer připravila pro toto roční období neobvyklé kokoreci, neboť si povšiml přítomnosti jater a jiných

vnitřností na stole, kde předtím operoval. Přišlo mu na mysl, že pár kapek Mandrasovy krve by mohlo skončit v jídle, a maně ho napadlo, zdali by pak nešlo o kanibalismus. To ho dovedlo k další spekulaci, zdali by muslim považoval pojídání hostie při svatém přijímání za lidožroutství.

Jakmile vstoupil do kafenionu, došlo mu, že se přihodilo něco zlého. Z rádia se linula vážná vojenská hudba a chlapeci tu se svrašťelými čely seděli v ponurém, hrozivém mlčení a svírali sklenice. Doktor Jannis žasl při pohledu na Stamatise a Kokolia, kterým se oběma koulely slzy po tvářích. Nesmírně ho překvapilo, když zahlédl otce Arsenia, jak s rukama prorocky pozdviženými rázuje venku, patriarchální vous vystrčený vzhůru, a křičí: „Svatokrádež, svatokrádež, kvilte nad koráby Taršíšovými, zřete, já zvednu proti Babylónu a všem, kdož proti mně povstávají, ničivý víchr. Plačte dcery z Raby, odějte se v pytlou, běda, běda, běda...“

„Co se děje?“ zeptal se.

„Ti parchanti potopili *Ell*,“ vysvětloval Kokolios, „a torpédovali přístavní hráz v Tinu.“

„Co? Cože?“

„*Ell*. Křížník. Italové ho potopili v Tinu, zrovna když všichni poutníci vyráželi do kostela, aby zhlédli zázraky.“

„Ale ikona nebyla na palubě, ne? Co se děje? A proč vlastně? Je ikona v pořádku?“

„Nevíme, my nevíme,“ řekl Stamatís. „Kéž bych byl ještě hluchý a nemohl to tak slyšet. Nikdo neví, kolik lidí zahynulo, já nevím, jestli je ikona v pořádku. Italové nás napadli, to je všechno, já nevím proč. Na svátek Zesnutí, taková bezbožnost.“

„To je neuvěřitelná sprostárna, všichni ti churaví poutníci... Co s tím Metaxas chce dělat?“

Kokolios pokrčil rameny. „Italové tvrdí, že to neudělali, ale už se našly zbytky italského torpéda. To si myslí, že nemáme žádnou kuráž? Ti hajzlové tvrdí, že to byli Britové, jenže nikdo neviděl ponorku. Nikdo neví, co bude dál.“

Doktor zvedl ruce ke tváři a cítil, jak se mu do očí derou slzy. Zmocnil se ho zuřivý, bezmocný hněv malého člověka, kterého svázali, dali mu roubík a přinutili ho sledovat, jak jeho ženu znásilňují a mučí. Nepozastavil se nad tím, proč by se jemu i Kokoliovovi měl zvedat žaludek hrůzou nad znesvěcením ikony ve svátek, když

jeden je komunista a druhý ateista. Nepozastavil se nad otázkou, zdali válka je nebo není nevyhnutelná. Tímhle se nebylo třeba zabývat. Když řekl: „Pojďte, chlapi, jdeme všichni do kostela. Je to otázka solidarity,“ Kokolios a Stamatís se oba zvedli a všichni tři vyrazili.

10

L'Omosessuale (3)

Provinilec si přeje pouze jedno – aby mu ostatní rozuměli, protože pokud mu rozumějí, aspoň zdánlivě mu odpustili. Ve svých vlastních očích je možná bez viny, ale stačí mu vědět, že ostatní ho shledávají vinným, aby pociťoval nutnost ospravedlnit své chování. Naproti tomu v mém případě nikdo o mé vině neví, a přesto si přeju, aby mi rozuměli.

Na tu akci mě vybrali, protože jsem hromotluk, protože jsem si získal pověst člověka vytrvalého, protože jsem sdostatek inteligentní (Francesco říkával, že v armádě „inteligentní“ znamená „obvykle nic nezvorá“) a protože jsem byl „vojácký“, což znamená, že jsem své muže dokázal udržet na uzdě, leštil si boty, když nebyly moc provlhlé, a vyznal jsem se ve většině zkratek, jež zhusta zašifrují naše vojenské dokumenty do nesrozumitelného kódu.

Od kurýra na motocyklu jsem obdržel rozkaz, abych se ještě s jedním spolehlivým mužem hlásil plukovníku Rivoltovi. Přírozně jsem si vybral Francesca; myslím, že už jsem vysvětlil, jak jsem hodlal své postižení využít k tomu, abych se stal dobrým vojákem. S ním po boku jsem měl pocit, že dokážu cokoli. A protože naše země nebyla ve válečném stavu, vůbec mě nenapadlo, že ho takto s sebou povedu do nebezpečí, a vůbec jsem netušil, že už velmi brzy budu mít příležitost předvést mu, jakpak je to s mým hrdinstvím.

Dostat rozkaz je jedna věc a splnit ho věc druhá. Tehdy jsme měli jen čtyřiadvacet nákladňáků na deset tisíc vojáků. Plukovník Rivolta sídlil pětadvacet kilometrů od nás. Abychom se k němu dostali, museli jsme osm kilometrů běžet, dalších osm jsme jeli na

mezích a nakonec jsme si stopli tank, který jel na opravu a fungovala mu jediné zpátečka. Jeli jsme tedy pozpátku, což byla výstižná metafora pro celé nastávající válečné tažení.

Rivolta byl neuvěřitelně korpulentní člověk, který zcela zjevně povýšil jen díky tomu, že znal správné lidi. Hýřil módními slogany jako „S knihou v jedné ruce a puškou v druhé“ a vyznačoval se suverénním hrdinstvím člověka, který se s celým štábem usídlil osmdesát kilometrů od svých jednotek v opuštěné vile, aby mohl na přilehlých trávnících pořádat recepce. My horší myslivci jsme pověstní svými rvačkami s černokošiláky, a možná právě proto tenhle úkol přidělili mně – nebyl jsem automaticky předurčen pro zacházení v rukavičkách. Kdyby snad někdo pátral po tom, proč se naši vojáci na rozdíl od svých otců z první světové války příliš nevyznamenal, neměl by zapomínat na to, že za našich časů nebylo možné dosáhnout velitelské funkce jen vlastním přičiněním a schopnostmi; dotyční navíc museli ovládat umění, kterak lézt hlavounům do řiti.

Rivolta byl znuděný, pomenší tlustoprd, vlastník několika medailí z habešského tažení, přestože každý věděl, že po celou dobu zůstal se svými muži na jednom místě a neudělal vůbec nic – to mu ovšem nebránilo v tom, aby domů posílal senzační hlášení o svých úspěšných operacích. Byly to skvostné a velice nápadité pohádky a mezi vojáky se tradovalo, že si své medaile vydobyl literární zdatností. Rovněž jeho jazýček byl velmi hbitý, jako stvořený pro rektální politiku.

Když jsme dopochodovali do té vznešené místnosti s vysokým stropem a zasalutovali, Rivolta nás přivítal římským pozdravem. Oba nás napadlo, že nejspíš paroduje Duceho, a Francesco se zachichotal. Rivolta ho zpražil pohledem a pravděpodobně si v duchu poznamenal, aby ho nezapomněl přeložit k latrínám.

„Pánové,“ pravil Rivolta dramaticky, „doufám, že se mohou spolehnout na vaši odvahu a naprostou diskrétnost.“

Francesco zvedl obočí a po straně na mě mrkl. „Ano, pane. Na-prosto, pane,“ odpověděl jsem a Francesco udělal jazykem nezaměnitelný pohyb, který naštěstí nikdo neviděl.

Rivolta nám pokynul, abychom přešli k mapě rozestřené na velkém a nádherně vyleštěném starožitném stole, a naklonil se nad ní. Baculátým prstem ukázal na puntík v údolí sousedícím s tím,

kde jsme tábořili, a začal vykládat: „Zítřka ve dvě hodiny ráno pod pláštěm tmy dojdete k tomuto bodu a –“

„Promiňte, pane,“ přerušil ho Francesco, „ale to je na řeckém území.“

„To vím, to vím. Nejsem hloupý. O to teď nejde. Žádní Řekové tam zrovna nejsou, takže se o tom nedozvědí.“

Francesco znovu povytáhl obočí a plukovník sarkasticky utrousil: „Slyšeli jste přece někdy o válečné nouzi?“

„Jste tedy ve válečném stavu?“ zeptal se Francesco a plukovník si v duchu pravděpodobně poznamenal, že mu tu službu u latrín musí dvojnásobně prodloužit. Právě v tom okamžiku se myšák Mario rozhodl vylézt z Franceskovy náprsní kapsy a on ho tam musel shodit zpátky dřív, než si ho Rivolta povšimne. To ještě přidalo na kamarádově nevážné náladě, a tak se křenil jako kašpárek, zatímco plukovník pokračoval: „Najdete tam dřevěnou strážní věž, kterou obsadili místní bandité, když předtím zabili strážce a oblékli si jejich uniformy. Vypadají jako vojáci, ale ve skutečnosti jimi nejsou.“ Na chvíli zmlkl, aby se nám ta informace dobře rozležela v hlavě. „Vaším úkolem bude tuto věž obsadit. Zdejší ubytovatel vám poskytne speciální výstroj a výzbroj. Máte nějaké otázky?“

„V tom údolí máme dvě roty bersaliérů, pane,“ podotkl jsem. „Proč by to nemohli udělat oni?“

A Francesco si ještě přisadil: „Jestli jsou to jenom banditi, pak je to v kompetenci karabinierů, ne?“

Plukovník se celý nafoukl rozhořčením. „Zpochybňujete snad mé rozkazy?“ dotazoval se ledově, na což Francesco bleskurychle namítl: „Ptal jste se přece, jestli nemáme nějaké otázky, pane.“

„Myslel jsem otázky vztahující se k operaci, nikoli k samotnému postupu. Vaší drzosti mám právě tak dost. Varuji vás, abyste se mnou jednali s patřičnou úctou.“

„S *patřičnou* úctou,“ opakoval Francesco a energicky kýval hlavou, čímž si koledoval o další pokárání. „Hodně štěstí, mládenci,“ popřál nám plukovník, „kéž bych tak mohl s vámi.“ Francesco na to sotto voce, ale pro mě přesto docela zřetelně zamumlal: „To ti tak věřím, ty debile.“

Rivolta nám slíbil, že za úspěšné splnění úkolu nás medaile nemine, a poslal nás balit. V tlustém svazku rozkazů od plukovníka jsme mimo jiné našli mapy, přesný časový rozpis a fotografii

Mussoliniho pořízenou zespoda a ze strany, aby lépe vynikla jeho energicky vytrčená brada. Myslím, že nás měla zapálit vlasteneckým nadšením a posílit naši morálku.

Za vilou jsme si sedli na zídku a listovali těmi papíry. „Tohle smrdí,“ mínil Francesco. „Co myslíš, o co tady doopravdy jde?“

Pohlédl jsem do jeho nádherných černých očí a odpověděl jsem: „To je mi jedno. Máme rozkazy a musíme počítat s tím, že aspoň někdo ví, o co tu jde, ne?“

„Jen aby ses nepřepečítal,“ pochyboval Francesco. „Nejenže to smrdí, je to pěkná špína.“ Vytáhl svého maskota z náprsní kapsy a pošeptal mu: „Mario, vůbec ti nezávidím, že do tohotohle jdeš s námi.“

Překvapením nám málem upadla čelist, když jsme od ubytovatele dostali výstroj – britské vojenské uniformy a řecké zbraně. Nedávalo to žádný smysl, navíc k lehkému kulometu Hotchkiss nebyl přiložen žádný návod k použití. Nakonec jsme na to přišli sami, ovšem později jsme dospěli k závěru, že se to od nás ani trochu nečekalo.

Svým způsobem vděčíme Francesco i já za svoje životy počasí. Přípraveni jsme byli s pořádným předstihem, a tak jsme se z ležení vykradli už v deset večer. Za hranicí jsme se podle rozkazu převlékli do britských uniforem a pak jsme přes svah pronikli do sousedního údolí. V tom okamžiku se nás obou zmocnily proti-
chůdné pocity.

Člověk, který nikdy nebojoval, podle mého soudu nemůže dost dobře pochopit, jaké víry myšlenek se točí ve vojákově hlavě při akci, ale zkusím to vysvětlit. V tomto případě jsme oba byli pyšní, že nás vybrali, abychom splnili důležitý úkol. Díky tomu jsme se cítili důležití, nadřazení normálním smrtelníkům. Ale ani jeden z nás nic takového předtím nezažil, a tak jsme z toho měli zároveň pěknou hrůzu, nejen z fyzického nebezpečí, ale i z té velké odpovědnosti a z toho, že bychom celou akci mohli zbabrat. Abychom tenhle strach skryli, vtipkovali jsme jako blázni. Voják se vždycky bojí toho, že velení má o skutečné situaci daleko větší pojem než on. Ví, že generální štáb ho může nechat obětovat pro získání nějaké větší výhody, aniž mu o tom ovšem dopředu řekne, a proto také nadřazené podezřívá a opovrhuje jimi. Tato skutečnost rovněž umocňuje jeho strach.

Protože výsledek zůstává nejistý, stane se pověřčivým, a tak se neustále křížuje, líbá svůj amulet nebo nosí v náprsní kapse cigártašku, od níž se mají odrazit nepřátelské kulky. S Franceskem jsme kupříkladu jako svíčkové báby věřili, že bychom za žádných okolností neměli používat slova „certamente“. Nepřešlo nám přes rty během té akce ani v průběhu dalších válečných operací. Francesco se zase nutkavě svěřoval svému myšákovi, kolébal ho v dlaních a povídal mu samé nesmysly, zatímco ostatní muži z naší jednotky si zapalovali jednu cigaretu od druhé, rázovali kolem dokola, vpíjeli se pohledem do zprohýbaných fotografií svých blízkých nebo každých pět minut uháněli na latrínu.

Také jsme zjistili, že jakmile je napětí z čekání u konce, přichází divoké vzrušení, které někdy po boji přechází do slaboduchého sadismu. Vojáci nejsou vždycky zodpovědní za zvěrstva, která spáchali – z vlastní zkušenosti vám můžu říct, že podobné výstřelky jsou přirozeným důsledkem pekelné úlevy pramenící z toho, že člověk už nemusí myslet. Ukrutnosti nejsou někdy ničím jiným než pomstou zmučených. Katarze, to je to slovo, po kterém jsem pátral. Řecké.

Ležel jsem v křoví před tou tmavou věží, vedle sebe jsem cítil Francesca a na vlastní kůži si ověřoval, že se Faidros nemýlil – člověk má opravdu daleko větší kuráž se svým milým po boku. Chtěl jsem Francesca chránit a dokázat mu, že jsem opravdový chlap. Při pomyšlení na to, že by nás mohla kulka rozdělit, moje láska ještě vzrostla.

Bylo něco před půlnocí, sovy houkaly a já v dálce zaslechl klinování kozích zvonečků. Byla hrozná zima a zvedl se mrazivý severák. Počastovali jsme ho mnoha přiléhavými jmény, ale nakonec stejně zůstalo u toho, že je „kaltna jak psí prdel“.

O půlnoci se Francesco zadíval na hodinky a prohlásil: „Já už tohle moc dlouho nevydržím. Prsty mi asi upadnou, nohy mám jak z ledu a přísahám, že k tomu všemu bude ještě pršet. Pro Kristovy drahý rány, skončujem s tím hned teď.“

„Nemůžeme,“ namítl jsem. „Podle rozkazu můžeme zaútočit až ve dvě hodiny ráno.“

„Ale no tak, Carlo, na tom přece nesejde. Odbudem si to teď a půjdem domů. Mario je už naštvanej a já zrovna tak.“

„Tvůj domov je v Janově, tam přece nemůžeš jít. Podívej se, tady jde o disciplínu.“

Ten spor jsem prohrál, protože jsem ve skutečnosti s Franceskem souhlasil a stejně jako on jsem nechtěl zmrznout v téhle Bohem zapomenuté díře jenom proto, že jsme díky svému nadšení a zdatnosti dorazili o dost dřív.

Měli jsme nařízeno pokropit bandity kulometem, ale tenkrát v noci nám to v tom smrtícím mrazu najednou nepřipadalo jako moc dobrý nápad. Už na dotyk byl tak chladný, až z toho bolely prsty, a krom toho jsme nebyli úplně přesvědčení, že bychom s ním v té tmě dokázali zacházet. Rozhodli jsme se provést průzkum bližšího okolí věže.

Měli tam lampu a k našemu velkému překvapení jsme jich tam napočítali nejméně deset. My jsme očekávali přinejhorším tři. Na vnějším zábradlí jsme rovněž zahlédli čtyři rozestavené kulometry. „Proč poslali jenom nás dva?“ zašeptal Francesco. „Jestli na ně začneme střílet, jsme odepsaní. Říkám ti, tohle smrdí. Odkdypak jsou banditi vyzbrojení kulomety?“

Z věže se nesl zpěv, a tak jsme usoudili, že musí být trošku opilí. To mi dodalo sebedůvěru k tomu, abych se dál plazil kupředu a prohlédl si ji z ještě větší blízkosti, přičemž jsem se snažil nedbat borových šišek, které mi rozdíraly ruce, a malých kamínků, které se zařezávaly snad až na kost. Zjistil jsem, že pod věží stojí hromada dříví na podpal a taky barel petroleje, v bezpečí před deštěm. Všechny strážní věže byly vybaveny kamínky a petrolejkami a palivo se přirozeně uchovávalo dole pod nimi.

Proto jsme s Franceskem zaútočili nejen o dvě hodiny dřív, ale také jsme hned ze začátku převrátili barel s petrolejem a zapálili ho. Věž vzplanula jako fakule a my jsme ji proděravěli kulometem z takřka bezprostřední blízkosti odspodu. Šli jsme do ní pořád dál, dokud nám nedošel nábojový pás. Jestli se ozvaly nějaké výkřiky, my jsme je neslyšeli. Uvědomovali jsme si jenom, jak nám zbraň skáče v rukou, jak máme zařáté zuby, a to nespoutané šilentsví zoufalé akce.

Když nám došly náboje, rozhostilo se ticho, z něhož šel mráz po zádech. Podívali jsme se jeden na druhého a usmáli se. Franceskův úsměv byl mdlý a lítostivý a můj s největší pravděpodobností nevypadal jinak. Spáchali jsme první ukrutnost. Žádný triumf jsme necítili. Byli jsme vyčerpaní a připadali jsme si poskvrnění.

To Francesco zakopl a spadl na mrtvolu kapitána Roatty od bersaliérů, jenž přepadl přes zábradlí věže a zlomil si vaz. Tělo leželo na zemi rozplácené a zkroucené, jako kdyby nikdy nebylo živé. To Francesco našel rozkazy, které kapitánovi nařizovaly, aby spolu s dalšími devíti muži obsadil věž, na niž podle rozvědky zaútočí řečtí vojáci ve dvě hodiny ráno.

Francesco seděl vedle mě nad mrtvolou a díval se na hvězdy. „Tohle vůbec nejsou britské uniformy,“ řekl nakonec. „Řekové nosí stejné mundúry jako Britové, co?“

Já také upíral zrak ke hvězdám. „Měli nás zabít. Proto nám řekli, ať jdeme bez identifikačních štítků. Jsme Řekové, co napadli italskou armádu, a máme být mrtví. Proto poslali jenom nás dva, abychom náhodou nezvítězili.“

Francesco pomalu vstal. Zvednutýma rukama naznačil svou sklíčenost a pak je zase nechal klesnout. „Vypadá to, že nějakej nablblej parchant chce vyprovokovat válčičku s Řeckem,“ prohodil trpce.

II

Pelagia a Mandras

PELAGIA (po snídani se usadila v kadibudce): Od toho neznámého stavitele bylo hrozně milé, že nechal nad dveřmi slušnou mezeru. Proseděla bych tu celé hodiny a jenom se dívala, jak se nad vrcholkem hory rozvinují mraky. Zajímalo by mě, odkud se berou. Teda, já vím, že to jsou vodní páry, jenže stejně se tu objeví zničehonic, jako duchové. Jako kdyby se každá kapka chtěla podělit se svou sestřičkou o tajemství, a tak stoupají z moře, choulí se k sobě a nechají se unášet brízou, a mraky pak mění tvar, když ty kapičky peláší jedna ke druhé a šeptají si tajemství. Říkají si: „Vidím tam dole Pelagii, sedí na záchodě a nemá ani tušení, že si o ní povídáme.“ A pak si vykládají dál: „Viděla jsem, jak se Pelagia a Mandras líbají. Copak z toho vzejde? Červenala by se, kdyby to věděla.“ Bože, já se červenám. Jsem pitomá. A proč vlastně mraky putují pomaleji než vítr, který je žene? A proč někdy vítr fouká jiným směrem, než kterým mraky letí? Má Papakis pravdu, když

tvrdí, že tu je několik vrstev větru, nebo si to oblaka dokážou nějak zařídit a plout proti větru? Musím si nastříhat pásky, začíná mě bolet v břichu a v zádech a už je načase. Včera v noci jsem zahlédla měsíc v novu, což znamená, že to brzy dostanu. Tetička tvrdí, že na těhotenství je dobré jen to, že člověk nemá starosti s krvácením. Chudáček Chrysula, ubožátko jedno, takové neštěstí. Papas tehdy přišel pozdě v noci domů a celý se třásl vztekem a hrůzou, a to všechno jen kvůli tomu, že čtrnáctileté Chrysule nikdo neřekl, že jednoho dne bude krváčet. Ona se strašně vyděsila, myslela si, že chytila nějakou odpornou skrytou nemoc a že to nemůže nikomu povědět, tak se otrávila jedem na krysy. A do táty vjel takový vztek, že popadl Chrysulinu matku za krk, třásl jí jako pes králíkem, a Chrysulin otec šel s chlapama do hospody, jako by se nechumelilo, a pod Chrysulinou postelí ležela hromada papíru tlustá jako Bible, plná modlitbiček ke svatému Gerasimovi o uzdravení, a ty jsou tak smutný a zoufalý, že by z toho člověk brečel. No, nemůžu tu sedět celý den a dumat o mracích a menstruaci a na každý pád je čím dál větší horko a začíná se zvedat smrad. Ale stejně tu ještě chvilinku zůstanu, protože Papas přijde od snídaně nejdřív za deset minut a já musím vypadat zaneprázdněně, teprve až se objeví. Myslím, že tu mezeru nad dveřmi tu nechali proto, aby tu nebyla úplná tma.

MANDRAS (skládá sítě do člunu): Svatý Petře a svatý Ondřeji, dejte, ať mám dobrý úlovek. Zase bude vedro, já to vím, prostě vím, že všechny ryby se budou schovávat za kameny a zaplujou ke dnu. Kdyby měl Bůh k nám rybářům nějaký ohledy, stvořil by ryby rovnou se slunečními brýlemi. Kéž by oblaka z hory Ainos zakryla slunce, Hospodine, kéž bych pro doktora Jannise a Pelagii chytil pěknou parmici, kéž bych zahlédl delfíny nebo sviňuchy a z toho odvodil, kde ty ryby jsou, nebo kdybych jenom viděl racky, abych tam mohl nalovit mladé sledě – Pelagia by je obalila v mouce, usmažila na pánvičce a celé pokapala citrónovou šťávou, pak by mě poprosila, abych zůstal na večeři, já bych se pod stolem lýtkem otíral o její nohu, doktor by zatím vykládal o Euripidovi a o napoleonské okupaci a já bych říkal: „No to je zajímavé, to jsem netušil, opravdu?“ Kdybych tak jen chytil pražmu pro svou matku a mořského okouna a hezky velkou chobotnici, ta by se

nakrájela na kolečka, aby je matka mohla uvařit, dal bych si ji zítra, studenou, naloženou s mateřidouškou v oleji, na pořádném bílém krajíci chleba. V úterý bych vůbec neměl vyjždět, v úterý mám vždycky smolný den, ale jeden se nějak živit musí a možná se mezi nespočetnými úsměvy vln usměje i něco na mě. Tohle jsem se naučil od pana doktora – „nespočetné úsměvy vln“, verš od Aischyla, který určitě nikdy nevyjel na moře v zimě. Spíš nespočetný slejváky a neuvěřitelná zima. Ale dneska je hezký den, hezký jako Pelagia, a když spustím provaz až ke dnu, nejspíš chytím nějaké platýse, a jestli se mi do těch ran dostane slaná voda, bude to pálit jako čert.

PELAGIA (pumpuje vodu ze studně): Papakis tvrdí, že Mandrasovi zůstanou v zadku malé střípky terakoty do konce života a že to bude vypadat, jako by mu ho někdo posypal červenou paprikou. Líbí se mi jeho zadek, Bůh mi odpusť, i když jsem ho nikdy neviděl. Můžu jenom říct, že se mi líbí. Že by se mi líbil. Je maličký. Když se ohne, vypadá jako dvě půlky melounu. Tím chci říct, že ty křivky odpovídají tomu, co měl Bůh na mysli, když stvořil ovoce. Když mě líbá, mám chuť sáhnout mu za záda a vzít každou půlku do dlaně. Co by na to asi řekl? Ještě jsem to nikdy neprovedla. To mě napadají pěkně neřestné myšlenky. Díkybohu, že mi je nikdo nemůže číst, skončila bych pod zámekem a všechny staré ženy by mě kamenovaly a nadávaly mi do děvek. Když myslím na Mandrase, vzpomenu si na jeho rozesmátou tvář a pak se mi vybaví, jak se shýbá. Někdy pochybuju, jestli jsem normální, jenže na druhou stranu – ty věci, co si my ženy řekneme, když jsme spolu a muži v kafenionu. Kdyby se to chlapi jenom dozvěděli, to by byl pro ně šok! Každá ženská ve vesnici ví, že Kokoliúv penis je zakřivený do strany jako banán a že kněz má na šourku vyrážku. Nemají ani potuchy, o čem si povídáme, myslí si, že mluvíme o vaření, dětech a látání dř v šatech. A když najdeme bramboru, která vypadá jako mužský náradíčko, necháme ji kolovat a smějeme se tomu. Kéž by se dala voda dovést do domu nějak jinak než ve džbánech. Každý je těžší než ten předchozí a stejně se vždycky pocákám. Říká se, že Normané otravovali studně tak, že do nich házeli mrtvoly, takže si člověk mohl vybrat – buďto zemře žízni, nebo na otravu z té zkažené vody. Je to zázrak – ostrov bez bystřin či řek, přesto

obdařený čistou vodou i v srpnu. Až se dostanu domů, na chvilku si odpočinu – nesnáším, když se mi šaty vším tím potem lepí za krkem na tělo a pak mě tam svrbí. Zajímalo by mě, proč to Bůh zařídil tak, že v létě je příšerné vedro a v zimě zase hrozná zima. A kde je psáno, že ženy musí nosit vodu, když jsou muži silnější? Až mě Mandras požádá o ruku, řeknu mu: „Jestli nebudeš nosit vodu, můžeš na to zapomenout,“ načež on řekne: „Tak dobře, když ty za mě budeš rybařit,“ a já mu na to nebudu mít co říct. Potřebujeme nějakého vynálezce, který by přišel a nainstaloval čerpadlo, které by hnalo vodu až do domu. A na Papase mám takový vztek, že bych ho nejradši přizabila. Jak si může dovolit říkat Mandrasovi, že nebudu mít žádné věno? Kdo kdy slyšel o sňatku bez věna? Papas tvrdí, že je to barbarství, že se to nedělá v žádné civilizované zemi, kterou zná, že bych se měla vdávat z lásky, tak jako on, že je nechutné z toho dělat obchod a že to nutně vede k závěru, že žena nemá žádnou cenu, pokud si nepřinese majetek na zádech. No, jestli si to bude myslet dál, budu si muset vzít nějakého cizince. Odsekla jsem mu: „Papakis, když si to vezmeš kolem a kolem, v takovém horkém počasí je úplný nerozum nosit nějaké šaty. Chceš, abych byla jedinou ženou v Řecku, která v létě nenosí šaty?“ a on mě políbil na čelo, řekl: „Jsi málem tak chytrá, abys byla mojí dcerou,“ a vyšel ven. Mám sto chutí chodit tu nahá, až se vrátí, a ne že ne. Nemůžete se protivit obyčejí, to fakt nejde, dokonce i když je ten obyčej hloupý, a co na to řekne Mandrasova rodina? Jak mám žít s tou hanbou? Mám jenom kozlíka. A to mám odejít z otcova domu jenom s kozlem a rancem šatů? A kdo říká, že budou mého kozla chtít? No, nepůjdu z domu, jestli si nebudu moct vzít kozlíka s sebou, a basta fidli. Kdo jiný mu bude foukat do nosu a drbat ho za ušima? Papakis určitě ne. A taky bych tatínkovi byla hrozně vděčná, kdyby přestal čúrat na bylinky, vždycky mám husí kůži, když je musím dávat do jídla. Možná že bych jich pár měla potají vysázet někde jinde a vařit jenom z nich. Nemůžu pro ně chodit k sousedům, když dost dobře vidí, jak nám jich spousta roste na zahrádce, a přece jim nemůžu říkat, že ty naše jsou nepoužitelné, protože jsou všechny pomočené. Ach Bože. Ach Bože. To jsem si mohla myslet. Doprčíc. Proč jsem si tam nedala pásek, než jsem zvedla džbán? Jsem tak blbá, a teď mi krev teče ven. Ble, je horká a lepkavá. Pro ten džbán bych měla

asi skočit později. Už je to tady, dalších pět dní se budu kolébat jako kachna.

MANDRAS (vyplouvá z ústí přístavu a zpívá):

Delfíni, vy to víte líp –
plujme tam, kde je nejvíc ryb.
Jestli jich dneska chytnu dost,
jednu vám dám, jako pozornost.
Pro svoji milou chumáč řas
směním za korálový pás.
Chytnu-li jenom mrtvou myš,
těšete se, bude se mnou kříž!
Za košík platýsů vás ale
obleču do perel a krajek.

Žádné věno. Bůh ví, že ji miluju, ale co na to všichni řeknou? Řeknou, že pro doktora Jannise nejsem dost dobrý, to řeknou. A taky mi pořád nadává do bláznů a pitomců a tvrdí, že mám až moc kefi na to, abych byl dobrým manželem. No tak dobře, jsem blázen. Chlap je vždycky blázen, když přijde na ženský, to ví každěj. A vím, že mě má doktor rád, pořád se mě ptá, kdy požádám Pelagii o ruku, a dívá se jinam, když zajdu za Pelagii a bavím se s ní. Potíží je v tom, že nedokážu být sám sebou, když jsem s ní. Chci říct, že jsem vážný člověk. O věcech přemýšlím. Sleduju politiku a je mi jasný rozdíl mezi monarchisty a venizelisty. Jsem seriózní člověk, protože tu nejsem jen kvůli sobě, chci změnit svět k lepšímu, chci v tom hrát svou roli. Ale když jsem s Pelagii, jako by mi zase bylo dvanáct – hnedle se houpu na větví olivovníku jako Tarzan a potom se zase naoko peru s kozlem. Předvádím se, tak to je, ale co jiného bych měl dělat? Nedokážu si představit, že bych navrhl: „Pojď, Pelagie, budeme se bavit o politice.“ Ženy něco takového nezajímá, chtějí, abyste je bavil. Nikdy jsem se jí nesvěřil se svými představami. Možná si o mně ke všemu myslí, že jsem hlupák. Ví, že si společensky nestojím stejně dobře jako ona. Pan doktor jí naučil italsky a trochu anglicky a jejich dům je větší než ten náš, ale nejsem méněcenný. Přinejmenším se nepovažuji za méněcenného. Jenom nejsou obyčejná rodina, tak to je. Jsou nekonvenční.

Pan doktor si říká, co se mu zlíbí. Často vůbec nevím, jak si stojím. Bylo by daleko jednodušší zamilovat se do Despiny nebo Polyxeny. Možná že kdybych načas vycestoval, byl bych daleko světazalejší. Chci tím říct, že pan doktor obeplul celý svět a dostal se dokonce do Ameriky. A kde jsem byl já? Co já znám? Byl jsem na Ithace, Zakynthu a Lefkadě. No to je toho. Nemám žádné suvenýry, nemůžu vyprávět žádné historyky. V životě jsem nepil francouzské víno. Doktor tvrdí, že v Irsku prší každý den a že v Chile existuje poušť, kde ještě vůbec nesprchlo. Miluju Pelagii, ale vím, že ze mě nikdy nebude muž, dokud nevykonám něco důležitého, něco velikého, něco, s čím budu moci žít, něco, čeho si lidé budou považovat. Proto doufám, že vypukne válka. Nechci krveprolití ani slávu, chci se jen s něčím pustit do křížku. Každý pořádný chlap musí jednou na vojnu. Pak budu moci přijít v uniformě a nikdo neřekne: „Mandras je příjemný chlapec, ale jinak nýmand.“ Pak si už zasloužím věno. Á, delfíni. Trochu zakormidlovat a převrátit kosatku. Ne, ne, neplujte ke mně, já popluju k vám. Doufám, že jste jenom nedováděli. Á, podle všeho mám tu čest s delfínem Kosmasem, delfínem Nioniem, a je tu taky slečna Krystal. Kalimera, moji usměvaví přátelé. Z cesty, navíjím síť – a tentokrát v ní neuvízlo moc rybiček. Kat aby to spral, to je vedro, jdu do vody. Svléct šaty, spustit kotvu. Pozor, vy delfíni jedni, skáču k vám. Kristepane, to je rozkoš. Existuje něco příjemnějšího než mořská voda na přehřátém pytlíku? Něco tak skvělého jako svištět kupředu s jednou rukou na delfíní ploutvi? Pluj, Krystal, pluj. Kurva fix, to pálí.

PELAGIA (o siestě): To horko. Dveře se otevírají. Kdo to je? Mandras? Ne, nebuď hloupá, přece si někoho nepřivoláš jen tím, že na něj budeš myslet. Říká se, že existuje něco jako duch živých. Á, to jseš ty, Psipsino. Ne, ale ne. Proč nemůžeme mít psa jako všichni ostatní? Nebo třeba i kočku. Ne, musíme mít praštěnou kunu lesní, která neuznává siestu. Padej ze mě. Co myslíš, jak moc ještě vyrosteš? Nemůžu spát, když mám na prsou půl tuny. Přestaň sebou vrtět. Hmm, pročpak vždycky voníš tak sladce, Psipsino? Zase jsi byla na vajíčkách a malinách? Proč by sis nemohla chytat myši sama? Už se mi zvedá žaludek z toho, jak ti je pořád sekvám nadrobno. Proč nemůžeš chodit po podlaze jako každé jiné? Jakej to má smysl, šmejdit po celý místnosti, když se při tom ani

nedotkneš podlahy? Hmm, ty jsi ale zlatíčko, ještě že tě Lemoni našla. No fakt. Kéž bys byla Mandras. Chci, aby mi Mandras ležel na prsou. Bože, to je vedro. Jak to ve svém kožíšku můžeš vydržet, Psipsino? Kdybys tak jen byla Mandras. To by mě zajímalo, copak asi dělá. Nejspíš pluje na moři s větrem o závod. Jakkpak asi vypadá jeho zadek? Papakis tvrdí, že je to naprosto úžasný zadeček. Plný terakoty. „Prdel klasické sochy, vskutku sošná prdel.“ Když zavřu oči, rozpráhnu ruce a pomodlím se ke svatému Gerasimovi, možná když je otevřu, bude mi na prsou ležet místo Psipsiny Mandras. Bohužel nic. Bohužel, Psipsino. Je tak krásný. A je tak legrační. Než spadl z toho stromu, bolela mě od smíchu celá bránice. Že ho miluju, to mi došlo, když spadl na ten hrnec a já se o něj tak bála. Obejmu Psipsinu, jako by to byl on, a možná že to ucítí. Jenom doufám, že nemáš blechy. Nechci mít po ruku červené štípance. Včera mě svrběl kotník a málem jsem ti chtěla vynadat, Psipsino, ale nejspíš jsem se musela škrábnout o trn. Kdy mě požádá o ruku? Říká, že jeho matka není moc sympatická. Takové ošklivé věci si dovolí povídat o vlastní mamince. Kdybych se jen tak pamatovala na Miteru. Chudinka Mitera. Když umírala, vypadala jako kostlivec chrchlající krev. Na fotografiích vypadá krásná, tak mladá a spokojená, a z toho, jak má ruku přes tatínkovo rameno, se dá vyčíst, jak moc ho měla ráda. Kdyby byla ještě naživu, věděla bych, co udělat s Mandrasem, ta by Papakisovi jeho nápady ohledně věna rozmluvila. Vypadá to, že Mandrasovi to nevadí. Není to ale zrovna vážný chlapík, a tak mám své pochybnosti. Je tak legrační, ale o ničem vážném s ním nejde mluvit. A člověk by si se svým manželem měl umět promluvit o závažných záležitostech, co myslíš? Všechno bere s humorem. Je vtípný, takže nemůže být hloupý, aspoň doufám. Já se zeptám: „Čeká nás válka?“ a on se jenom zakření a odpoví: „A koho to zajímá? Čeká mě hubička?“ Nechci, aby byla válka. Ať není válka. Ať místo toho Mandras postává u branky na dvorek s rybou v rukách. Ať chodí Mandras s rybou každý den. Abych pravdu řekla, už mi ty ryby lezou krkem. Všimla sis, Psipsino, že když přinese ryby, pokaždé jich víc a víc skončí ve tvé mističce?

MANDRAS (spravuje sítě v přístavu): Včera padlo britské Somálsko do italských rukou. Jak dlouho bude trvat, než nás napadnou přes Albánii? Prý tam tanky bojovaly proti velbloudům. Tady na

ostrově si připadám tak nanicovatý a bezvýznamný. Je na čase, aby to muži vzali do rukou. Arsenios za mě napsal dopis králi, že chci nastoupit jako dobrovolník, a tak jsem dostal odpověď ze samotného Metaxasova úřadu, že mě v případě potřeby povolají. Takže dnes večer Arsenia přesvědčím, aby napsal znovu, protože chci být povolán hned teď. Jak to jenom řeknu Pelagii? V jednom už mám jasno – před odjezdem ji požádám o ruku, ať už s věnem nebo bez něj. Požádám jejího otce o požehnání a pak si kleknu na koleno a požádám ji o ruku. Tentokrát bez nějakých vtípků. Vysvětlím jí, že když budu bránit Řecko, budu bránit ji samotnou a každou ženu jako ona. Jde o záchranu celého národa. Každý má povinnost vydat ze sebe to nejlepší. A jestli zemřu, tak je to prostě smůla, ale neumřu pro nic za nic. Zemřu s Pelagiiným jménem na rtech a taky se jménem Řecka, protože to je totéž, obojí je stejně svaté. A jestli přežiju, celý život už budu nosit hlavu hrdě vzhůru, vrátím se ke svým delfinům a svým sítím a každý bude říkat: „To je Mandras, co bojoval ve válce. Lidem jako on vděčíme za všechno.“ A ani Pelagia, ani její otec se na mě nebudou moct jedinkrát křivě podívat a říkat mi, že jsem pitomec a blázen, a vždycky budu něco víc než rybář z Nemanic s terakotovými střípky v prdeli.

PELAGIA (vytahuje kleftiko ze společné pícky): Kde je Mandras? Touhle dobou už tady obvykle bývá. Chci, aby přišel. Málem nedýchám, tak moc chci, aby přišel. Zase se mi třesou ruce. Radši bych si měla tenhle bláhový úsměv vygumovat z obličeje, jinak si lidi budou myslet, že jsem se zbláznila. Přijď, Mandrasi, prosím tě, přijď a já nedám svou porci ryby Psipsině. Jenom střeva a ocas a hlavu. Zůstaň na večeři a hlad' mi lýtko svou nohou, Mandrasi. Není už Psipsina dost velká na to, aby si myši roztrhala sama? Jsem tak hloupá, dělám věci ze zvyku, když to vůbec není potřeba. Zůstaň na večeři.

12

Den plný zázraků

Na ostrově se nic nezměnilo, neobjevily se žádné předzvěsti války, Hospodina nechaly zcela chladným megalomanie a zkáza,

kteřé postihly svěť. Třiadvacátého srpna seschlé svaté lilie před ikonou Bohorodičky v Demuntsandatě přesně na čas vyrašily a konejšivě rozkvetly, jako každý rok zopakovaly zázrak a upevnily zbožnost věřných. V polovině měsíce se spousta neškodných hadů se sametovou kůží, vědě zcela neznámých, na hlavičkách ozdobených černými kříži, zčistajasna vyplazila zdánlivě odnikud na Markopulu. Zaplnili ulice svými svíjejícími a kroutícími se těličky, zamířili k stříbrné ikoně Panny, uvelebili se na biskupském stolci a po skončení bohoslužby zmizeli stejně tiše a záhadně, jako přišli. Ve zříceninách velkého hradu Kastro, vysoko nad Travliatou a Mitakatou, žádaly přízraky římských vojáků hesla po Normanech a Francouzích, a duchové britských červenokabátníků hráli v kostky s podobně nehmotnými Turky, Katalánci a Benátčany v zatuchlých a nezmapovatelných labyrintech podzemních vodojemů, tunelů a dolů. V hříšném benátském městě Fiskardo rázoval po hradbách duch Guiscarda a vyvířskával svou touhu po řecké krvi a pokladech. V severním výběžku Argostoli moře jako vždy proudilo do hlubokých děr na pobřeží a nevy světlitelně mizelo v útrobách zemských. V Paliki se zase skála známá jako Kunopetra ustavičně houpala v neměnném rytmu. Vesničané z Manzavinaty se zachovali stejně předvídatelně jako Kunopetra – všem, kteří jim chtěli naslouchat, jako vždy tvrdili, že flotila britských bitevních lodí kolem Kunopetry kdysi přehodila řetěz, leč nepodařilo se jí skálou pohnout; byla to malá řecká skála, která dokázala odolat moci a vědecké zvědavosti největší říše, jakou kdy člověk poznal. Snad ještě pozoruhodnější je skutečnost, že francouzská expedice se znovu nedopátrala dna jezera Akoli a že jeden tumpachový zoolog z Wyomingu potvrdil zprávu významného historika Jannise Kosti Laverdose, že zajíci a některé kozy na hoře Aja Dynati mají zlaté a stříbrné zuby.

Od těch dob, co se bohyně Éós tak významně zasloužila o Achillovo vítězství v souboji s Memnónem a přičinila se o to, aby nic netušící manžel nešťastnou náhodou proklál Prokridu šípem, je tento ostrov doslova semeništěm zázraků. To samo o sobě není žádný div, protože se ostrov může pyšnit vlastním svatým, jehož numinózní moc je nejspíš tak velká a oslnivá, že ji nemůže omezovat na vlastní osobu.

Seschlý a zčernalý svatý Gerasimos, jenž byl po pět set let od své smrti uzavřen ve vyklenutém zlateném sarkofágu, v noci vstal. Přioděn v šarlatovém a zlatém hávu a ozdoben drahými kameny a prastarými medailemi se s rachtáním a vrzáním proplétal mezi houfem hříšníků a nemocných, navštěvoval je v jejich domech, někdy dokonce zavítal i mimo ostrov do rodného Korintu, kde postál u hrobů svých otců a potuloval se mezi kopci a hájky svého mládí. Svědomitý světec se ovšem pokaždé do rána vrátil, aby vyhověl upovídáným jeptiškám, jež mu pečlivě omyly bláto ze zlatého brokátu trepek a vždy upravily vyzáblé mumifikované končetiny do pozice odpovídající klidnému spánku.

Byl to opravdový světec, ryzí svatý muž, jenž neměl nic společného s fiktivními a pochybnými svěťci jiných věrouk. Nezořadil tento svět jako třeba svatý Dominik svou inkvizicí, na rozdíl od svatého Kryštofa nebyl pět a půl metru vysoký obr s kanibalskými sklony, a ani když umíral, nezabil náhodné přihlížející jako svatá Kateřina. Nebyl ani nekompletní světec jako svatý Ondřej, jemuž se podařilo zanechat po sobě jen podrážku pravé boty v klášteře poblíž Travliaty. Tak jako svatý Spyridon z Korfu žil svatý Gerasimos příkladným životem a zanechal po sobě celou smrtelnou schránku jako zdroj inspirace a důkaz.

Mnichem se stal ve dvanácti letech, stejný počet let prožil ve Svaté zemi, po pět let dlel na Zakyntu a nakonec se usídlil v jeskyni u Spilly. Odtud pak zreorganizoval klášter v Omale, kde vlastníma rukama zasadil platan a vykopal studnu. Obvykle cyničtí ostrované jej natolik zbožňovali, že mu zasvětili hned dva svátky, jeden v srpnu a jeden v říjnu; jejich synové dostávali po něm jméno po tuctech a víra v něj je ještě vroucnější než v samotného Pána; ze svého trůnu na nebesích si pak již zvykl na to, že ostrované klejí a nadávají jeho jménem. Během obou svých svátků tolerantně odvrací oči, když se veškeré obyvatelstvo ostrova fantastickým způsobem zpíjí do němoty.

Bylo to osm dní předtím, než Metaxas odmítl Duceho ultimátum, ale právě tak mohlo jít o kterýkoli svátek za posledních sto let. Slunce se projednou vzdalo své krutosti a celý den bylo příjemné, nikoli úmorné teplo. Olivovníky profukovala lehká bríza od moře a třepetala listy, takže každý z nich blikal stříbrem a tmavou zelení jako nějaký složitý semafor. Vlčí máky a sedmikrásky se houpaly

v trávě, která byla stále ještě suchá po létu, ale už už se začínala zelenat, a včeličky poletovaly po květinách jako divé, jako kdyby si už uvědomovaly nástup podzimu; jejich početné úly se plnily průzračným tmavým medem, o němž ostrované bezpečně věděli, že je nejlepší na světě. Vysoko na hoře Ainos hledali supové mrchožraví zdechliny nešťastných či neobratných koz a na planinách porostlých vřesovcem poletovaly a hašteřily se malé černé sicilské pěníce. Pod nimi v zemi ryli a čenichali nespočetní ježci a v očekávání příštích studených dnů si prozřetelně připravovali hnízdečka z trávy a listí. Pláže byly zase jako po nějakém menším ztroskotání poseté troskami, totiž zpola rozebranými čluny, které na pevnině čekala prohlídka a utěsnění všech spár. Tropicá květena na jihu ostrova najednou nevypadala tak bujně, jako by šetřila mízou nebo zadržela dech, a fíkovníky stavěly na odív těžké nachové plody na pozadí zelených nedochůdčat, která dozrají až příštího roku, toho roku, kdy se oficiálně stanou ovocem římských fašistů.

Po ránu Alekos pohládl pažbu své starodávné pušky a rozhodl se nechat ji doma – už tak docházelo při oslavách svátku k příliš mnoha neštěstím, a to odvádělo pozornost od zázraků. Zabalil zbraň do deky a odkráčel do mlhy, aby se podíval, jestli kozám nic nechybí; chtěl je na celý den opustit, ale byl si jistý, že je světec ochrání. Celou dlouhou cestu dolů z hory hrál v duchu hru, v níž podle charakteristických zvuků rozpoznával jednu každou z nich. Když si tak dopředu představoval tu podívanou, jak svatý léčí epileptiky a šilence, zvedalo se v něm skoro nesnesitelné radostné očekávání. Koho si vyvolí tentokrát?

Dole ve vesnici otec Arsenios prolil hrdlem lahev Roboly a protřel si kalná očička; na tak časně a krušné vstávání věru nebyl zvyklý. Pelagia a její otec přivázali kozla k olivovníku a zavřeli Psipsinu do kredence, kde nebude mít co trhat. Kokolios svedl kratičký duševní boj se svým komunistickým přesvědčením o opiu lidstva a pak si stejně na sebe vzal nejlepší šaty své ženy. Stamatis si slepil kuželovitý papírový klobouček a zkoušel, jestli mu padne, zatímco jeho žena krájela plátky sýra, balila cukroví – rozolí a mantolu – a sumírovala si svoje stížnosti. Megalo Velisarios nakládal kulverinu na záda mohutného býka, kterého si vypůjčil od vzdáleného bratránka, a snil o tom, že vyhraje závod. Kanón nabil ústřížky stříbrné a zlaté fólie a už se těšil, jak bude dav vzdychat obdivem,

až tu blyštivou municí vystřelí k nebesům a ona se snese dolů jako sprška kovových motýlků.

V klášteře probudily pomenší kulaťoučké jeptišky mnohé hosty a poutníky v jejich čistých hostinských pokojích, naplnily umyvadla a džbány vodou, natřásly vyšívané polštáře, vyměnily přepychové ručníky a zametly prach. Samy žily ve spartánských malých celách, vybavených pouze rozvrzanou nízkou postelí na kolečkách, žíněnkou a tmavými ikonami na zdi. Potěšení měly z toho, že se starají o druhé, lačně naslouchaly jejich zkazkám o neštěstí a zradě a z toho si kousek po kousku skládaly obraz venkovního světa. Byly pevně přesvědčené, že je lepší o něm poslouchat než v něm žít.

V přilehlém blázinci oblékaly jiné jeptišky své chovance do jiných šatů a přemítaly, kohopak tento rok uzdraví světcova aura. Jen v několika vzácných případech odepřel kohokoli vyléčit a jeho velká láska k bližním (a možná i jeho ješitnost) byla sama o sobě zárukou, že nějakému nešťastníkovi bude odpomoženo od duševní choroby. Bude to Mina, která vřeštěla a blábolila, nikoho nepoznávala a odhalovala se lidem, kteří na ni neprozřetelně narazili? Bude to Dimitris, který vyrážel okna, rozbíjel lahve a pak polykal sklo? Maria, jež se považovala za americkou královnu a nutila i doktory, aby se k ní přibližovali po kolenou? Nebo Sókratés, oběť tak rozvinuté neurastenie, že jen zvednout vidličku byla pro něj zodpovědnost natolik tíživá, až se z ní často rozplakal a roztřásl? Jeptišky věřily, že žít v těsné blízkosti svatého je samo o sobě lehkou formou léčení, a blázni ve svých jasnějších okamžicích přemýšleli, kdy na ně přijde řada. Světcův výběr nevykazoval jakoukoli logiku či konzistenci, a tak někteří zemřeli po čtyřiceti letech čekání, zatímco jiní ateisté, kteří za sebou měli mnoho ošklivých skutků, mohli už napřesrok jít domů.

Tam venku přijížděli na překrásnou louku v údolí a mezi platanu lemující cestu od Kastru už dva dny poutníci a korybanti, mnozí z nich věru z pořádné dálky. Příbuzní duševně chorých už pocolovali ruku světce a společně se v kostele pomodlili za uzdravení svých milovaných, zatímco jeptišky leštily zlaté liturgické předměty, zkrášlovaly chrám Páně květinami a zapalovaly olbřímí voskové svíce. Kostelní lavice byly plné dávných známých, kteří obnovovali své přátelské vztahy živou a obsáhlou konverzací, již všichni kromě Řeků mylně pokládají za nedostatek úcty k sakrálním prostorám.

Venku poutníci snímali náklad ze soumarů obtížených balkánským sýrem, melouny, pečenou drůbeží a kefallénskými masovými koláči, dělili se o to se svými sousedy a častovali se epigramatickými dvouveršími, která na místě skládali. Kolem chodily do sebe zavěšené skupinky rozesmátých děvčat, která po straně vrhala úsměvy na potenciální manžele či nápadníky, a muži zase předstírali, že si jich nevšímají, gestikulovali, mávali lahvemi a řešili palčivé problémy celosvětového dopadu. Kněží se rojili jako včely, s neuvěřitelnou velebností diskutovali o teologických otázkách a jejich šedé brady jen podtrhávaly patriarchální účín naleštěných černých střeviců a povlávajících rouch. Mimo jiné museli snášet lichotivé vyrušování od věřících, kteří v životě nepřišli s důmyslnější záminkou k zavedení rozhovoru než s dotazem, zdali ten či onen biskup přijede čili nic.

Ve skutečnosti byly výjevy pastorálního veselí a církevního důstojenství pouze pláštíkem skrývajícím rostoucí úzkost v srdcích všech přítomných, úzkost z očekávání, strach z toho, že se stanou svědky čehosi fyzikálně nevysvětlitelného, rozechvění, jež přepadne všechny přihlížející, když se trhá závoj mezi tímto a oním světem. Byla to zvláštní nervozita, z níž se vám najednou svírala hrud' a draly slzy do očí, jakmile jste zaslechli údery zvonu na znamení, že bohoslužba začíná.

Najednou v davu zavládl ruch a shon, lidé se začali cpát do kostela, zaplnili ho tak, že v něm nebylo k hnutí, a tak se zbytek stlačil do vnějšího dvora. Pár lidí se rozhodlo postát na hřbitově kněží. Alekos, Velisarios, Pelagia, doktor Jannis, Kokolios a Stamatís se na různých místech v tlačenici snažili zvrátit hlavu tak, aby zaslechli kněžův vzdálený liturgický zpěv. Když se lidé v kostele pokřižovali, ti u dveří tak učinili až po chvíli a pak zase ti vzadu, takže davem prošla vlnka gest stejným způsobem, jako když se hodí kámen do rybníka.

Slunce se vyšplhalo výše a lidé v chrámu, nahňácení k sobě, se začali potit. Lepkové vedro už bylo skoro k nesnesení, když bohoslužba dospěla k halasnému konci, načež si lidé zopakovali opačný proces strkání a popocházení a ti nešťastníci, na něž nezbylo místo v kostele, najednou zjistili, že se vše obrátilo k lepšímu, protože k světcovu platanu, místu zázraků, se teď dostali mezi prvními.

Uvnitř kostela zvedli nosiči světcovo tělo a šťastné jeptišky pod stromem znovu a znovu usměřňovaly nevypočitatelné a nestálé shromáždění cvoků, jejichž valná většina byla teď vystrašená a zaražená, úplně mimo z toho moře neznámých tváří, jež se tísnily všude kolem nich. Polykač skla začal kvílet. Americká královna, kterou příchod jejích poddaných přímo uchvátil, se začala tvářit jako zosobněný královský majestát, zatímco Sókratés sklíčeně zíral na svou pravou nohu, jíž nemohl pohnout, protože by si tím přivodil nesnesitelná muka. S vypětím veškeré vůle dokázal ke svému velkému překvapení pohnout ukazováčkem. Snažil se napnout vůli, aby ten pohyb zastavil, ale nedokázal dostatečně napnout vůli, aby vůbec napnul vůli. Když se takto zasekl v nekonečném regresivním řetězu neschopnosti, zůstal absolutně nehybný a spokojil se s kaleidoskopem nespojitých obrazů, jež mu rotovaly před očima. Jedna jeptiška mu setřela ze tváře slzu a pospíšila si uklidnit polykače skla. Další se k ní přidaly a snažily se pacienty zkonejšit natolik, aby si mohli sednout či lehnout.

Mina seděla pod mohutným stromem a rukama si objímala kolena. Navzdory tomu houfu lidí a navzdory hmatatelné stěně, která oddělovala její svět od jejich, cítila, jak štěbetání jejích myšlenek utichá a jak ji zaplavuje klid. Zadívala se na oslnivě bílou budovu a uvědomila si, že je to kostel. „Želví vajíčka,“ pomyslela si a pak se jí vybavil útržek nesmyslné rýmované říkanky z dětství. Náhle vstala a začala si zvedat šaty, ale jeptiška ji jemně přinutila, aby se posadila. Smířila se s tím a nesoustředěně naslouchala vřavě hlasů ve svém nitru. Někdy ty hlasy řvaly a ječely a ona se jich nemohla zbavit, ani když se skrčila v rohu, nebo když bila obličejem o zeď. Někdy jí tak dlouho vyhrožovaly, že nepřestanou, až jim byla úplně po vůli. Někdy ji z nich svrbělo celé tělo, že si ho musela úplně nepřičetná do krve rozdrásat nehty, a někdy jí nakázaly, aby přestala dýchat. Celá vyjančená cítila, jak jí plíce vypovídají službu a jak jí srdce bije čím dál pomaleji, až přestane tlouct docela. Občas se propast mezi ní a světem rozšklíbila tak doširoka, že se mohla dívat dolů a pod svýma nohama zahlédla jen nekonečnou prázdnotu – tehdy rozčileně běhala a snažila se najít zem, narážela do neviditelných předmětů, které jí způsobovaly krvavé tržné rány a modřiny. Když ji někdy přemohl strach, zpotila se tak, že jeptiškám přes všechno jejich snažení vyklouzla z rukou, a pak se

složila na podlahu, kde chrchlala a plakala. Vůbec nejhůř jí bylo, když viděla tváře kolem sebe a věděla, že se na ni dívají, věděla, že se ji chystají zabít, a tak zvedla sukni, aby si v ní schovala tvář, jako kdyby se jim tímhle kouzlem mohla zneviditelnit. Kdykoli to provedla, zničehonic se objevily cizí ruce a zase jí tu sukni stáhly dolů, takže musela napnout všechny síly, které jí propůjčovalo zoufalství, aby ji znovu zvedla. Uštvaná a zraněná Mina se teď vsedě krčila na trávě, protože se k ní blížil a nakonec nad ní proplul nevyzpytatelný stín.

Doktor Jannis se s Pelagií octli v čele davu a s rostoucím nadšením sledovali, jak se okrášlené světcovo tělo nese nad ležícími šilenci. Žádné tělo se nikdy netěšilo takové péči ani takové úctě – nesmělo se do něj na nosítkách drknout, nesmělo se s ním vůbec hnout. Jeho nosiči opatrně kličkovali mezi končetinami bláznů a nervózní rodinní příslušníci bránili svým postiženým blízkým, aby se příliš rozmachovali či vzpínali. Polykač skla koulel očima, ústa měl pokrytá epileptickou pěnou, ale jinak zůstával nehybný. Neobklopovali jej žádní rodinní příslušníci, kteří by ho podrželi, takže ze svatého Gerasima načerpal sílu a podržel se sám. Sledoval, jak mu kolem nosu pluje pár zdobených trepek.

Světec se už vzdaloval a lidé napnutí až k prasknutí pečlivě studovali tváře pacientů, jestli na nich najdou nějakou změnu. Někdo si všiml Sókrata a ukázal na něj. Kroutil rameny jako atlet, jenž má co nevidět hodit oštěp, a teď se užasle díval na prsty, kterými pohyboval jedním po druhém. Zčistajasna zvedl oči, zjistil, že se na něj všichni dívají, a ostýchavě na ně zamával. Z davu se ozvalo nepřírozené zakvílení, Sókratova matka padla na kolena a zlíbala synkovy ruce. Vstala, rozhodila paže ke vzdálené obloze a zvolala: „Chvála budiž světci, chvalme světce,“ a vmžiku byl celý dav bez sebe bázní a nadšením zároveň. Doktor Jannis odtáhl svou dceru z hrozící tlačence, otřel si pot z obličeje a slzy z očí. „Čistě psychologický jev,“ mumlal si pod vousy a hned mu přišlo, že je nevďečník. Ozvalo se divoké bušení kostelního zvonu – to kněží s jeptiškami ve zvonici uhlazeně zápolili o to, kdo si zatáhne za drát.

Začal karneval, jehož hnací silou byla jak všeobecná úleva a potřeba nechat zase polehnout tu husí kůži, tak přirozená náklonnost k oslavám, která byla vlastní všem ostrovanům. Velisarios

dovolil Lemoni, aby přiložila zapálenou sirku k zátravce, pak se ozvalo mocné zaburácení a k zemi se třepetavě snesla záplava lesklých lístků jako Dův zlatý déšť. Sókratés krácel omámený štěstím, spousta lidí ho plácala po zádech a na hřbet jeho ruky dopadal hurikán polibků. „Slaví se den svatého Gerasima?“ ptal se. „Zní to asi hloupě, ale vůbec si nevzpomínám, jak jsem se sem dostal.“ Mládež z Lixuri ho zatáhla do kola, kde se tančil syrτος.

Jednotlivé nástroje malé improvizované kapely sestávající z dud askotsabuno, Panovy flétny, kytary a mandolíny dospěly ze všelických míst hudebního kompasu k jedné harmonii a jeden kameník obdařený slušným barytonem si v hodině zázraku za pochodu vymýšlel nápěv. Vyzpíval jeden verš, ten po něm opakovali tanečníci, takže měl čas přijít s dalším, dokud se takto nezrodila celá píseň s vlastní melodií.

„Jednou zrána jsem přišel, za tancem, za děvčaty.

Přišel jsem jako pohan a chtěl jen jíst a pít.

Pak ale pochyby mi z očí vymyl svatý

a řekl mi, proč Boha velebit.“

Vzadu dělaly krásné dívky spojené v řetězu úkroky ze strany na stranu a před nimi mladíci v jedné řadě vykopávali jednu nohu za sebe, s hlavou vytočenou dozadu, a skákali tak lehce jako cvrčci. Sókratés si od vedoucího tanečníka vzal červený kapesník a k velkému potěšení přítomných předvedl tak atletickou a efektní tsalimii, že lepší v životě neviděli. Když se tak jeho nohy proplétaly a skláněly nad úroveň jeho hlavy a jak mu slova písně vylétala z úst, poprvé v životě poznal, co to doopravdy znamená rozjaření a úleva. Jeho tělo skákalo a točilo se bez sebemenšího volního úsilí, svaly, na které dávno zapomněl, lupaly jako z ocele a on skoro cítil, jak se mu na zubech, odhalených v ohromném, nepotlačitelném úsměvu, třpytí sluneční paprsky. Mňoukání dud mu vibrovalo v hlavě a najednou se zadíval na mraky nad horou Ainos a napadlo ho, že určitě umřel a vešel do ráje. Vykopl nohy ještě výše a jeho srdce se rozezpívalo jako ptačí sbor.

Herecká společnost z Argostoli se svojí vlastní kapelou začala tancovat divaratiko, čímž si vysloužila posměšky od Lixuranů a pochvaly od obyvatelů Argostoli, a na druhé straně louky houf

rybářů známých jako tratoloi začal otevírat lahve a bujaře přezpívat všechny písně, které celé týdny pilovali k dokonalosti v hospodách Panagopula, poté co se podělili o zisk z toho dne, poškádli se, pohádali se o tržbu, pojedli olivy a nakonec dospěli do bodu, kdy je zpěv jak přirozený, tak nevyhnutelný.

Zapěli pospolu kantadu:

„Zahrada, v níž sedíš,
nepotřebuje květy.
Vždyť květ jsi ty
a jen hlupák nebo slepec
to nevidí.“

Odezněla svižná arpeggia kytary a tenor se pustil do krátké árie. Jeho hlas vyšplhal do nebyvalých výšek, rozléhal se nad brebenřením davu a přehlušil dokonce i třesk Velisariova kanónu; pak se k němu přidali jeho přátelé, utkali kolem jeho melodie složitou harmonii a ke konci dospěli všichni společně v přesně trefeném tónu i tónině, čímž toto námořní bratrstvo podalo přesvědčivý důkaz své metafyzické jednoty.

Mezi těmito zpěvy a tanci se proplétaly maličké jeptišky a zanechávaly za sebou množství vína a jídla. Ti, kdož se už stačili opít, se začali jeden druhému posmívat a tu a tam se od posměšků přešlo k urážkám a pak ke rvačce. Doktor Jannis musel odejít od syra a melounu a zastavovat krváčení z nosů a řezných ran způsobených rozbitými lahvemi. Ženy a rozumnější muži poodešli se svými rohožemi z míst, kde zakrátko mohlo být divoko. Pelagia se přesunula blíž ke klášteru a sedla si na lavičku.

Dívala se, jak na scénu nastoupili noví tanečníci, panejryci, kteří patřili k tradičnímu programu karnevalu. Přicházeli muži absurdně navlečení do přiléhavých bílých košil, bílých sukní, bílých rukavic a výstředních papírových kloboučků. Ozdobení byli červenými hedvábnými stužkami, trsy miniaturních zvonečků, zlatými brožemi a řetězy, fotografiemi svých milých nebo krále a k tomu je doprovázeli malí kluci posměšně převlečení za dívky. Všichni vystavovali na odiv rozpustilé a groteskní masky a hle, mezi nimi byl i Kokolios našňorený v nejdražších šatech své protestující manželky. Poblíž cesty pár mladíků ve fantastických kostýmech a s na-

patlanými tvářemi začalo hrát babulie, komické scénky, v nichž zesměšnění neunikl ani samotný svatý. Vír soupeřících polek, dvořanek, čtverylek, valčíků a kotilionů uvrhl dav v chaos padajících těl, výkřiků a urážek. Pelagia si všimla Lemoni, která se vážně pokoušela zapálit bradku jednoho překoceného kněze, a srdce jí poskočilo, když zahlédla Mandrase, jenž házel petardy pod nohy nějakých tanečnicků z Fiskarda.

Ztratil se jí z dohledu a pak jí najednou někdo poklepal na rameno. Vzhlédla a spatřila Mandrase s rukama rozpráhnutýma v hraném objetí. Přestože už měl trochu upito, usmál se na ni, náhle jí padl k nohám a dramaticky zvolal: „Sioro, provdáte se za mne? Vezměte si mne, nebo zemru.“

„Proč mi říkáš sioro?“

„Protože mluvíš italsky a někdy nosíš klobouk.“ Přihlouple se zakřenil a Pelagia odpověděla: „Přesto mám do šlechtičny daleko, a nesmím tedy požívat titulu siory.“ Chvíli se na něj dívala a pak mezi nimi vykvetlo ticho, jež ji nakonec přinutilo odpovědět na jeho nabídku. „Samozřejmě že se za tebe provdám,“ hlesla tiše.

Mandras vyskočil do vzduchu a Pelagia si všimla, že kolena jeho krátkých kalhot potemněla na místech, kde si klekl do louže vína. Vytácel piruety a dováděl a ona se s úsměvem na rtech zvedla. Ale pořádně vstát nemohla – nějaká neviditelná síla ji přilípala k sedadlu. Spěšně si zase sedla, obhlédla své sukně a uvědomila si, že Mandras je přišpendlil k lavičce. Její novopečený snoubenec se svalil do trávy a řval smíchy, načež se náhle posadil, nasadil nesmírně vážný výraz a pravil: „Koritsimu, miluji tě z celého srdce, ale nemůžeme být svoji, dokud se nevrátím z armády.“

„Jdi a promluv si s mým otcem,“ poradila mu Pelagia a se srdcem v krku se tupě odpotácela mezi flamendry, aby nějak strávila ten rozporuplný zázrak. Po chvílce ji znepokojilo, že kupodivu není tak šťastná, jak by asi měla, a vydala se zpátky do kostela, aby tam mohla být se svatým sama.

Den pomalu ubíhal a Mandrase pití udolalo dřív, než doktora našel. Usnul jako andílek v kaluži čehosi odporného, leč neidentifikovatelného, zatímco poblíž Stamatise vytáhl monarchistický nůž a hrozil, že Kokolioví uřízne jeho komunistické kulky, načež se mu pověsil na krk a přísahal mu věčné bratrství. Na jiném místě byl zase nějaký muž ubodán kvůli majetkovému sporu, který zuřil už

takřka sto let, a otci Arseniovi pití natolik zakalilo zrak, že si spletl Velisaria se svým mrtvým otcem.

Večer znovu nabral sílu po zdánlivě nezkratné anarchii odpoledne, když přišel čas na závěrečný dostih. Malí kluci si osedlali tlusté kozly, malá holčička byla přivázána k velkému psu, spokojení ochmelkové se posadili čelem vzad na osly, ztýraní a vyhublí koně věšeli hlavy, když se jim obtloustlí hostinští sáпали po bocích, a Velisarios se rozkročmo usadil na hřbetě poklidného býka, kterého si vypůjčil.

Došlo k neregulárnímu startu, jež už nebylo nijak možné napravit, a tak se splašené stádo rozkošně rozprchlo, ještě než měl startér čas zvednout kapesník. Ona malá dívenka se řítila po tečně k upuštěné jehněčí kýtě, kozlové s kluky na hřbetě se vzpínali na všech čtyřech a nejeli tam ani onam, oslové ochotně klusali úplně jinak než k cílové pásce a koně se vůbec odmítli hnout. Jenom býk se se svým herkulovským břemenem vlekl po přímce k druhému konci louky, přičemž před ním se hnalo jenom vzrušené prase, bohužel bez jezdce. Populární vítěz Velisarios protrhl cílovou pásku, slezl a k překvapení všech kolem vzal býka za rohy a jediným mocným trhnutím ho srazil k zemi, za což sklidil od diváků potlesk. Zvíře leželo na zemi, nechápavě a omámeně bučelo a Velisaria zatím odnesl dav na ramenou.

Skupiny opilců se začaly trousit pryč za chraplavého vyřvávání písně:

„Odcházíme od panejryků
ve starý dobrý bojovný náladě.
Přišli jsme sem jako poutníci
a motáme se domů ožralí,
jak nám velí svatý zvyk.
Svatý se na nás usmívá
a my mu vzdáváme čest,
když tancujem a padáme přes sebe.“

Pelagia a doktor našli cestu domů, otec Arsenios využil pohostinnosti kláštera, Alekos se vyspal na půl cesty na horu pod převisem a Kokolios se Stamatisem se ztratili v maquis u Trianaty, když hledali svoje manželky.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.